

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

Братина Захар Олександрович

УДК 070:316.77:327(477)“2014/2024”

**ДИСЕРТАЦІЯ
ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕДІАНАРАТИВІВ ПРО ЄВРОАТЛАНТИЧНУ
ІНТЕГРАЦІЮ УКРАЇНИ (2014-2024)**

Спеціальність № 061 – «Журналістика»

Галузь знань № 06 «Журналістика»

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Захар БРАТИНА

Науковий керівник: **ДАНИЛЕНКО Сергій Іванович**, доктор політичних наук, професор

Київ – 2026

АНОТАЦІЯ

Братина З. О. «Трансформація медіанаративів про євроатлантичну інтеграцію України (2014-2024)». – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю 061 «Журналістика». – Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ, 2026.

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена сукупністю взаємопов'язаних суспільно-політичних, безпекових і медіакомунікаційних чинників, що визначають роль журналістики у формуванні суспільного сприйняття євроатлантичної інтеграції України.

По-перше, євроатлантична інтеграція є ключовим стратегічним вибором України. Після 2014 року євроатлантична інтеграція перетворилася з декларативного зовнішньополітичного курсу на фундаментальний елемент державної безпекової стратегії України. У цих умовах саме медіа стали головним каналом пояснення, легітимації та суспільного осмислення цього вибору, що зумовлює необхідність наукового аналізу відповідних медіанаративів.

По-друге, журналістика стала відігравати вирішальну роль у формуванні суспільного сприйняття НАТО. Українські засоби масової інформації виступають не лише ретрансляторами офіційних повідомлень, а й активними виробниками смислів, інтерпретацій і наративів про євроатлантичну інтеграцію. Саме журналістські практики визначають тональність, рамки та глибину суспільного розуміння ролі НАТО, що робить аналіз медіанаративів важливим завданням журналістикознавства.

По-третє, відбулась корінна трансформація медіанаративів у контексті війни та безпекових викликів. Повномасштабна війна Росії проти України у 2022 році стала точкою радикального зламу медіадискурсу, змінивши семантику, емоційне забарвлення та функціональне навантаження

медіанаративів про євроатлантичну інтеграцію. Це актуалізує потребу в комплексному аналізі того, як війна вплинула на журналістські інтерпретації євроатлантичного курсу держави.

По-четверте, існує значний дефіцит комплексних журналістикознавчих досліджень медіанаративів євроатлантичної інтеграції України. Попри наявність численних політологічних і безпекових досліджень проблеми євроатлантичної інтеграції України, питання трансформації медіанаративів у межах журналістикознавства залишається недостатньо систематизованим. Це зумовлює наукову потребу у спеціалізованому дослідженні, орієнтованому саме на медіатексти та журналістські практики.

По-п'яте, практичною значущістю досліджень медіанаративів для розвитку сучасної української журналістики. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення журналістських стандартів висвітлення тематики євроатлантичної інтеграції, розвитку журналістики пояснення та аналітичних форматів, а також у навчальному процесі підготовки майбутніх журналістів.

Мета дослідження - виявити закономірності формування, інституціоналізації та трансформації медіанаративів євроатлантичної інтеграції України в українських засобах масової інформації у 2014–2024 роках та визначити їх роль у формуванні суспільного сприйняття євроатлантичного курсу держави.

Об'єкт дослідження - євроатлантична інтеграція України. **Предмет** дослідження - трансформація медіанаративів євроатлантичної інтеграції України в українських засобах масової інформації у 2014–2024 роках.

Методологічну основу дисертаційного дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів журналістикознавчого аналізу, застосування яких дало змогу комплексно дослідити трансформацію медіанаративів євроатлантичної інтеграції України у 2014–2024 роках. У першу чергу це – наративний метод, дискурс-аналіз, фрейм-аналіз, контент-аналіз, порівняльно-історичний метод і метод узагальнення та типологізації.

Результати дослідження мають наукову новизну і конкретизуються за логіко-структурною схемою викладення матеріалу такими положеннями.

Так, у підрозділі *1.1. «Євроатлантична інтеграція України в системі сучасних медіа комунікацій»* доведено, що медіанаратив євроатлантичної інтеграції України є багаторівневою журналістською смисловою конструкцією, яка формується через взаємодію наративних, дискурсних, фреймових і жанрово-форматних механізмів медіакомунікації та виконує інтерпретаційну, легітимаційну й смислотворчу функції у публічному представленні стратегічного зовнішньополітичного курсу держави; встановлено, що медіа не лише відображають інтеграційні процеси, а структурно моделюють їх суспільне розуміння.

У підрозділі *«1.2. Методологічні підходи до аналізу медіанаративів у журналістикознавстві»* обґрунтовано комплексну методологічну модель журналістикознавчого аналізу медіанаративів інтеграційної тематики, що поєднує наративний аналіз, дискурс-аналіз, фрейм-аналіз, жанрово-форматний та сегментний медіасистемний підходи; доведено, що саме багатометодна аналітична рамка дозволяє виявляти структурні трансформації медіанаративів у динаміці суспільно-політичних і безпекових змін.

У Розділі 2, п. *2.1. «Формування медіанаративів євроатлантичного курсу України в умовах суспільно-політичної трансформації (2014–2016)»* встановлено, що у період 2014–2016 років відбулася наративна перебудова медійного образу євроатлантичної інтеграції — від маргіналізованого та стереотипізованого сюжету до домінантної безпеково-цивілізаційної рамки, що супроводжувалася деконструкцією пострадянських медіастереотипів, формуванням нової символічної моделі образу НАТО та переходом журналістських форматів від полемічно-емоційних до пояснювально-аргументативних.

У Розділі 2, п. *2.2. «Інституціоналізація медіанаративів євроатлантичної інтеграції в українських ЗМІ (2017–2021)»* доведено, що у 2017–2021 роках відбулася інституціоналізація медіанаративів

євроатлантичної інтеграції, яка проявилася у стабілізації термінологічної та сюжетної архітектури інтеграційного дискурсу, зростанні ролі експертної та пояснювальної журналістики, переході до прагматично-процедурних моделей висвітлення та формуванні структурованої медійної репрезентації стандартів, сумісності й механізмів співпраці.

У третьому розділі, п. 3.1. *«Военно-безпековий вимір медіанаративів євроатлантичної інтеграції України»* вперше доведено, що повномасштабна війна 2022–2024 років спричинила операційно-безпекову трансформацію медіанаративів євроатлантичної інтеграції, що виявляється у злитті воєнного та інтеграційного дискурсів, переході до операційної та процедурної моделі репрезентації партнерства, домінуванні експертно-пояснювальних форматів, мультимодальної аргументації та практико-орієнтованих сюжетів сумісності й безпекової координації.

Також у п. 3.2. *«Типологія та структурні моделі медіанаративів євроатлантичної інтеграції в українському медіа просторі воєнного періоду»* вперше змодельовано сегментну типологію медіанаративів євроатлантичної інтеграції у воєнному медіапросторі України, з виокремленням координаційно-консолідованої, пояснювально-публічної, аналітично-інтерпретаційної, конкурентно-державницької, регуляторно-стандартної, пояснювально-критичної та контрнарративної екстериторіальної моделей; доведено, що тип медіасегмента та редакційна модель визначають структуру аргументації, жанрову форму і спосіб інтерпретації інтеграційних процесів, що дозволяє описати медіадискурс інтеграції як багаторівневу модельно-диференційовану систему.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у можливості їх використання в науково-освітній, професійно-журналістській та прикладній комунікаційній діяльності. Сформовані у дисертації ідеї та висновки можуть використовуватися у процесі викладання лекційних курсів і спецкурсів з журналістики, у розвитку журналістики пояснення та аналітичних форматів у жанрах публіцистики, лонгвідів і

спеціальних медіапроектів, орієнтованих на підвищення рівня суспільного розуміння безпекових процесів. Окрім цього, висновки дисертації можуть бути використані експертами у сфері медіакомунікацій і стратегічних комунікацій для оцінювання ефективності медіависвітлення євроатлантичної інтеграції України, а також для коригування інформаційних кампаній і комунікаційних стратегій у безпековій сфері.

Ключові слова: медіанаратив, журналістика, оборонна журналістика, воєнна журналістика, стратегічні комунікації, НАТО, Європейський Союз; євроатлантична інтеграція, інформаційна політика, інформаційна безпека, дезінформація, цифрові медіа, комунікаційні стратегії, демократичні цінності, суспільна стійкість.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Статті у наукових фахових виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз:

1. Братина З. О. Євроатлантичні стандарти стратегічних комунікацій: теоретичні засади та журналістські підходи до інтерпретації. *Наукові записки інституту журналістики*. Том 87 (2). 2025. С. 148- 157. <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2025.87.12>

2. Братина З. О. Журналістські практики і перспективи розвитку стратегічних комунікацій у контексті євроатлантичної інтеграції України. *Наукові праці Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського* / редкол.: Ю. Половинчай (голов. ред.), відп. ред. С. Закірова; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. Київ, 2025. Вип. 75. С. 527-548.

3. Братина З. О. Трансформація медіанаративів у висвітленні діяльності сектору безпеки та оборони України. *Актуальні питання масової комунікації*. Вип. 38. 2025. С. 84-93. <https://doi.org/10.17721/СІМС.2025.38.84-93>

4. Братина З. О. Комунікативна політика НАТО: базові теоретико-практичні засади. *Політологічний вісник: збірник наукових праць* / голов. ред. О. В. Батрименко; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ: ТОВ «Вадекс». 2023. Вип. 91. С. 252-270. DOI 10.17721/2415-88IX.2023.91.252-270.

5. Братина З. О. Роль стратегічних комунікацій у формуванні взаємодії Україна-НАТО. *Політологічний вісник: збірник наукових праць* / голов. ред. О. В. Батрименко; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ: ТОВ «Вадекс». 2024. Вип. 92. С. 398-412. DOI 10.17721/2415-88IX.2024.92.398-412.

Тези, опубліковані за матеріалами наукових конференцій:

6. Братина З. О. Стратком як інструмент силового протиборства. Матеріали наукової конференції: «Сучасні виміри національної безпеки» (21 листопада 2024 року, м. Київ). Спецвипуск : *Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць*. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Навчально-науковий інститут міжнародних відносин, 2024. С. 79-80 [131] с.

7. Братина З. О. Еволюція стратегічних комунікацій сектору безпеки та оборони як інструменту протидії інформаційним загрозам на шляху до НАТО. Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету-2025», 24-25 квіт. 2025р. Матеріали доповідей та виступів / редкол.: А. Є. Конверський [та ін.]. К.: ВПЦ «Київський університет», 2025. С. 818- 821 [1049 с.].

8. Братина З. О. Трансформація українського медіапростору до євроатлантичних структур. Філософсько-освітні студії: Збірник тез і доповідей. Частина 1: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (20-21 листопада, 2025 р., м. Херсон, м. Хмельницький) / за ред. Г. Д. Берегової та ін. Херсон: Книжкове вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2025. С. 36-37 [193 с.].

ABSTRACT

Bratyna Z. O. Transformation of Media Narratives on Ukraine's Euro-Atlantic Integration (2014–2024). — Qualification scientific work in the form of a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in Social and Behavioral Sciences, specialty 061 “Journalism.” — Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Kyiv, 2026.

The relevance of the dissertation topic is determined by a set of interrelated socio-political, security, and media-communication factors that define the role of journalism in shaping public perception of Ukraine's Euro-Atlantic integration.

First, Euro-Atlantic integration is a key strategic choice of Ukraine. After 2014, it transformed from a declarative foreign policy course into a fundamental element of the state's security strategy. Under these conditions, the media became the main channel for explaining, legitimizing, and publicly interpreting this choice, which necessitates a scholarly analysis of the relevant media narratives.

Second, journalism has come to play a decisive role in shaping public perception of NATO. Ukrainian mass media act not only as retransmitters of official messages but also as active producers of meanings, interpretations, and narratives about Euro-Atlantic integration. Journalistic practices determine the tone, frames, and depth of public understanding of NATO's role, which makes the analysis of media narratives an important task of journalism studies.

Third, a fundamental transformation of media narratives has taken place in the context of war and security challenges. Russia's full-scale war against Ukraine in 2022 became a point of radical rupture in media discourse, changing the semantics, emotional coloring, and functional load of media narratives on Euro-Atlantic integration. This actualizes the need for a comprehensive analysis of how

the war has influenced journalistic interpretations of the state's Euro-Atlantic course.

Fourth, there is a significant lack of comprehensive journalism studies devoted specifically to media narratives of Ukraine's Euro-Atlantic integration. Despite numerous political science and security studies on this issue, the transformation of media narratives within journalism studies remains insufficiently systematized. This creates a scholarly need for a specialized study focused specifically on media texts and journalistic practices.

Fifth, the practical significance of studying media narratives for the development of contemporary Ukrainian journalism is substantial. The results of the study can be used to improve journalistic standards in covering Euro-Atlantic integration, to develop explanatory journalism and analytical formats, and in the educational process of training future journalists.

The purpose of the study is to identify the patterns of formation, institutionalization, and transformation of media narratives of Ukraine's Euro-Atlantic integration in Ukrainian mass media in 2014–2024 and to determine their role in shaping public perception of the state's Euro-Atlantic course.

The object of the study is Ukraine's Euro-Atlantic integration. **The subject** of the study is the transformation of media narratives of Ukraine's Euro-Atlantic integration in Ukrainian mass media in 2014–2024.

The methodological basis of the dissertation consists of a set of general scientific and specialized methods of journalism analysis, which made it possible to comprehensively examine the transformation of media narratives of Ukraine's Euro-Atlantic integration in 2014–2024. These include, first of all, the narrative method, discourse analysis, frame analysis, content analysis, the comparative-historical method, and the method of generalization and typologization.

The research results possess scientific novelty and are specified according to the logical-structural scheme of the study through the following provisions.

In subsection *1.1*, “*Ukraine's Euro-Atlantic Integration in the System of Contemporary Media Communications*,” it is demonstrated that the media

narrative of Ukraine's Euro-Atlantic integration is a multi-level journalistic meaning-making construct formed through the interaction of narrative, discursive, framing, and genre-format mechanisms of media communication, and performs interpretative, legitimizing, and meaning-making functions in the public representation of the state's strategic foreign policy course; it is established that media not only reflect integration processes but structurally model their public understanding.

In subsection 1.2, "*Methodological Approaches to the Analysis of Media Narratives in Journalism Studies*," a comprehensive methodological model for journalism analysis of integration-related media narratives is substantiated, combining narrative analysis, discourse analysis, frame analysis, genre-format, and segmented media-system approaches; it is proven that a multi-method analytical framework makes it possible to identify structural transformations of media narratives within the dynamics of socio-political and security changes.

In Chapter 2, subsection 2.1, "*Formation of Media Narratives of Ukraine's Euro-Atlantic Course under Conditions of Socio-Political Transformation (2014–2016)*," it is established that during 2014–2016 a narrative restructuring of the media image of Euro-Atlantic integration took place — from a marginalized and stereotyped topic to a dominant security-civilizational frame, accompanied by the deconstruction of post-Soviet media stereotypes, the formation of a new symbolic model of NATO's image, and a shift in journalistic formats from polemical-emotional to explanatory-argumentative ones.

In Chapter 2, subsection 2.2, "*Institutionalization of Media Narratives of Euro-Atlantic Integration in Ukrainian Media (2017–2021)*," it is proven that in 2017–2021 the institutionalization of media narratives of Euro-Atlantic integration occurred, manifested in the stabilization of terminological and plot architecture of integration discourse, the growing role of expert and explanatory journalism, a shift to pragmatic-procedural coverage models, and the formation of a structured media representation of standards, interoperability, and cooperation mechanisms.

In Chapter 3, subsection 3.1, “*The Military-Security Dimension of Media Narratives of Ukraine’s Euro-Atlantic Integration*,” it is demonstrated for the first time that the full-scale war of 2022–2024 caused an operational-security transformation of media narratives of Euro-Atlantic integration, manifested in the merging of military and integration discourses, a transition to operational and procedural models of representing partnership, the dominance of expert-explanatory formats, multimodal argumentation, and practice-oriented narratives of interoperability and security coordination.

Also, in subsection 3.2, “*Typology and Structural Models of Media Narratives of Euro-Atlantic Integration in the Ukrainian Media Space of the Wartime Period*,” a segmented typology of media narratives of Euro-Atlantic integration in Ukraine’s wartime media space is modeled for the first time, distinguishing coordination-consolidation, explanatory-public, analytical-interpretative, competitive-state-centered, regulatory-standard, explanatory-critical, and extraterritorial counter-narrative models; it is proven that the type of media segment and editorial model determine the structure of argumentation, genre form, and mode of interpretation of integration processes, which makes it possible to describe integration media discourse as a multi-level, model-differentiated system.

The practical significance of the dissertation results lies in the possibility of their use in scientific-educational, professional journalistic, and applied communication activities. The ideas and conclusions developed in the dissertation may be used in teaching lecture courses and special courses in journalism, in developing explanatory journalism and analytical formats in publicistic genres, longreads, and special media projects aimed at increasing public understanding of security processes. In addition, the dissertation’s conclusions may be used by experts in media and strategic communications to assess the effectiveness of media coverage of Ukraine’s Euro-Atlantic integration and to adjust information campaigns and communication strategies in the security sphere.

Keywords: media narrative, journalism, defense journalism, war journalism, strategic communications, NATO, European Union, Euro-Atlantic integration, information policy, information security, disinformation, digital media, communication strategies, democratic values, societal resilience.

LIST OF THE APPLICANT'S PUBLICATIONS

Articles in Ukrainian scholarly professional journals indexed in international scientometric databases:

1. Bratyna, Z. O. (2025). Euro-Atlantic standards of strategic communications: Theoretical foundations and journalistic approaches to interpretation. *Scientific Notes of the Institute of Journalism*, 87(2), 148-157. <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2025.87.12>
2. Bratyna, Z. O. (2025). Journalistic practices and prospects for the development of strategic communications in the context of Ukraine's Euro-Atlantic integration. *Scientific Notes of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine*.
3. Bratyna, Z. O. (2025). Transformation of media narratives in covering the activities of Ukraine's security and defense sector. *Current Issues of Mass Communication*, 38, 84-93.
4. Bratyna, Z. O. (2023). NATO communication policy: Basic theoretical and practical foundations. *Political Science Bulletin*, 91, 252–270. <https://doi.org/10.17721/2415-881X.2023.91.252-270>
5. Bratyna, Z. O. (2024). The role of strategic communications in shaping Ukraine–NATO interaction. *Political Science Bulletin*, 92, 398–412. <https://doi.org/10.17721/2415-881X.2024.92.398-412>

Conference proceedings:

6. Bratyna, Z. O. StratCom as an Instrument of Force Confrontation. Proceedings of the Scientific Conference “*Modern Dimensions of National*

Security” (November 21, 2024, Kyiv). Special Issue: *Actual Problems of International Relations: Collection of Scholarly Papers*. Kyiv: Taras Shevchenko National University of Kyiv, Educational and Scientific Institute of International Relations, 2024, pp. 79–80. 131 p.

7. Bratyna, Z. O. (2025). Evolution of strategic communications in the security and defense sector as a tool for countering information threats on the path to NATO. In *Proceedings of the International Scientific Conference “Days of Science of the Faculty of Philosophy – 2025”* (pp. 818–821). Kyiv: Kyiv University Publishing and Printing Center.

8. Bratyna, Z. O. (2025). Transformation of the Ukrainian media space toward Euro-Atlantic structures. In *Philosophical and Educational Studies: Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference* (Part 1, pp. 36–37). Kherson–Khmelnyskyi.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	2
ВСТУП.....	16
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ	
ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАНАРАТИВІВ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ	
ІНТЕГРАЦІЇ	
1.1. Євроатлантична інтеграція України в системі сучасних медіа комунікацій.....	24
1.2. Методологічні підходи до аналізу медіанаративів у журналістикознавстві.....	44
Висновки до Розділу 1.....	60
РОЗДІЛ 2. ДИНАМІКА МЕДІАНАРАТИВІВ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ	
ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У 2014–2021 РОКАХ	
2.1. Формування медіанаративів євроатлантичного курсу України в умовах суспільно-політичної трансформації (2014–2016)	64
2.2. Інституціоналізація медіанаративів євроатлантичної інтеграції в українських ЗМІ (2017–2021).....	94
Висновки до Розділу 2.....	117
РОЗДІЛ 3. ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕДІАНАРАТИВІВ	
ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ	
ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ (2022–2024)	
3.1. Воєнно-безпековий вимір медіанаративів євроатлантичної Інтеграції України.....	122
3.2. Типологія та структурні моделі медіанаративів євроатлантичної інтеграції в українському медіа просторі воєнного періоду.....	146
Висновки до Розділу 3.....	166
ВИСНОВКИ	169
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	172
Додаток А. Список публікацій здобувача за темою дисертації.....	206

ВСТУП

Вибір теми дисертаційного дослідження зумовлений сукупністю взаємопов'язаних суспільно-політичних, безпекових і медіакомунікаційних чинників, що визначають зростання ролі журналістики у формуванні суспільного сприйняття євроатлантичної інтеграції України та механізмів її публічної легітимації.

Євроатлантична інтеграція упродовж останнього десятиліття набула для України статусу стратегічного цивілізаційного і безпекового вибору. Після 2014 року вона перестала бути лише елементом зовнішньополітичної риторики і стала складовою державної безпекової стратегії, практичної оборонної взаємодії та інституційної трансформації. У цих умовах саме медіа стали ключовим середовищем пояснення, інтерпретації та суспільного осмислення інтеграційного курсу, а медіанаративи - базовими смисловими моделями, через які аудиторія сприймає зміст, цілі та наслідки євроатлантичної взаємодії.

Сучасна журналістика у цьому процесі виконує не лише функцію передавання інформації, а й виступає активним учасником наративного конструювання публічної реальності. Українські засоби масової інформації формують інтерпретаційні рамки, аргументаційні моделі та смислові акценти у висвітленні тематики НАТО та євроатлантичної інтеграції, впливаючи на рівень суспільної довіри, підтримки та розуміння безпекових рішень держави. Саме тому аналіз медіанаративів постає як окреме й самостійне завдання журналістикознавства, а не лише суміжних політичних чи безпекових студій.

Радикальні зміни у змісті та структурі медіанаративів відбулися під впливом повномасштабної війни Росії проти України. Воєнно-безпековий контекст спричинив суттєву трансформацію тематичних акцентів, жанрових форматів, експертних моделей пояснення та аргументаційних стратегій у медіависвітленні євроатлантичної інтеграції. Відбувся перехід від переважно

декларативно-політичних сюжетів до практико-орієнтованих, операційно-безпекових і процедурно-пояснювальних наративів, що потребує системного наукового осмислення.

Актуальність теми посилюється тим, що трансформація саме медіанаративів про євроатлантичну інтеграцію залишається малодослідженим аспектом у межах спеціальності 061 «Журналістика». Наявні дослідження переважно зосереджені на політико-інституційних, міжнародно-правових або безпекових вимірах інтеграції, тоді як медіатекстові, жанрові, наративні та фреймові механізми її представлення у журналістиці не отримали належної системної концептуалізації. Це створює наукову нішу для спеціалізованого журналістикознавчого аналізу, орієнтованого на медіапрактики, дискурсивні моделі та наративні структури. Узагальнення типових наративних моделей і трансформаційних тенденцій медіадискурсу може бути використане як у професійній журналістській практиці, так і в освітній підготовці майбутніх журналістів.

Мета дослідження - виявити закономірності формування, інституціоналізації та трансформації медіанаративів євроатлантичної інтеграції України в українських засобах масової інформації у 2014–2024 роках та визначити їхню роль у формуванні суспільного сприйняття євроатлантичного курсу держави.

Зазначена мета зумовила реалізацію **таких завдань**:

- узагальнити теоретико-методологічні підходи до аналізу медіанаративів у сучасному журналістикознавстві;
- охарактеризувати євроатлантичну інтеграцію України як предмет медіакомунікаційного осмислення в українських ЗМІ;
- проаналізувати особливості формування медіанаративів євроатлантичної інтеграції в українських ЗМІ у 2014–2016 роках;
- виявити тенденції інституціоналізації медіанаративів євроатлантичної інтеграції в українських засобах масової інформації у 2017–2021 роках;

- дослідити трансформацію медіанаративів євроатлантичної інтеграції України в умовах повномасштабної війни у 2022–2024 роках;

- визначити і обґрунтувати типологію нових моделей медіанаративів євроатлантичної інтеграції та оцінити їх вплив на суспільне сприйняття євроатлантичного курсу України.

Об'єкт дослідження - євроатлантична інтеграція України.

Предмет дослідження - трансформація медіанаративів євроатлантичної інтеграції України в українських засобах масової інформації у 2014–2024 роках.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів журналістикознавчого аналізу, застосування яких дало змогу комплексно дослідити трансформацію медіанаративів євроатлантичної інтеграції України у 2014–2024 роках.

Так, *нарративний аналіз* дозволив виявити домінантні медіанаративи євроатлантичної інтеграції України, простежити їх еволюцію, структурні елементи, сюжетні лінії та смислові акценти в різні хронологічні періоди. *Дискурс-аналіз* дав змогу з'ясувати, як змінювалися семантичні рамки, ціннісні орієнтації та ідеологічні смисли медіаповідомлень про євроатлантичну інтеграцію України в умовах суспільно-політичної трансформації та повномасштабної війни. *Фрейм-аналіз* застосовано з метою визначення ключових інтерпретаційних рамок, через які українські ЗМІ конструювали образ НАТО та євроатлантичного курсу України, а також для виявлення змін у журналістських підходах до подачі безпекової тематики. *Контент-аналіз* дозволив кількісно зафіксувати динаміку тем, жанрів, тональності та частоти згадувань євроатлантичної інтеграції в українських ЗМІ, а також зіставити різні періоди розвитку медіанаративів (2014–2016; 2017–2021; 2022–2024). *Порівняльно-історичний метод* забезпечив можливість зіставити особливості медіанаративів у різні хронологічні етапи, що дало змогу виявити закономірності їх трансформації під впливом

суспільно-політичних та воєнно-безпекових чинників. *Метод узагальнення та типологізації* використано для виокремлення та систематизації основних моделей медіанаративів євроатлантичної інтеграції України, а також для формулювання узагальнених висновків щодо їх ролі у формуванні суспільного сприйняття євроатлантичного курсу держави.

Емпіричну основу дослідження складає аналіз текстів нормативно-правових документів, законів України, указів Президента України, документи країн НАТО і Європейського Союзу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у комплексному журналістикознавчому дослідженні трансформації медіанаративів про євроатлантичну інтеграцію України у 2014–2024 роках, у результаті якого розроблено структурно-модельне бачення інтеграційного медіадискурсу як динамічної багаторівневої системи смислової репрезентації стратегічного курсу держави. У процесі дослідження отримано результати, новизна яких конкретизується у наступних положеннях:

Вперше:

- здійснено цілісний системно-журналістикознавчий аналіз воєнно-безпекової трансформації медіанаративів євроатлантичної інтеграції України у період повномасштабної війни (2022-2024), у межах якого не лише зафіксовано зміну тематичних акцентів, а й доведено структурну перебудову наративної архітектури медіатекстів - з переходом від стратегічно-декларативної до операційно-процедурної моделі репрезентації партнерства; встановлено ефект злиття воєнного та інтеграційного дискурсів, зростання ролі експертно-пояснювальних жанрів, мультимодальної аргументації та стандартно-сумісних сюжетів як нової домінантної форми медійного представлення євроатлантичного курсу;

- розроблено і теоретично обґрунтовано сегментну типологію нових моделей медіанаративів євроатлантичної інтеграції у воєнному медіапросторі, яка спирається на зіставлення редакційних режимів, жанрових форматів і наративних стратегій; виокремлено координаційно-консолідовану,

пояснювально-публічну, аналітично-інтерпретаційну, конкурентно-державницьку, регуляторно-стандартну, пояснювально-критичну та контрнарративну екстериторіальну моделі й доведено, що тип медіасегмента визначає спосіб аргументації, структуру сюжету, рівень процедурної конкретизації та характер інтерпретації інтеграційних процесів, що дозволило змоделювати цілісну багаторівневу карту нарративної організації інтеграційного медіадискурсу.

Уточнено:

- теоретичне трактування медіанаративу євроатлантичної інтеграції як спеціалізованої журналістської смислової конструкції, у якій поєднуються нарративні, дискурсні, фреймові, жанрові та візуально-мультимодальні компоненти; уточнено його функції як інтерпретаційного, легітимаційного та смислотворчого механізму медіакомунікації, що не лише відображає інтеграційні процеси, а й формує публічні рамки їх розуміння, оцінювання та суспільної нормалізації;

- методологічну модель журналістикознавчого дослідження медіанаративів, яку конкретизовано через інтегроване застосування нарративного аналізу, дискурс-аналізу, фрейм-аналізу, жанрово-форматного та сегментного медіасистемного підходів; додатково обґрунтовано принципи побудови корпусу медіатекстів і часової аналітичної вибірки трансформаційного типу, що забезпечує відтворюваність результатів і придатність моделі для подальших досліджень медіанаративів у кризових і перехідних суспільних умовах.

Набуло подальшого розвитку:

- наукова концептуалізація етапу формування медіанаративів євроатлантичного курсу України у 2014–2016 роках, яку поглиблено через доведення нарративної деконструкції пострадянських і антиблокових медіастереотипів, становлення безпеково-цивілізаційної рамки та переходу до нових моделей символічної репрезентації НАТО; показано, що саме в цей

період сформовано базові сюжетні матриці інтеграційного медіадискурсу, які визначили подальшу траєкторію його розвитку;

- положення про інституціоналізацію медіанаративів євроатлантичної інтеграції у 2017–2021 роках, яке розширено через встановлення переходу до прагматично-процедурних, експертно-аналітичних і стандартно-орієнтованих моделей висвітлення, стабілізації термінологічної та сюжетної структури інтеграційного дискурсу, а також зростання ролі пояснювальної журналістики як провідного формату раціоналізації інтеграційної тематики в медіапросторі.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у можливості їх використання в науково-освітній, професійно-журналістській та прикладній комунікаційній діяльності. Отримані результати можуть бути використані журналістами та редакторами для вдосконалення стандартів висвітлення тематики євроатлантичної інтеграції України, зокрема в частині формування збалансованих, аналітичних і пояснювальних медіанаративів, уникнення спрощених або стереотипних інтерпретацій теми НАТО. Виокремлені моделі медіанаративів євроатлантичної інтеграції можуть бути використані як аналітичний інструментарій для створення якісних журналістських матеріалів у жанрах аналітики, публіцистики, лонгвідів і спеціальних медіапроектів, орієнтованих на підвищення рівня суспільного розуміння безпекових процесів. Матеріали та висновки дослідження можуть бути використані під час викладання навчальних дисциплін зі спеціальності 061 «Журналістика», зокрема курсів із теорії журналістики, медіакомунікацій, політичної журналістики, аналітичної журналістики та журналістики міжнародних відносин. Результати дослідження можуть бути покладені в основу підготовки навчальних посібників, методичних рекомендацій, кейсів для практичних занять і тренінгів з аналізу медіанаративів та журналістського висвітлення тематики євроатлантичної інтеграції. Висновки дисертації також можуть бути використані експертами у сфері медіакомунікацій і стратегічних комунікацій

для оцінювання ефективності медіависвітлення євроатлантичної інтеграції України, а також для коригування інформаційних кампаній і комунікаційних стратегій у безпековій сфері.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є самостійною науковою працею, в якій здійснено комплексний аналіз трансформації медіанаративів євроатлантичної інтеграції України в умовах повномасштабної війни (2022–2024 рр.), що дало змогу виявити якісні зміни їх семантики, тональності та функціонального навантаження, вперше виокремлено та типологізовано нові моделі медіанаративів євроатлантичної інтеграції України, характерні для українських ЗМІ періоду 2022–2024 років, зокрема безпеково-екзистенційні та стратегічно-комунікаційні

Апробація матеріалів дисертації. Основні теоретичні положення і висновки дисертації обговорювались на засіданнях і наукових семінарах кафедри військової журналістики військового факультету соціальних та поведінкових наук Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Концептуальні ідеї та положення дисертаційного дослідження пройшли апробація на: Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених, ад'юнктів, слухачів, курсантів і студентів «Молодіжна військова наука у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (м. Київ, 27 квітня 2023 р.); XIX Міжнародній науково-практичній конференції «Військова освіта і наука: сьогодення та майбутнє» (м. Київ, 10 листопада 2023 р.); Міжнародній науковій конференції «Дні науки філософського факультету-2025», (м. Київ., 24-25 квітня 2025р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Європейське майбутнє: Філософсько-освітні студії» (м. Херсон, м. Хмельницький, 20-21 листопада, 2025 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження викладені у 8 публікаціях, 3 з яких опубліковано у періодичних наукових фахових виданнях з журналістики і 2 з політичних наук, які входять до

міжнародних наукометричних баз та 3 тез доповідей на наукових конференціях.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, які поділені на 6 підрозділів, висновків, списку використаних джерел на 33 сторінках (найменування) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 207 сторінок, із них основного тексту - 171 сторінка.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАНАРАТИВІВ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

1.1. Євроатлантична інтеграція України в системі сучасних медіакомунікацій

Актуальність теми дослідження зумовлена двома взаємопов'язаними тенденціями - протистоянням російській агресії та просуванням України у напрямі євроатлантичної інтеграції. Обидва процеси мають не лише військово-політичний, а й виразний інформаційно-комунікаційний вимір, у якому ключове місце посідають інформаційний простір і журналістика. Саме медіасередовище значною мірою формує довіру суспільства до державних інституцій, консолідує громадян і забезпечує зрозумілу та прозору комунікацію з міжнародною спільнотою.

Після 2014 року євроатлантична інтеграція України перестала бути лише зовнішньополітичним курсом або воєнно-стратегічним вибором держави. Вона набула ознак комплексного безпеково-комунікаційного процесу, в межах якого медіасистема виступає не тільки каналом інформування, а й середовищем інтерпретації, легітимації та суспільного смислотворення. У цьому вимірі інтеграція до євроатлантичних структур постає як об'єкт постійного медійного конструювання — через наративи безпеки, партнерства, стандартів, реформ та цивілізаційного вибору.

Водночас Російська Федерація веде систематичну інформаційну війну проти України, використовуючи дезінформацію, маніпуляції, «фейкові новини» та мережі пропагандистських ресурсів. У таких умовах журналістика перетворюється на більше ніж механізм поширення повідомлень: вона об'єктивно включається до системи стратегічних комунікацій, сприяючи формуванню суспільної стійкості й протидії загрозам національній безпеці [59; 157]. Додатковим чинником актуальності виступає зміна медіасередовища під впливом цифрових платформ і соціальних мереж,

які стали головним полем боротьби за інтерпретацію подій війни та за формування громадської думки як усередині країни [65; 109], так і на міжнародному рівні [200]. Це актуалізує трансформацію журналістських практик - розвиток верифікації, мультимедійності, роботи з аудиторіями різних рівнів та адаптацію до викликів цифрової епохи.

У вітчизняних дослідженнях стратегічних комунікацій оборонно-безпекового сектору наголошується, що сучасне інформаційне протистояння змінює парадигму взаємодії держави й суспільства у сфері безпеки: комунікація переходить від реактивної моделі до проактивної, сценарно орієнтованої та наративно керованої. Стратегічні комунікації у цьому контексті визначаються як системна технологія координації смислів [202], повідомлень і дій, спрямованих на підтримку стратегічних рішень держави [6] та формування довіри ключових аудиторій — внутрішніх і зовнішніх. У такій логіці безпекова політика й комунікаційна політика постають взаємопов'язаними елементами єдиного стратегічного процесу [59].

Нормативно-доктринальна база України також прямо поєднує безпекову стратегію з євроатлантичним вектором і комунікаційним виміром [5; 32; 33; 45; 184]. Зокрема, у Стратегії національної безпеки України євроатлантична інтеграція визначається одним із ключових орієнтирів державної політики, пов'язаним із формуванням умов для вступу до НАТО та поглибленням співпраці з європейськими безпековими структурами. Паралельно в документі окреслено роль інформаційної безпеки, протидії зовнішнім інформаційним впливам і захисту інформаційного суверенітету як складової національної безпеки, що включає медіапростір до сфери стратегічних пріоритетів держави [154]. Воєнна доктрина України у новій редакції також ув'язує трансформацію воєнної політики з досягненням критеріїв членства в Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору, а також із розвитком співробітництва у воєнній та воєнно-інформаційній сферах [146]. У цьому сенсі євроатлантична інтеграція набуває статусу доктринально оформленого напряму реформування сектору безпеки й

оборони, що неминуче віддзеркалюється у медіакомунікаціях, журналістських практиках і публічному дискурсі.

Євроатлантична інтеграція передбачає не лише військову та політичну взаємодію, а й адаптацію до стандартів НАТО та ЄС у сфері комунікацій [86]. У країнах ЄС та НАТО стратегічні комунікації давно розглядаються як частина безпеки та демократичного врядування. Документ NATO Strategic Communications Policy закріпив інтегроване бачення комунікацій, що поєднують публічну дипломатію, інформаційні операції та роботу з медіа [286]. ЄС сформував власний набір механізмів протидії дезінформації: Action Plan against Disinformation [243] та European Democracy Action Plan [242], які акцентують на підтримці незалежних ЗМІ та розвитку медіаграмотності.

Ключовим інструментом став Кодекс практик проти дезінформації [243], що зобов'язує цифрові платформи до прозорості й співпраці з дослідниками. Новітні регуляції [244-245] посилили управління інформаційними ризиками та закріпили вимоги редакційної незалежності. Аналітичні структури, зокрема StratCom COE у Ризі, публікують регулярні звіти про методи російської та китайської дезінформації (NATO, 2016; NATO, 2024), а звіти NATO StratCom COE [285; 288] систематизують методи російської дезінформації та аналізують їхній вплив на громадську думку.

В Україні стратегічні комунікації стали одним із пріоритетів після 2014 року. Доктрина інформаційної безпеки [62] та Стратегія інформаційної безпеки [151] визначили базові засади та напрями державної політики. Міністерство оборони ухвалило Концепцію стратегічних комунікацій ЗСУ [153], що закріпила принципи взаємодії армії та суспільства. На інституційному рівні створено Центр протидії дезінформації при РНБО [148], а у правовій площині ухвалено Закон України «Про медіа» [144], що гармонізує законодавство з нормами ЄС. Паралельно активно розвиваються незалежні фактчекінгові ініціативи - StopFake, VoxCheck, які стали визнаними партнерами міжнародних мереж [2, с. 48]. Водночас наукові оцінки фіксують проблему фрагментарності міжвідомчої координації, коли

різні органи державної влади ведуть комунікацію без належної узгодженості, що актуалізує потребу у формуванні єдиної архітектури стратегічних комунікацій, співмірної з євроатлантичними практиками [288, р. 14].

У журналістикознавчому вимірі це означає, що тема євроатлантичної інтеграції функціонує не як окремий інформаційний сюжет, а як рамковий інтерпретаційний контекст, у межах якого пояснюються оборонні реформи, стандарти прозорості, цивільного контролю, взаємодії з союзниками та модернізації комунікаційних практик [17; 98; 139; 158; 178; 185; 190; 193; 199]. Власне тому ключовою одиницею аналізу у дослідженні стає медіанаратив.

У сучасному журналістикознавстві медіанаратив трактується як стійка смислова та сюжетно-інтерпретаційна конструкція, за допомогою якої медіа впорядковують політичну реальність, надають подіям причинно-наслідкової логіки та формують ціннісні рамки їх сприйняття. На відміну від окремого інформаційного повідомлення, медіанаратив функціонує як повторювана модель пояснення із типовими ролями, конфліктами, очікуваними результатами й нормативними оцінками; у цьому сенсі євроатлантична інтеграція у медіапросторі постає не лише як тема, а як наративна матриця, через яку інтерпретуються процеси безпекових реформ, міжнародного партнерства та оборонної модернізації.

Українські дослідники здебільшого акцентують на взаємозв'язку журналістики та інформаційної безпеки. Зокрема, А. Антипова [2] та О. Резникова [157] аналізують роль стратегічних комунікацій у забезпеченні національної стійкості й підкреслюють необхідність взаємодії журналістів із державними структурами. Л. Компанцева [88] розглядає Доктрину інформаційної безпеки як рамковий документ, що визначає завдання ЗМІ у протидії дезінформації [142]. Загалом, проблематика трансформації медіанаративів у висвітленні сектору безпеки та оборони перебуває на перетині журналістикознавства, політології та досліджень інформаційної безпеки: Г. Сашук [169-171], С. Цимбаленко [211].

Дослідження сучасних воєнних конфліктів засвідчують, що вони істотно змінюють природу журналістики, особливо у частині висвітлення діяльності сектору безпеки та оборони: С. Брайян [14], О. Верголяс [21], Б. Калініченко [81-82]. Україна після 2014 року, а особливо з початком повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році, опинилася в ситуації, коли інформаційна сфера стала одним із ключових фронтів протистояння: Н. Гуріна [51], В. Гусаров [51], С. Лешик [98-99], О. Фролова [199] та ін. За цих умов журналістика не лише зберігає традиційну інформативну функцію, а й посилює роль у формуванні суспільних настроїв, міжнародної підтримки та стійкості держави, що корелює з євроінтеграційними та євроатлантичними процесами [205-209].

У новітніх українських дослідженнях трансформації медіанаративів у висвітленні сектору безпеки та оборони підкреслюється, що після 2014 року відбулася зміна домінуючих інтерпретаційних моделей: від фрагментарного й подієвого висвітлення військової тематики - до системного нарративного конструювання образів стійкості, міжнародної підтримки, героїзації та інституційної довіри. Наголошується, що медіанаративи у безпековій журналістиці виконують не лише пояснювальну, а й мобілізаційну, легітимаційну та інтеграційну функції, впливаючи на рівень суспільної підтримки стратегічного курсу держави, зокрема євроатлантичного вектора [17]. Наративні моделі організують матеріал довкола типових сюжетних ліній: «оборона і стійкість», «міжнародна солідарність», «інституційна трансформація», «стандарти та сумісність», «цивілізаційний вибір». У цих сюжетах євроатлантична інтеграція подається не як абстрактна дипломатична перспектива, а як практичний механізм підвищення обороноздатності, прозорості управління та якості комунікацій, забезпечуючи ефект нарративної конкретизації, коли складні геополітичні процеси «перекладаються» мовою суспільно зрозумілих смислових історій.

У західній науковій традиції значну увагу приділено теорії медіанаративів та їхній ролі у формуванні суспільної свідомості. У працях В.

Барта [223] та Г. Фішера [250] підкреслюється, що журналістські тексти не лише інформують, а й формують специфічні «рамки реальності», які у воєнний час стають інструментом легітимації політичних рішень і мобілізації суспільства. Окремим напрямом є дослідження військової та оборонної журналістики: А. Госкінс та Б. О'Локлін [265], Г. Тамбер та Ф. Вебстер [313] простежують еволюцію від «вбудованої журналістики» (embedded journalism) до концепції «мережевих воєн», де медіа стають частиною інформаційного середовища бою. В українських умовах після 2014 року формується власна модель оборонної журналістики, що поєднує елементи класичної військової кореспонденції з практиками кризових комунікацій.

Значний пласт досліджень присвячено феномену «гібридної війни», який став теоретичним підґрунтям для пояснення інформаційних загроз у сучасних конфліктах: В. Горбатенко [36], О. Гринько [49], Б. Попков [78], Г. Любовець, В. Король [105], Є. Магда [107], А. Паршикова [120], Г. Почепцов [134], В. Азаров [182], І. Трутненко, С. Стеценко [191], Г. Яворська [218] та ін. Водночас передумовою становлення й розвитку досліджень медіанаративів стали класичні праці з соціальних комунікацій: Н. Блан [9-10], В. Владимиров [22], В. Іванов [75-77], С. Квіт [85], В. Різун [159-163], С. Романенко [166], О. Холод [203-204], Є. Цимбаленко [210] та ін.

Паралельно у вітчизняному науковому дискурсі проблематика медіанаративів євроатлантичної інтеграції розробляється в політичних та журналістських студіях: Т. Бірюкова [11], Є. Гарькавий [30], С. Даниленко [54], Д. Золотухін [74], Г. Піскрська [125], Т. Сивак [172], С. Сом [177], М. Хилько [201] та ін. Особливої ваги набуває аналіз стандартів НАТО та ЄС, що визначають нормативні, інституційні й етичні засади інформаційної взаємодії: М. Гребенюк [45], В. Гридчина [48], М. Жернакова [69], Ж. Петровська [123], О. Резник [158] та ін. Журналістика у цій сфері постає не лише інструментом відображення реальності, а активним чинником формування суспільної довіри, протидії дезінформації та забезпечення

демократичного діалогу: А. Антипова [2], Г. Бандровський [4], Л. Городенко [40-43], О. Золотар [73], В. Лизанчук [100], І. Тодоров [190] та ін.

Окремо підкреслюється, що в українському медіапросторі після 2014 року змінилися домінантні наративні рамки щодо НАТО: від конфліктно-поляризованих і часто міфологізованих уявлень - до більш інституційно-пояснювальних і практико-орієнтованих моделей висвітлення. У матеріалах про сектор безпеки та оборони зростає частка сюжетів, де співпраця з НАТО описується через теми стандартів, навчань, сумісності, підготовки кадрів, комунікаційних протоколів і стратком-підходів. Ці зсуви інтерпретуються як ознака професіоналізації та стратегічної узгодженості медіанаративів з євроатлантичним дискурсом безпеки [17]. Водночас у науковій літературі фіксується ризик надмірної мілітаризації дискурсу, коли журналістика може втрачати критичну дистанцію. Саме тому євроатлантичні стандарти стратегічних комунікацій наголошують на балансі між підтримкою національної стійкості та збереженням професійних стандартів журналістики - перевірки фактів, плюралізму інтерпретацій і підзвітності влади.

У концептуальних документах і дослідженнях школи стратегічних комунікацій НАТО комунікація трактується як складова стратегії в конфліктному середовищі, де «слова, образи й дії мають бути узгоджені та наративно скоординовані для досягнення стратегічного ефекту впливу на цільові аудиторії» [28, р. 57]. Дослідження ролі стратегічних комунікацій у гібридних загрозах наголошують, що дезінформаційні кампанії спрямовані не лише на спотворення фактів, а на руйнування довіри, підрив інституційної легітимності та посилення поляризації. Відповіддю на це визнається проактивна комунікаційна стратегія, заснована на послідовному, узгодженому та ціннісно визначеному наративі; при цьому журналістика опиняється між стандартом неупередженості й суспільним запитом на захист інформаційного простору та пояснення безпекових рішень держави [182, с. 401]. Аналітичні праці зі стратегічних комунікацій у збройному конфлікті також підкреслюють, що відсутність узгодженої комунікаційної взаємодії

між державними інституціями, експертним середовищем і медіа підвищує ризики хаотизації інформаційного поля, поширення фейків і маніпулятивних інтерпретацій. У цьому контексті журналістика постає ключовим посередником між інституційним StratCom і громадськістю, а її роль - критично важливою для забезпечення зрозумілості, прозорості та смислової цілісності безпекових меседжів [68].

Таким чином, у тематиці євроатлантичної інтеграції журналістика функціонує як багаторівневий механізм інформування й інтерпретації, а в умовах конфлікту - також суспільної мобілізації. У цій площині можна виокремити три взаємопов'язані режими функціонування журналістики: інформаційний (передача фактів, рішень, подій, заяв, документів щодо співпраці з НАТО та західними безпековими структурами), інтерпретаційний (пояснення значення стандартів, реформ, сумісності, стратегічних змін) і мобілізаційний (формування наративів стійкості, солідарності та безпекової відповідальності в умовах війни та гібридного тиску). Саме поєднання цих режимів становить основу трансформації медіанаративів євроатлантичної інтеграції у 2014-2024 роках і створює підґрунтя для подальшого аналізу теоретичних, емпіричних і нормативних вимірів досліджуваної проблематики.

В умовах гібридного конфлікту та інформаційного протиборства *журналістика дедалі виразніше набуває рис наративно-орієнтованої практики*, в якій важливим є не лише повідомлення фактів, а й побудова смислових зв'язків між подіями, акторами та стратегічними цілями. Це особливо помітно у висвітленні тем, пов'язаних із НАТО, міжнародною безпекою та євроатлантичною інтеграцією, де медіатексти часто структуруються як послідовні пояснювальні історії - про загрозу, відповідь, партнерство, стандарти та стійкість.

У дослідженнях стратегічних комунікацій у російсько-українській війні підкреслюється, що сучасне інформаційне середовище трансформує саме поле бойових дій: боротьба за «серця і уми» відбувається паралельно з

воєнними операціями, а соціальні мережі стають каналами як впливу, так і протидії. Наратив у цій логіці постає не як стилістичний прийом, а як центральний елемент стратегії - узгоджена система повідомлень, образів і дій, спрямована на формування інтерпретаційної переваги. За такої моделі журналістські матеріали не лише відображають події, а й входять у ширше наративне середовище конфлікту, у якому конкурують різні версії реальності. Отже, наратив – це комунікаційна складова, яка дозволяє зрозуміти реальний стан і перспективи розвитку [29, с.103].

Аналітичні розвідки з протидії дезінформації та пропаганді на рівні державної політики також наголошують, що у сучасних умовах інформація функціонує як інструмент стратегічного впливу, а комунікація як елемент безпекової архітектури [73]. У відповідь на системні дезінформаційні кампанії О. Кудрін пропонує модель проактивних стратегічних комунікацій, що включає формування послідовних контрнاراتивів, підвищення медіаграмотності та координацію державних і публічних комунікацій. У цій рамці журналістика розглядається як один із каналів донесення контрнاراتивів, але лише за умови збереження професійних стандартів перевірки й відповідальності [92].

Водночас у працях, присвячених розвитку **StratCom** у структурах НАТО, підкреслюється, що стратегічні комунікації не зводяться до інформаційних кампаній або публічних повідомлень [274, р.19]. Досить влучне визначення StratCom(y) дав С. Татхем, це: *«систематична серія послідовних і узгоджених дій, що проводяться на стратегічному, оперативному та тактичному рівнях, що дозволяє зрозуміти цільову аудиторію, ідентифікує ефективні канали та розробляє і просуває ідеї та думки через ці канали для сприяння та підтримки певних типів поведінки»* [310, с. 3].

Йдеться про інтеграцію комунікацій у стратегічне планування, де узгодженість слів і дій є принциповою. Для медіасфери це означає: журналістика дедалі частіше взаємодіє з інституційними комунікаційними

центрами, отримує доступ до структурованих меседжів і тематичних рамок, що впливає на жанрові та інтерпретаційні моделі висвітлення безпекових процесів, зокрема тематики співпраці з НАТО та впровадження євроатлантичних стандартів [16, с.148].

У наукових і нормативних підходах НАТО поняття стратегічних комунікацій фіксується насамперед як інструмент інтеграції: це не окрема «комунікаційна кампанія», а механізм узгодження дій, повідомлень та іміджевих практик у межах політичних і безпекових цілей [286, р. 6]. У журналістичнознавчих підходах (зокрема у трактуванні Б. Юськіва, Н. Карпчук і О. Пелех) StratCom доцільно читати крізь призму інструментів масових комунікацій - framing-аналізу та теорії agenda-setting, що дозволяють описувати, як інституційні меседжі «входять» у медійну картину світу, трансформуються і набувають суспільної видимості [217].

У цьому контексті показовими є формулювання, зафіксовані у натівських документах: стратегічні комунікації - це «скоординовані та належним чином інтегровані дії, повідомлення й іміджеві практики, спрямовані на підтримку досягнення політичних та воєнних цілей» [283, р. 2]. Тобто в центрі перебуває не «подача інформації», а синхронізація дипломатичних, воєнних і інформаційних інструментів, що виробляє цілісну модель політичної комунікації.

Паралельно наукові студії масових комунікацій описують стратегічні комунікації як процес впливу на громадську думку через інтеграцію медіа, публік рилейшнз і політичного дискурсу. У такій рамці Д. МакКвейл визначає їх як цілеспрямоване управління символічними ресурсами, зорієнтоване на суспільні та політичні результати [278, р. 126]. У свою чергу, у працях Ю. Хабермаса зв'язок стратегічних комунікацій із публічною сферою набуває нормативного звучання: комунікація може підтримувати демократичний діалог, але може і редукуватися до маніпулятивного інструменту, якщо «раціональна комунікація» підмінюється суто стратегічним впливом [258, р. 27]. Для журналістичнознавчого аналізу це

важливо тим, що дозволяє розглядати StratCom як поле напруги між легітимацією, інформуванням і можливими технологіями впливу.

У сучасній журналістській практиці Ж. Петровська показує близькість StratCom до механізмів фреймінгу та agenda-setting [123, с. 172]. Д. Дубов та інші дослідники вказують, що ЗМІ через відбір тем і способів подання формують рамки, у межах яких суспільство сприймає політичну реальність [63, с. 9]. Відтак журналістика виступає не лише «каналом поширення», а і простором інтерпретації стратегічних меседжів - міжнародних організацій або державних інституцій.

В українському контексті А. Антипова акцентує інтегративний характер стратегічних комунікацій у сфері національної безпеки: вони поєднують державні, громадські та медійні ресурси в систему інформаційного захисту [2, с. 47]. Ця логіка узгоджується із положеннями «Концепції стратегічних комунікацій Міністерства оборони України та Збройних Сил України», де стратегічні комунікації визначено як скоординоване використання комунікативних можливостей держави - від публічної дипломатії та зв'язків із громадськістю до інформаційних і психологічних операцій та інших заходів просування цілей держави [90]. Отже, StratCom доцільно визначати як багаторівневий процес, що охоплює офіційну політику, інституційні практики й журналістське посередництво, а його аналіз потребує поєднання політологічного та журналістикознавчого підходів.

Євроатлантична модель стратегічних комунікацій сформувалася на перетині практик НАТО, Європейського Союзу та окремих держав-членів [89]. Її сутність полягає не лише в технічній «комунікаційній дисципліні», а й у ціннісній рамці: демократичне управління, прозорість, підзвітність, довіра. У документах НАТО наголошується на вимогах достовірності, своєчасності та координації. У NATO Strategic Communications Policy акцентовано, що комунікаційні зусилля Альянсу мають бути узгоджені з політичними цілями, відповідати демократичним стандартам і зміцнювати довіру аудиторії [289, р. 3]. Це означає: навіть у кризових умовах комунікація повинна зберігати

правдивість і верифікованість, інакше руйнується легітимаційна база інституцій.

Європейський Союз у Code of practice in Disinformation (European Commission, 2022) окреслює напрямки протидії дезінформації через підтримку незалежних ЗМІ, розвиток фактчекінгових ініціатив та підвищення рівня медіаграмотності. Водночас ЄС підкреслює принцип субсидіарності: комунікації мають бути максимально наближені до громадян, із урахуванням національного та культурного контексту [243]. Дослідники також наголошують на «двосторонності» євроатлантичного підходу: інституції поширюють повідомлення, але водночас враховують суспільну реакцію та коригують власні дії [260, р. 15]. У журналістському вимірі це означає, що медіа не лише передають сигнали від влади, а й виконують роль зворотного зв'язку, фіксуючи суспільні настрої.

Для України ця модель принципова, оскільки вона вбудовує комунікаційні практики у ширший контекст демократичних реформ. Адаптація євроатлантичних стандартів стратегічних комунікацій сприяє формуванню системної довіри між державою та суспільством [16, с.148-157]. У такому зрізі євроатлантичний підхід можна звести до трьох взаємопов'язаних **принципів**:

- *прозорість і достовірність* (інформація відповідає стандартам правдивості);
- *інклюзивність* (урахування громадської думки та участі медіа);
- *інституційна координація* (поєднання зусиль держави, міжнародних структур і журналістики).

У значній мірі з цими принципами узгоджуються й «основні принципи діяльності Міністерства оборони та Збройних Сил у сфері стратегічних комунікацій» - законність, демократичність, відкритість, прозорість, цілісність, добросовісність, підзвітність і відповідальність; збалансованість інтересів Збройних Сил та суспільства; єдність підходів; науковість і системність розвитку стратегічних комунікацій [90].

У цьому полі журналістика розглядається як ключовий посередник між інституціями влади, міжнародними організаціями та суспільством. Саме медіа «перекладають» політичні й безпекові меседжі у форми, доступні громадянам, підтримуючи функціонування демократичної публічної сфери. Згідно з класичною концепцією Д. МакКвейла журналістика виконує інформаційну, кореляційну, культурно-трансмисивну та мобілізаційну функції [279, р. 89]. У стратегічних комунікаціях ці функції набувають особливої ваги: медіа не лише повідомляють новини, а й формують рамку (frame) їхнього осмислення та порядок денний (agenda-setting), що безпосередньо впливає на сприйняття політики НАТО чи ЄС.

У дослідженнях В. Беннет і С. Лівінгстон журналістика описується як «інфраструктурний елемент демократії», оскільки створює умови для підзвітності влади та громадської участі [224, р. 122]. Для євроатлантичного підходу ця теза є визначальною: стратегічні комунікації не можуть бути стійкими без незалежних ЗМІ, здатних забезпечувати контроль і зворотний зв'язок.

У безпековому вимірі журналістика виступає також чинником формування довіри: як зазначає В. Крисаченко, слабкість громадянського суспільства у посткомуністичних країнах часто посилюється через дефіцит незалежної журналістики, яка могла б виконувати функцію стратегічного комунікатора [90, с. 156]. В українських реаліях медіа працюють у двох площинах: внутрішній (допомога громадянам орієнтуватися в інформаційному середовищі) і зовнішній (публічна дипломатія та образ України у глобальних медіа). На цьому наголошує й А. Антипова: українські медіа виконують завдання не лише інформування, а й комунікації з міжнародними партнерами, демонструючи відданість демократичним цінностям [2, с. 48].

У практичному плані у журналістиці можна умовно виокремити три домінантні підходи до інтерпретації євроатлантичних стратегічних комунікацій: раціоналістичний, критичний і наративний.

1. Раціоналістичний підхід орієнтується на відтворення логіки офіційних джерел, документів та політичних аргументів. У журналістиці він проявляється у policy-oriented reporting, коли матеріали структуруються навколо заяв, рішень і стратегічних позицій. У термінах Ю. Хабермаса комунікація, що спирається на «раціональні аргументи», підтримує легітимацію влади та функціонування демократичної публічної сфери [258, р. 27]. Для НАТО й ЄС це є важливим інструментом зміцнення довіри, а для журналістики способом збереження стандартів достовірності.

2. Критичний підхід пов'язаний із традицією watchdog journalism - роллю медіа як контролера влади. Він орієнтований на виявлення суперечностей, ризиків і можливих маніпуляцій у стратегічних комунікаціях. Як підкреслюють Д. Халін і П. Манчіні, демократичні медіасистеми відрізняються здатністю не лише транслювати офіційні повідомлення, а й критично їх осмислювати, забезпечуючи суспільний контроль [260, р. 26]. Для України цей підхід особливо чутливий, адже потребує балансу між мобілізаційними комунікаціями в умовах війни та критичною журналістикою, яка не допускає монополізації інформаційного простору.

3. Наративний підхід спирається на storytelling - перетворення стратегічних меседжів на доступні та емоційно зрозумілі історії. У термінах Р. Ентмана саме фреймінг створює «рамки інтерпретації», що допомагають аудиторії структурувати складні політичні події [246, р. 52]. У євроатлантичній тематиці це проявляється через персоналізовані історії військових, дипломатів, волонтерів чи громадян, які уособлюють демократичні цінності та спільні безпекові цілі. Для української журналістики після 2022 року такий підхід посилюється через домінування сюжетів «боротьби за свободу» та «єдності із Заходом».

Поєднання цих трьох моделей дозволяє підтримувати і прозорість (раціоналістичний вимір), і контроль/критичність (watchdog-вимір), і глибину суспільного розуміння (наративний вимір). Водночас у безпековому полі це

поєднання завжди «напружене», оскільки журналістика змушена одночасно забезпечувати фактичність, пояснення та мобілізаційні смисли.

У дослідженнях стратегічних комунікацій у сучасних конфліктах наголошується, що інформаційний простір стає окремим виміром протиборства, де ключовим об'єктом впливу виступає суспільне сприйняття. У цій логіці журналістика, поряд із офіційними StratCom-каналами, залучається до формування інтерпретаційних і мобілізаційних рамок - через пояснення загроз, смислове структурування подій і нарративне підсилення тем стійкості та безпеки [13; 95].

Щодо ролі соціальних мереж у російсько-українській війні Б. Калініченко прямо наголошує на зміні характеру інформаційної боротьби: в епоху Інтернету «*битва за серця та уми*» ніколи не була такою важливою [82, с. 238]. Соціальні платформи створюють особливе середовище довіри та швидкого поширення смислів; вони можуть бути середовищем збору розвідувальних даних, поширення пропаганди та психологічних операцій (PSYOPS) з метою впливу на громадську думку [234]. Отже, значення слів та комунікації стає настільки ж важливим як і самі бойові дії. Це ключова мобілізаційна формула.

Ці положення безпосередньо стосуються трансформації журналістських практик у безпековій тематиці. Якщо в традиційній моделі журналістика орієнтується на нейтральну передачу фактів, то в умовах гібридної війни медіатексти, як підкреслює С. Даниленко, часто виконують також функцію смислової стабілізації — зменшення невизначеності, пояснення контексту, спростування маніпулятивних інтерпретацій [54].

У дослідженні StratCom COE наголошується на масштабі нарративного впливу через цифрові канали: «Через соціальні мережі така інформація – чи то з деякими доказами, чи то просто у формі чуток – часто миттєво поширюється по всьому світу, і добре організована кампанія в соціальних мережах може легко вплинути на сприйняття та поведінку цільового населення» [288].

У висновках цього ж дослідження підкреслено довгостроковий характер такого типу впливу: «Використання кіберпростору як для атак на інфраструктуру, так і для впливу на "серця та уми людей» є новим явищем... поєднання дій, спрямованих на інфраструктуру та людську психологію, буде використовуватися більш складними та непередбачуваними способами в майбутньому» [288, р. 67]. Це методологічно підсилює тезу про те, що мобілізаційна функція журналістики у безпековій та євроатлантичній тематиці не є випадковим відхиленням, а структурною ознакою медіакомунікацій у період конфліктної трансформації.

Важливо також розрізнити «історію» і «нарратив». У перекладених матеріалах школи StratCom прямо наголошується, що «історія говорить про події в певній послідовності. Нарратив – це система історій» [253, р. 9]. Це має принципове значення для журналістики євроатлантичної інтеграції: новина про навчання з НАТО чи впровадження стандартів - це «історія», тоді як повторювана смислова лінія про сумісність, стійкість, партнерство й колективну безпеку - вже медіанарратив. Саме на рівні нарративу відбувається довгострокове формування суспільного сприйняття безпекових союзів.

У документах і дослідницьких узагальненнях StratCom підкреслюється, що стратегічні комунікації не зводяться до інформаційних кампаній, а є системно скоординованою діяльністю. У перекладеному узагальненні натівського підходу стратегічні комунікації визначаються як: «систематична серія послідовних і узгоджених дій, що проводяться на стратегічному, оперативному та тактичному рівнях, що дозволяє зрозуміти цільову аудиторію, ідентифікує ефективні канали та розробляє і просуває ідеї та думки через ці канали для сприяння та підтримки певних типів поведінки» [310, р. 3].

Для журналістикознавчого аналізу це важливо, бо фіксує аудиторієцентричний і поведінковий вимір комунікації: журналістські матеріали про євроатлантичну інтеграцію дедалі частіше будуються як пояснювальні конструкції, орієнтовані на зміну розуміння й оцінок аудиторії

(експлейнери, роз'яснювальні інтерв'ю, аналітичні формати, тематичні спецпроекти).

У дослідженнях еволюції StratCom-підходів додатково наголошується на відході від суто інструментального бачення: StratCom не повинен обмежуватися «інструментальним *modus operandi*» і має спиратися на «більш складний, цілісний підхід», що визнає конкурентність середовища та суб'єктність аудиторій [288, р. 9-10]. Це корелює з сучасною пояснювальною журналістикою у сфері безпеки та НАТО-тематики, де аудиторія розглядається не як пасивний споживач новин, а як активний інтерпретатор, включений у процес смислотворення. Відтак, на думку В. Різуна, журналістика рухається від подієвої моделі до інтерпретаційно-нарративної [159].

Трансформація медіанаративів євроатлантичної інтеграції у 2014–2024 рр. супроводжується помітними жанровими зрушеннями. Поряд із традиційними новинними повідомленнями зростає роль аналітичних форматів, пояснювальних матеріалів, інтерпретаційних оглядів, експертних колонок і мультимедійних спецпроектів. Це пов'язано не лише з технологічною еволюцією медіа, а й зі складністю безпекової тематики, яка потребує контекстуалізації та смислового розгортання. У натівській StratCom-традиції наголошується, що сучасне інформаційне середовище не може бути ефективно охоплене фрагментарними повідомленнями: «У сучасному інформаційному середовищі окремі, ізольовані комунікаційні зусилля, як правило, не є ефективними. StratCom передбачає узгодженість слів, образів і дій у межах спільної нарративної рамки» [287, р. 9-10]. Для журналістики це означає зсув від подієвої атомізації до тематичної та нарративної зв'язності матеріалів.

У дослідженнях розвитку StratCom у структурах НАТО також підкреслюється, що нове інформаційне середовище змінює характер взаємодії між інституціями та аудиторіями: «Інтернет надзвичайно прискорив цей процес з подальшою якісною зміною, яка змінила природу

відносин між правителем і керованими, а також демократизувала інформаційні технології, зробивши їх інструментом для кожного» [274, р. 19]. Ця теза пояснює, чому журналістські формати у сфері євроатлантичної інтеграції стають більш діалогічними та роз'яснювальними: аудиторія більше не є пасивним адресатом, вона порівнює, перевіряє та переосмислює інформацію з різних джерел.

Додатково у теоретичних StratCom-узагальненнях підкреслюється наративна центральність комунікації: «Наша діяльність орієнтована на наратив, і ми передаємо її різним аудиторіям за допомогою скоординованих слів, зображень та дій» [274, р. 22]. У результаті формується мультимодальний медіанаратив, у якому смисл передається не лише текстом, а комплексом форматів [14; 19; 25; 40; 80; 114].

Разом із жанровими змінами актуалізується проблема професійного балансу між узгодженістю комунікації та стандартами журналістики. З одного боку, у стратегічних комунікаціях підкреслюється необхідність послідовної смислової політики; з іншого - журналістика як соціальний інститут зберігає вимоги перевірки, плюралізму та критичної дистанції. У критично-риторичних підходах до стратегічних комунікацій на рівні національної безпеки наголошується на концептуальній напруженості цієї сфери. У перекладеному дослідженні з проблематики StratCom і національної безпеки США К. Пол підкреслює, що програми стратегічної комунікації часто недостатньо відстежуються, їх вплив є неясним, а військові не завжди розуміють, чи «націлюються вони на правильну іноземну аудиторію» [295, р. 111].

Це важливо для журналістичнознавчого аналізу: навіть інституційно потужні StratCom-системи потребують критичного осмислення [23, с. 97], а журналістика не може бути редукована до інструмента стратегічного повідомлення, зберігаючи функцію незалежної інтерпретації. До того ж, як зазначається в інших документах: «НАТО демонструє безпорядність у питанні відновлення без пекового порядку в Європі» [115].

У дослідженнях StratCom у гібридному конфлікті наголошується, що ключовою відповіддю на дезінформацію є не симетрична пропаганда, а стійкий, послідовний і правдоподібний наратив [286, р. 52], адже добре організована кампанія в соціальних мережах може легко вплинути на сприйняття та поведінку цільового населення; отже протидія має спиратися на довгострокову наративну стійкість, а не лише на разові спростування [257, с. 4], або, як слушно висловилося О. Резник, перехід «від амбівалентності до увиразнення» [258].

Для журналістики євроатлантичної інтеграції це означає, що мобілізаційний вимір не обов'язково суперечить професійним стандартам - за умови, що він базується на перевірених фактах, прозорих джерелах і чіткому розмежуванні фактів та оцінних суджень. У такому випадку формується не пропагандистський, а пояснювально-стійкісний медіанаратив, орієнтований на підвищення обізнаності та безпекової грамотності аудиторії.

У підсумку безпекова та воєнна журналістика у 2014–2024 рр. функціонує як простір перетину трьох логік - професійно-інформаційної, аналітично-інтерпретаційної та наративно-мобілізаційної. Саме ця триєдність, на думку Г. Сашук, і створює підґрунтя для трансформації медіанаративів євроатлантичної інтеграції[^] від епізодичного зовнішньополітичного сюжету до структурного пояснювального наративу безпеки [171, с. 263]. Отже, у 2014–2024 роках журналістика у сфері євроатлантичної інтеграції функціонує в режимі напруженої рівноваги між інформуванням, інтерпретацією та мобілізацією, що і створює теоретичну основу для подальшого аналізу трансформації медіанаративів у наступних розділах дослідження.

Проведений теоретико-аналітичний розгляд дає підстави стверджувати, що євроатлантична інтеграція України у 2014–2024 роках постає не лише як стратегічний напрям зовнішньої та безпекової політики, а як цілісний наративно-комунікаційний об'єкт журналістського відображення. У сучасному медіасередовищі вона функціонує як усталена смислова рамка,

через яку інтерпретуються оборонні реформи, міжнародне партнерство, стандарти сумісності, інформаційна безпека та суспільна стійкість.

StratCom-підхід дозволяє розглядати медіависвітлення євроатлантичної інтеграції не як сукупність ізольованих повідомлень, а як елемент ширшого нарративного середовища, у якому ключовими стають узгодженість смислів, послідовність інтерпретацій і орієнтація на довіру аудиторій. В умовах гібридного конфлікту інформаційний простір перетворюється на поле конкуренції нарративів, а журналістика одночасно виконує функції інформування, пояснення та участі у формуванні інтерпретацій безпеки, партнерства й загрози.

У журналістикознавчому вимірі це дозволяє виокремити три взаємопов'язані режими функціонування медіа у висвітленні євроатлантичної інтеграції: інформаційний - оперативне повідомлення фактів і рішень; інтерпретаційний - аналітичне та пояснювальне розгортання змісту безпекових процесів і мобілізаційний - нарративне підсилення тем стійкості, солідарності та відповідальності.

Зростання ролі аналітики, експлейнерів і мультимедійних форматів засвідчує перехід від подієвої до нарративно-пояснювальної моделі журналістики у безпековій сфері. Водночас критичні підходи до стратегічних комунікацій наголошують на необхідності збереження аналітичної та етичної автономії медіа й недопущення редукації журналістики до інструментального впливу.

Журналістика в євроатлантичному контексті виконує не лише інформаційну, а й кореляційну та легітимаційну функції, адаптуючи безпекові й зовнішньополітичні меседжі до суспільного сприйняття через практики agenda-setting та framing. Раціоналістична, критична й нарративна моделі інтерпретації стратегічних комунікацій є взаємодоповнювальними: перша забезпечує точність і нормативну узгодженість, друга - контроль і дистанцію, третя - смислову доступність і емпатійну зрозумілість.

Водночас українські медіа функціонують у ситуації подвійної напруги - системних дезінформаційних атак ззовні та внутрішніх інституційних обмежень, включно з фрагментарністю координації та впливом політико-фінансових груп на частину медіасфери. Подолання цієї напруги можливе через узгодження державних стратегій, професійних стандартів журналістики та практик громадянського суспільства.

Адаптація журналістських практик до євроатлантичних стандартів уже відбувається через розвиток фактчекінгу, використання цифрових платформ, елементів публічної дипломатії та продуманих наративних стратегій. Наступним кроком має стати інституційна систематизація координаційних процедур, впровадження прозорих протоколів верифікації та зміцнення етичних стандартів взаємодії з аудиторіями.

Таким чином, теоретико-методологічна рамка дослідження медіанаративів євроатлантичної інтеграції має спиратися на поєднання журналістикознавчих підходів, наративної теорії та концепцій стратегічних комунікацій. Це забезпечує концептуальну основу для подальшого застосування методологічних інструментів аналізу медіанаративів у наступному підрозділі.

1.2. Методологічні підходи до аналізу медіанаративів у журналістикознавстві

Дослідження трансформації медіанаративів про євроатлантичну інтеграцію України у 2014–2024 рр. вимагає не ізольованого застосування окремих методів, а їх системної інтеграції в межах комбінованої аналітичної моделі. У сучасному журналістикознавстві медіанаратив розглядається не лише як форма оповіді, а як структурований спосіб інтерпретації соціально-політичної реальності, що поєднує сюжетну організацію, символічні маркери, ціннісні акценти, інституційні рамки виробництва змісту та комунікативні стратегії впливу. Відповідно, його дослідження потребує

багаторівневої методології, здатної охопити як смислову архітектуру текстів, так і контекст їх функціонування.

У підрозділі 1.1 було показано, що євроатлантична інтеграція України у 2014–2024 рр. функціонувала в медіапросторі не лише як «тема новин», а як довготривалий, політично чутливий і конфліктний комунікаційний об'єкт. Навколо нього відбувається конкуренція інтерпретацій, боротьба за легітимність, емоційне конструювання колективного досвіду війни, реформ і союзництв. Отже, аналіз медіанаративів має враховувати їхню динамічність, багаторівневність і вбудованість у ширші процеси стратегічної комунікації та інформаційної політики.

учасні підходи до стратегічних комунікацій наголошують, що комунікація не є «надбудовою» над політикою, а одним із механізмів державотворення та безпекової практики. У дослідженні НАТО StratCom SOE підкреслюється, що гібридні загрози доцільно трактувати як акти комунікації, а розуміння інформаційного середовища - як базову передумову аналізу та реагування [286, с. 13]. У цьому ж звіті стратегічні комунікації визначаються як координація «дій, слів і образів» заради впливу на установки та поведінку ключових аудиторій, а також як міжвідомчий процес і своєрідна управлінська філософія (mindset) [286, р. 17].

Це принципово важливо для дослідження медіанаративів євроатлантичної інтеграції, адже медіа постають не лише «дзеркалом» політичної реальності, а середовищем, у якому відбувається: (а) боротьба за значення; (б) конкуренція легітимностей; (в) формування ідентичнісних рамок; (г) емоційна мобілізація та нормалізація певних сценаріїв майбутнього.

Євроатлантична інтеграція у медіадискурсі постає не просто як об'єкт висвітлення, а як складний смисловий конструкт, що формується у взаємодії журналістських стандартів, редакційних політик, державної інформаційної стратегії, міжнародного контексту та воєнного досвіду. Відтак її дослідження неможливе в межах одного аналітичного інструменту.

З огляду на це методологічний каркас підрозділу 1.2 вибудовується як комбінована аналітична модель, що поєднує якісні та кількісні інструменти дослідження. Така інтеграція забезпечує водночас глибинне тлумачення смислових структур і формалізовану порівнюваність результатів у динаміці десятирічного періоду.

У межах запропонованої моделі виділяємо п'ять взаємодоповнювальних блоків:

1. Наративний аналіз медіатекстів;
2. Дискурс-аналіз у дослідженні політичної медіакомунікації;
3. Фрейм-аналіз як інструмент виявлення смислових структур;
4. Принципи формування корпусу медіатекстів;
5. Методика вибірки матеріалів за періодом 2014–2024 рр.

Зауважимо, що в межах кожного блоку застосовуються також інтегровані методи - елементи якісно-кількісного контент-аналізу, критичного дискурс-аналізу, інтерпретативної аналітики та порівняльного підходу. У сукупності вони формують багаторівневу дослідницьку рамку, адекватну складності об'єкта - медіанаративів євроатлантичної інтеграції в умовах війни, реформ і геополітичної трансформації.

1) Наративний аналіз як базовий інструмент дослідження медіа смислів (рівень наративної конфігурації)

Наративний підхід у гуманітарних і соціальних науках ґрунтується на засадничому положенні, що соціальна реальність не лише відображається, а й конструюється через оповідні структури. Події стають історіями лише тоді, коли вони впорядковуються у часовій, причинно-наслідковій та ціннісній логіці. У медіадослідженнях це означає, що новинні тексти, аналітика, інтерв'ю та публіцистика формують не фрагментарну інформаційну мозаїку, а відносно цілісні історії – з акторами, конфліктами, кульмінаціями, моральними акцентами та очікуваними розв'язками.

У журналістикознавстві наративний аналіз застосовується тоді, коли дослідника цікавить не лише фактологічний зміст повідомлень, а те, як саме

медіа «розповідають історію»: які події визначаються як переломні, кого конструюють як героя чи антигероя, які причинно-наслідкові зв'язки пропонуються, які моральні висновки нормалізуються. Йдеться про реконструкцію не лише «що сталося», а «яку історію про це створено».

Класичною відправною точкою сучасного наративного аналізу вважається концепція Вільяма Лабова, який визначав: «Наратив складається з послідовності висловлювань (клауз), які впорядковані у часовій послідовності» [272, р. 360]. Наратив, таким чином, є структурованою конфігурацією подій, що має орієнтацію, ускладнення, кульмінацію та розв'язку. У журналістському тексті ця структура часто набуває вигляду сюжетної рамки: «виклик – реакція – наслідки – перспективи». У випадку євроатлантичної інтеграції це може трансформуватися у модель «загроза - вибір – реформа - безпека» або «війна - союзництво - гарантії - майбутнє».

Джером Брунер розвинув цю ідею, наголошуючи, що наратив є фундаментальною когнітивною формою осмислення соціального досвіду: «Ми організуємо наш досвід і нашу пам'ять про людські події переважно у формі наративу» [227, р. 4]. Отже, медіа не лише інформують про інтеграційні процеси, а структурують їх у вигляді великої історії - про цивілізаційний вибір, безпекову трансформацію та зміну геополітичної ідентичності України.

Філософський вимір наративу, розроблений Полем Рікером, дозволяє глибше осмислити темпоральну логіку медіатекстів. Рікер підкреслював: «Наратив структурує (конфігурує) часовий вимір людського досвіду» [298, р. 52]. Через конфігурацію часу наратив «збирає» розрізнені події у смислову єдність. У контексті дослідження медіанаративів це означає, що журналістика формує часові моделі: «довгий шлях до НАТО», «переломний момент», «точка неповернення», «етап зближення», «історичне вікно можливостей». Саме темпоральна конфігурація є ключовим індикатором трансформації наративу у 2014–2024 рр.

Сучасні дослідження підкреслюють і владний вимір наративу. Маріанна Георгакопулу зазначає: «Наративи – це не просто історії; це способи позиціонування себе та інших у соціальному світі» [254, р. 10]. Таким чином, у медіапросторі наратив виступає формою інтерпретаційної влади: через сюжетну організацію визначаються ролі акторів, розподіляється моральна відповідальність і легітимується певна політична перспектива.

У межах комбінованої моделі даної дисертації наративний аналіз становить перший аналітичний рівень – рівень наративної конфігурації. Його завдання полягає у реконструкції:

- домінантних сюжетних ліній (інтеграція як реформа; як безпека; як геополітичний вибір; як ризик або ескалація);

- типових акторних ролей (Україна – жертва/борець/реформатор; НАТО – союзник/гарант/бюрократична структура; РФ – агресор; «внутрішній скептик» або «гальмівник»);

- конфліктних вузлів (Майдан, Крим-2014, саміти НАТО, рішення щодо озброєння, формули гарантій безпеки);

- моральних висновків (інтеграція як справедливість, як історична необхідність, як умова виживання, як ризик глобальної ескалації).

Для теми євроатлантичної інтеграції (2014–2024) наративний аналіз дозволяє простежити генезу «великої історії»: від сюжету «європейський вибір після Майдану» (2014–2016) через реформістську логіку «дороги до стандартів НАТО» (2016–2019) до безпеково-екзистенційної моделі 2022–2024 рр., у якій інтеграція набуває значення мови виживання, гарантії справедливості та символу цивілізаційної належності. Саме тут фіксуються наративні «переключення режимів» – зміна домінантної сюжетної логіки та переозначення минулого у світлі нових подій.

Методично наративний аналіз у межах дослідження включає:

- виокремлення наративних одиниць у корпусі медіатекстів;
- реконструкцію сюжетних схем;
- аналіз наративних ролей і позиціонування акторів;

- виявлення темпоральних моделей;
- порівняння наративних конфігурацій у різні періоди (2014, 2019, 2022, 2023–2024).

Таким чином, наративний рівень дозволяє зафіксувати структуру історії, яку медіа пропонують аудиторії, і виступає базовим інструментом дослідження медіасмислів. Саме з нього починається реконструкція трансформації медіанаративів євроатлантичної інтеграції України, оскільки без аналізу сюжетної конфігурації неможливо перейти до глибшого дискурсивного та фреймового рівнів.

2) Дискурс-аналіз у дослідженні медіа комунікації (рівень дискурсивних режимів і легітимації)

Дискурс-аналіз у журналістикознавстві виступає одним із ключових інструментів дослідження смислових структур медіатексту, оскільки дозволяє розглядати журналістські повідомлення не лише як інформаційні одиниці, а як елементи ширших систем значення, влади та інтерпретації. На відміну від суто текстуального аналізу, дискурс-аналіз зосереджується на взаємодії тексту, контексту, інституційних умов виробництва повідомлення та соціальних практик його сприйняття.

Якщо наративний аналіз відповідає передусім на питання «яку історію розповідають», то дискурс-аналіз відповідає на питання «якою мовою влади, норм і легітимності її розповідають». Для медіанаративів про євроатлантичну інтеграцію це принципово, оскільки предметом дослідження є не лише зовнішня політика як така, а символічна боротьба за право називати реальність: «безпека», «суверенітет», «ескалація», «цінності», «зрада», «колективний Захід», «нейтралітет» тощо [2; 14; 19; 68; 73; 164; 178; 185; 193; 215]. Саме через мовні формули відбувається легітимація або делегітимація інтеграційного курсу.

Теоретичні підвалини дискурс-аналізу закладені Мішелем Фуко, який визначав дискурси як практики, що формують об'єкти знання: «Дискурси – це практики, які систематично формують об'єкти, про які вони говорять»

[251, р. 49]. У медійному вимірі це означає, що «євроатлантична інтеграція» як суспільний об'єкт не існує поза повторюваними журналістськими описами, експертними інтерпретаціями та нормативними рамками. Дискурс не лише відображає політичний процес, а виробляє його символічну форму.

Теун ван Дейк розглядав новинний дискурс як особливий тип публічного дискурсу, що поєднує когнітивні моделі та соціальні структури. Він підкреслював: «Новинний дискурс – це не просто нейтральне відображення подій, а форма соціальної та політичної практики» [317, р. 250]. Таким чином, аналіз медіадискурсу передбачає виявлення прихованих ідеологічних смислів, стратегій позиціонування та механізмів впливу на громадську думку.

У релевантних дослідницьких практиках наголошується, що дискурс-аналіз дозволяє через критичні процедури читання виявляти стратегії (де)легітимації, риторичні прийоми та мовні шаблони [34; 179; 221]. Для теми євроатлантичної інтеграції це дає можливість:

- зіставляти дискурсивні коаліції (проєвроатлантичний, скептичний, «реалістичний», проросійський/антизахідний);
- аналізувати політичну семантику ключових понять («гарантії безпеки», «червоні лінії», «втома Заходу», «мирні переговори», «ескалація», «план Маршалла», «постколоніальний статус»);
- відстежувати інституційні голоси (Президент, МЗС, Міноборони, НАТО, ЄК, іноземні лідери) та характер їх цитування;
- фіксувати маніпулятивні конструкції: пасивні форми («було вирішено»), розмиття відповідальності, підміну суб'єкта дії, моральні ярлики.

Особливе значення має модель критичного дискурс-аналізу (CDA), запропонована Норманом Фейркло, який розглядав дискурс як форму соціальної практики: «Критичний дискурс-аналіз розглядає дискурс як форму соціальної практики» [248, р. 7]. Його тривірнева модель (текст –

дискурсивна практика – соціальна практика) дозволяє структурувати дослідження медіатекстів:

1) на текстовому рівні – аналіз лексики, метафор, номінацій НАТО та інтеграції;

2) на рівні дискурсивної практики – вивчення жанру, формату, редакційної політики, типу медіа;

3) на рівні соціальної практики – співвіднесення дискурсивних змін із етапами війни, реформами сектору безпеки, міжнародними рішеннями.

У вітчизняній традиції медіадосліджень дискурс-аналіз адаптовано до завдань журналістикознавства, політичної комунікації та стратегічних наративів. Зокрема, В. Іванов підкреслює, що медіадискурс є формою соціального конструювання політичної реальності, а не лише її відображення [75, с. 39]. Українські дослідження гібридної війни також розглядають її як дискурсивно організований феномен, що безпосередньо пов'язаний із боротьбою за інтерпретацію реальності та довіру аудиторій [18; 36; 49; 79; 106; 108; 118; 120; 134; 137; 182; 191; 218]. Г. Яворська наголошує, що у воєнний період інтеграційна проблематика дедалі частіше подається як екзистенційний вибір, а не як технічний процес реформування [218, с. 41].

У межах комбінованої моделі дисертації дискурс-аналіз становить другий аналітичний рівень – рівень дискурсивних режимів і легітимації. Він зосереджується на виявленні мовних і ідеологічних механізмів, через які інтеграційний курс нормалізується або проблематизується. У дослідженнях стратегічних комунікацій підкреслюється, що комунікація функціонує у полі цінностей, норм і легітимності, а не лише інструментальної ефективності. У цьому контексті, як зазначають М. Фрост і Н. Міхеьсен, аналізу підлягають:

- ключові концепти («гарантії», «ескалація», «цінності», «колективна безпека»);

- легітимаційні формули («партнерство демократій», «історичний вибір», «цивілізаційна належність»);

- делегітимаційні ярлики («маріонетка», «зовнішнє управління», «провокація»);

- моделі відповідальності (хто діє, хто гарантує, хто винен) [253, р. 5–23].

Методично у дослідженні застосовується комбінований дискурс-аналіз, що охоплює:

- лексико-семантичний рівень (ключові слова, номінації акторів, оцінні маркери);

- риторичний рівень (метафори – «щит», «парасолька безпеки», «східний фланг»; аргументативні моделі; легітимаційні формули);

- ідеологічний рівень (опозиції «Захід – Схід», «безпека – загроза», «реформа – інерція»);

- інституційний рівень (тип медіа, жанр, формат подачі, структура джерел).

Дискурсивний аналіз особливо важливий у контексті гібридних загроз, які в StratCom-підході прямо пов'язуються з боротьбою за інтерпретацію реальності та довіру аудиторій [286]. У цьому сенсі медіадискурс 2014–2024 рр. можна розглядати як простір змагання дискурсивних режимів, у межах яких інтеграція до НАТО та ЄС набуває різних смислових конфігурацій – від реформістсько-технічної до екзистенційно-безпекової.

Таким чином, другий рівень комбінованої моделі дозволяє виявити не лише структуру історії, а й мовні механізми її легітимації, що створюють нормативні горизонти сприйняття євроатлантичної інтеграції в українському медіапросторі.

3) Фрейм-аналіз: «обрамлення» інтеграції як керування увагою, оцінкою і рецептом дії (рівень інтерпретаційних рамок)

Фрейм-аналіз у межах даного дослідження виконує роль аналітичного «мікроскопа», що дозволяє виявити, як саме медіа роблять одні аспекти інтеграційного процесу помітними, а інші – маргіналізують або відсувають у тінь. Якщо наративний аналіз реконструює загальну структуру історії, а дискурс-аналіз досліджує мовні та ідеологічні механізми легітимації, то

фрейм-аналіз дозволяє операціоналізувати інтерпретаційні моделі, через які аудиторія сприймає проблему.

Класичне визначення Роберта Ентмана задає канонічний алгоритм фрейм-аналізу: фрейм – це відбір певних аспектів реальності й надання їм більшої «валентності» (salience) у тексті з метою просування визначення проблеми, причинної інтерпретації, моральної оцінки та/або рекомендації розв’язання. Він наголошував, що «журналісти створюють «рамки інтерпретації», які допомагають аудиторії структурувати складні політичні події» [246, р. 52]. Відповідно, фрейм – це не просто тема, а структурована схема проблематизації.

У контексті медіанаративів про євроатлантичну інтеграцію це означає, що кожен ключовий сюжет (ПДЧ, саміти НАТО, постачання озброєння, реформи сектору безпеки, переговорні ініціативи, «втома Заходу») може бути закодований у різні фрейми, які:

- по-різному визначають проблему (Україна як «недореформована держава» чи як «фронтір демократії»);
- по-різному називають причини (внутрішня корупція; зовнішня агресія РФ; бюрократія Альянсу; геополітична обережність партнерів);
- задають різні моральні оцінки (героїзм/гідність; ризик/безвідповідальність; історична справедливість; небезпека ескалації);
- пропонують різні рецепти дії (прискорене членство; гарантії без формального вступу; «заморожування» питання; нейтралітет; перемога як умова інтеграції).

Таким чином, фрейм-аналіз дозволяє зафіксувати не лише «що говорять» про інтеграцію, а «як обрамлюють» проблему і яку модель дії нормалізують.

У межах комбінованої моделі фрейм-аналіз становить третій аналітичний рівень – рівень інтерпретаційних рамок. Він забезпечує операціоналізацію тих смислових моделей, які були виявлені на наративному та дискурсивному рівнях, і переводить їх у категорії, придатні для кодування та порівняння.

У корпусі медіатекстів 2014–2024 рр. можуть бути виокремлені, зокрема, такі базові фрейми:

- *безпековий фрейм* (інтеграція = захист, виживання, гарантія безпеки);
- *ціннісний фрейм* (інтеграція = спільнота демократій, цивілізаційна належність);
- *процедурно-бюрократичний фрейм* (інтеграція = тривалий технічний процес, стандарти, критерії);
- *ризиково-ескалаційний фрейм* (інтеграція = ризик глобальної війни чи «провокація»);
- *скептичний/відкладений фрейм* (інтеграція = «не на часі», питання майбутнього після війни) [Frost, M., & Michelsen, N.].

Особливу увагу заслуговує безпеково-комунікаційний вимір фреймування. У StratCom-підходах рамка узгодженості «слів і дій» розглядається як ключова умова довіри та легітимності стратегічних повідомлень [288]. Це відкриває додатковий аналітичний вектор: порівняння того, як медіа фреймують (не)відповідність між деклараціями партнерів і конкретними рішеннями (поставки озброєння, санкційна політика, самітні формулювання, гарантійні механізми). Таким чином, фрейм-аналіз дозволяє дослідити не лише зміст повідомлення, а й ступінь когерентності між політичним словом і політичною дією.

Методично фрейм-аналіз у дисертації здійснюється у двох режимах:

1. Дедуктивному – із наперед заданим переліком базових фреймів («безпека/загроза», «цінності», «реформи», «ескалація», «втома Заходу», «історична справедливість», «бюрократія», «зовнішнє управління» тощо).

2. Індуктивному – коли фрейми виводяться безпосередньо з корпусу текстів, після чого структуруються за схемою Ентмана (проблема – причина – оцінка – рішення).

Такий підхід дозволяє поєднати глибинний якісний аналіз із можливістю подальшого напівкількісного виміру: кодування частоти фреймів, порівняння їх домінування у різні періоди (2014–2016; 2017–2019; 2022–2024),

зіставлення типів медіа та жанрів. Саме на цьому рівні відкривається можливість емпірично зафіксувати трансформацію обрамлення інтеграції – від реформістсько-процедурної моделі до безпеково-екзистенційної.

Отже, третій рівень комбінованої моделі дозволяє перейти від реконструкції історії та аналізу мовних режимів до структурованого виявлення інтерпретаційних рамок, через які медіа керують увагою аудиторії, формують оцінку та пропонують нормативний рецепт дії щодо євроатлантичної інтеграції України.

4) Принципи формування корпусу медіа текстів (рівень відтворюваності та вимірюваності)

Щоб аналіз медіанаративів був відтворюваним і методологічно прозорим, корпус медіатекстів має бути описаний не як випадкова сукупність матеріалів, а як система чітко сформульованих правил відбору. Саме формалізація критеріїв забезпечує порівнюваність результатів, їх наукову валідність та можливість повторного застосування процедури.

У дослідженнях стратегічних комунікацій наголошується, що чітке окреслення акторів, аудиторій і тематичних меж є необхідною умовою аналітичної точності. Зокрема, Хамільтон Бін підкреслює важливість фіксації критеріїв релевантності для визначення меж досліджуваного дискурсивного поля [223, р. 780–781]. У нашому дослідженні корпус формується на основі таких **принципів**:

1) Тематична релевантність

До корпусу включаються матеріали, які: прямо згадують НАТО, євроатлантичну інтеграцію, членство, ПДЧ, самітні рішення; аналізують безпекові процеси, у яких НАТО або держави-члени виступають ключовим контекстом (військова допомога, стандарти, навчання, гарантії безпеки); містять інтерпретації «Заходу», «Альянсу», «колективної безпеки» як політичних суб'єктів. Такий підхід дозволяє уникнути розмивання тематики та зосередитися саме на медійному конструюванні інтеграційного виміру.

2) Жанрова репрезентативність

Корпус структуровано за жанрами: новина, репортаж, колонка/опініон, інтерв'ю, аналітична стаття (лонгрід), редакційна позиція. Це принципово важливо, оскільки наративні схеми, фрейми та дискурсивні моделі в новинному матеріалі функціонують інакше, ніж у колонці чи редакційному тексті. Жанр впливає на ступінь інтерпретації, оцінності та нормативності.

3) Платформна різноманітність

Враховується тип медіаплатформи: онлайн-видання, друковані ЗМІ (за наявності архівів), телевізійні матеріали (включно з YouTube-версіями), а також офіційні сторінки редакцій у соціальних мережах. Якщо емпірична база зосереджена переважно на онлайн-медіа, це окремо аргументується як стратегічний вибір — з огляду на їхню провідну роль у формуванні сучасного інформаційного порядку денного.

4) Хронологічна збалансованість (2014–2024)

Корпус охоплює ключові події «вузли»: 2014 р. (після Майдану і початку війни), 2016 р. (поглиблення співпраці), 2019 р. (політична трансформація влади), 2022 р. (повномасштабне вторгнення), 2023–2024 рр. (самітні цикли та гарантійні моделі). Така структура дозволяє уникнути перекосу в бік «пікових» моментів і простежити динаміку наративних змін.

5) Мовний критерій.

Якщо корпус включає тексти українською та російською мовами, це фіксується як методологічна умова, що відображає різні аудиторні сегменти та вплив пропагандного поля. Якщо ж дослідження обмежене україномовним медіапростором, це обґрунтовується як свідомий фокус на українському публічному дискурсі.

6) Комунікативні актори

Окремо виділяються матеріали за типом джерела: державні інституції України, НАТО та держави-партнери, іноземні медіа, експертні середовища. Це дозволяє аналізувати структуру легітимованих голосів - хто говорить, кого цитують, чия позиція набуває нормативного статусу.

Після формування корпусу здійснюється перехід до рівня структурованого контент-аналізу, який забезпечує вимірюваність і порівнюваність результатів. На цьому етапі:

- визначаються одиниці аналізу (матеріал, абзац, фрейм, ключове поняття);
- здійснюється кодування фреймів і дискурсивних маркерів;
- підраховується частота інтерпретаційних моделей;
- проводиться порівняння періодів (2014–2018; 2019–2021; 2022–2024);
- зіставляються типи медіа та жанри.

Методологічні праці з аналізу медіатекстів [278; 294] підкреслюють, що поєднання якісної інтерпретації з формалізованим кодуванням підвищує надійність дослідження та забезпечує його відтворюваність. Саме такий інтегрований підхід застосовується у цій роботі.

Важливо також, що запропонована комбінована модель узгоджується з сучасним розумінням стратегічних комунікацій як системної, узгодженої, аудиторно-орієнтованої та багаторівневої практики впливу [278; 294]. У StratCom-підходах окремо наголошується на необхідності когерентності між словами і діями («say–do gap») як умові довіри й ефективності. Цей аспект безпосередньо корелює з аналізом медіафреймів та дискурсивних легітимацій у нашому дослідженні.

Таким чином, методологічна модель дослідження медіанаративів євроатлантичної інтеграції вибудовується як багатошарова інтерпретативно-аналітична система, у якій:

- наративний аналіз відповідає за реконструкцію сюжетної логіки;
- дискурс-аналіз - за виявлення механізмів легітимації та ідеологічних смислів;
- фрейм-аналіз - за структурування інтерпретаційних рамок;
- контент-аналіз - за формалізацію, вимірюваність і порівнюваність результатів.

5) *Методика вибірки матеріалів 2014–2024 рр.: комбінована схема (подієва та стратифікована)*

Дослідження медіанаративів у межах десятирічного періоду потребує такої вибіркової моделі, яка одночасно забезпечує історичну чутливість до подій та структурну порівнюваність матеріалів. Суцільний аналіз усього інформаційного потоку за 2014–2024 рр. є методологічно й технічно недоцільним, тоді як випадкова вибірка не дозволила б зафіксувати переломні моменти трансформації наративів.

Оптимальною у цьому випадку є комбінована схема вибірки, що *поєднує подієвий, стратифікований і критеріальний підходи*. Така логіка відповідає методичним рекомендаціям Л. Палінкаса та його колег, які наголошують на доцільності комбінування цілеспрямованого відбору з чітко визначеними критеріями включення матеріалів [293, р. 533–544].

Перший компонент вибірки - подієвий. Йдеться не просто про перелік календарних дат, а про визначення моментів зміни наративного режиму - тих історичних вузлів, у яких трансформується інтерпретаційна рамка інтеграції.

До таких вузлів у дослідженні віднесено:

- **2014 рік** - початок війни, анексія Криму, радикальна переінтерпретація понять «безпека» та «Захід»;
- **2016–2017 роки** - інституційне закріплення курсу на НАТО, інтенсифікація дискусій щодо стандартів і реформ;
- **2019 рік** - конституційне закріплення стратегічного курсу, зміна політичного керівництва;
- **2022 рік** - повномасштабне вторгнення, перехід до екзистенційно-безпекового фрейму інтеграції;
- **2023–2024 роки** - самотні цикли, дискусії щодо «шляху», «умов», «запрошення», проблематика «втоми» та «стратегічної терплячості».

Ці моменти розглядаються як точки інтенсивної перебудови наративів і фреймів, а не як формальні хронологічні межі.

Для кожного подієвого вузла встановлюється фіксоване вікно спостереження (наприклад, 2–4 тижні до та після події). Головна вимога - однаковий часовий інтервал для всіх періодів. Це дозволяє зберегти методологічну симетрію та уникнути надмірної концентрації матеріалів у «пікові» моменти.

Другий компонент - стратифікація. Матеріали розподіляються за кількома параметрами:

- тип медіа (національні/регіональні; суспільні/комерційні; аналітичні нішеві);
- жанр (новина, аналітика, колонка, інтерв'ю, редакційна стаття);
- платформа (онлайн-видання, телевізійні матеріали, цифрові версії).

Такий підхід дозволяє контролювати баланс і забезпечити репрезентативність різних сегментів медіаполя.

Третій компонент - критеріальний. До корпусу включаються всі матеріали, що відповідають наперед визначеним умовам тематичної релевантності. Такий підхід відповідає логіці «дослідження всіх випадків, що відповідають критерію», описаній М. Паттоном, і мінімізує суб'єктивність відбору.

Одиницею аналізу виступає завершений медіатекст (новина, сюжет, публікація, допис - залежно від формату платформи). Для забезпечення порівнюваності застосовується уніфікована кодувальна схема, що поєднує елементи наративного, дискурсивного та фреймового аналізу. Вона (за схемою Р. Ентмана): включає:

- 1) **Метадані:** дата, медіа, жанр, автор, гіперпосилання;
- 2) **Наративні змінні:** герої/антигерої, конфлікт, переломний момент, моральний висновок;
- 3) **Фреймові змінні:** проблема, причина, оцінка, рекомендоване рішення;
- 4) **Дискурсивні маркери:** ключові концепти, метафори, легітимаційні або делегітимаційні стратегії [246, р. 51–58].

Перевага цієї моделі полягає в її універсальності: вона однаково ефективно працює як для відносно стабільного періоду 2014–2021 рр., так і для інтенсивного воєнного етапу 2022–2024 рр., забезпечуючи порівнюваність і контроль обсягу корпусу.

Додатковий аргумент на користь комбінованої вибірки дає стратегічно-комунікаційний підхід. У сучасному розумінні стратегічні комунікації функціонують у режимі, де «все комунікує»: слова, дії, символічні жести, інституційні рішення. Вони мисляться як синхронізація повідомлень і практик, орієнтованих на конкретні аудиторії [294].

Це означає, що медіаполе не може аналізуватися як суцільний однорідний потік. Його доцільно читати через моментні концентрації - події, у яких наративи й фрейми змінюються найшвидше. Саме тому подієво-стратифікована схема є адекватною до логіки дослідження трансформації медіанаративів.

Висновки до Розділу 1

Євроатлантична інтеграція України у 2014–2024 рр. у медіапросторі постає як багаторівнева смислова конструкція, що формується в умовах конкуренції інтерпретацій та кризового інформаційного середовища. Вона функціонує не лише як зовнішньополітичний процес, а як складний комунікаційний феномен, у якому перетинаються питання безпеки, ідентичності, довіри та легітимності.

У Розділі 1 обґрунтовано теоретико-методологічні засади дослідження трансформації медіанаративів про євроатлантичну інтеграцію України у 2014–2024 рр. Підрозділ 1.1 показав, що інтеграція в медіадискурсі не зводиться до дипломатичних подій або технічних реформ. Вона функціонує як тривалий смисловий процес, який формує ціннісні орієнтації, моделі політичної ідентичності та уявлення про безпеку.

Для медіанаративів про євроатлантичну інтеграцію ця характеристика має подвійну вагу. З одного боку, медіа відображають або критично

оцінюють узгодженість «слів і дій» держави та її партнерів. З іншого - самі медіа як інститут публічної сфери беруть участь у підтримці або руйнуванні довіри через інтерпретаційні режими, жанрові практики та редакційні акценти. Відтак дослідження медіанаративів не може обмежуватися описом змісту; воно спрямоване на реконструкцію смислової архітектури повідомлення і способів її соціального функціонування.

У стратегічно-комунікаційних підходах наголошується, що гібридні загрози мають розглядатися як акти комунікації, а центральним предметом аналізу стає інформаційне середовище — його норми, патерни «нормальності» та індикатори змін. У цьому контексті медіатексти не є нейтральними контейнерами фактів; вони виступають механізмами формування порядку денного, «обрамлення» проблеми, розподілу ролей та емоційного конструювання колективного досвіду. Стратегічна комунікація, у свою чергу, визначається як системна узгодженість слів, дій і символічних сигналів, спрямована на вплив на аудиторії та формування довіри.

У межах розділу здійснено операціоналізацію ключових понять. *Медіанаратив* розуміється як відносно стійка оповідна схема, що організує події довкола інтеграції у послідовність із визначеними акторами, конфліктом і моральним висновком. *Фрейм* визначається як інтерпретаційна рамка, яка робить певні аспекти теми більш помітними, а інші – менш видимими, задаючи логіку «проблема – причина – оцінка – рішення». *Дискурсивний режим* трактується як повторювана мовна та ідеологічна конфігурація, що легітимує певний погляд на інтеграцію, нормалізує ціннісні пріоритети та встановлює ієрархію голосів (офіційний, експертний, медійний, «народний»).

Підрозділ 1.2 розгорнув методологічний інструментарій для аналізу цієї смислової реальності через інтеграцію наративного аналізу (сюжетний рівень), дискурс-аналізу (рівень легітимації), фрейм-аналізу (операціоналізація інтерпретаційних рамок) та контент-аналізу (вимірюваність і порівнюваність).

Необхідність саме такого комбінованого підходу зумовлена природою досліджуваного феномену. У сучасному інформаційному середовищі смислові структури політичних процесів формуються в умовах постійної конкуренції інтерпретацій, боротьби за довіру, кризових подій і гібридних впливів. Одновимірний аналіз не дозволив би зафіксувати повну архітектуру цих змін.

Запропонована методологічна модель реалізує своєрідну «вертикаль» аналізу: від сюжетних структур (нарратив) - до мовних режимів влади й легітимації (дискурс) - до інтерпретаційних рамок (фрейми) - і далі до формалізованого кодування та порівняння (контент-аналіз).

Такий порядок забезпечує поєднання інтерпретаційної глибини та процедурної відтворюваності.

Зокрема, нарративний аналіз дозволяє реконструювати «велику історію» про інтеграцію, яку продукує медіаполе у різні періоди, простежити зміну акторів і логіки конфлікту, визначити поворотні точки медійної пам'яті (2014; 2019; 2022; 2023–2024). Дискурс-аналіз виявляє семантичні пари й концепти (безпека/загроза, цінності/інтереси, реформи/саботаж, союзництво/залежність), через які медіа встановлюють критерії «правильного» бачення інтеграції та визначають ієрархію голосів. Фрейм-аналіз переводить ці інтерпретаційні структури у вимірювану форму за моделлю «проблема – причина – оцінка – рішення». Контент-аналіз забезпечує корпусну дисципліну відбору та можливість міжперіодного порівняння.

Звідси випливає логіка переходу до емпіричного розділу. Наступний етап дослідження полягає не лише у збиранні матеріалу, а у побудові корпусу та системи кодування, які дозволять виявити й зіставити трансформацію нарративів і фреймів у різні часові відтинки.

Особливої уваги набуває проблема «say–do gap» – розриву між словами і діями, яка в стратегічно-комунікаційних підходах розглядається як один із ключових чинників довіри або недовіри. Медіа не лише фіксують цей розрив,

а й інтерпретаційно його посилюють або пом'якшують. Для українського медіаполя 2014–2021 рр. це створює важливий аналітичний вектор: порівняння того, як фреймуються заяви про «підтримку», «партнерство», «незворотність курсу» із реальними рішеннями та їхньою часовою динамікою.

Таким чином, Розділ 1 формує концептуальну й методологічну основу для подальшого емпіричного аналізу, у межах якого медіанаративи розглядаються як вимірювані смислові конструкції, що впливають на політичні уявлення, легітимність стратегічного курсу та суспільну підтримку євроатлантичної інтеграції України.

РОЗДІЛ 2.

ДИНАМІКА МЕДІАНАРАТИВІВ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У 2014–2021 РОКАХ

Другий розділ дисертаційного дослідження присвячено емпіричному аналізу динаміки медіанаративів євроатлантичної інтеграції України в період 2014–2021 рр. Саме цей часовий відтинок є ключовим для розуміння трансформації смислових рамок, у межах яких тема НАТО та євроатлантичного курсу переходить від маргіналізованого й часто негативно маркованого сюжету пострадянського медіапростору до одного з центральних безпекових і ціннісних наративів української публічної сфери.

Методологічно розділ спирається на комбіновану модель, обґрунтовану в Розділі 1: наративний аналіз (сюжетні моделі), дискурс-аналіз (легітимаційні режими), фрейм-аналіз (інтерпретаційні рамки) та структурований контент-аналіз (порівнюваність у часі). Емпірична оптика передбачає одночасне врахування:

- типу медіа (телебачення, радіо, друкована преса, онлайн-видання);
- жанру (новини, аналітика, інтерв'ю, пояснювальні матеріали, колонки);
- комунікаційного джерела (державні інституції, міжнародні актори, експерти, редакційні позиції);
- подієвих «вузлів» (2014, 2015–2016, 2017–2019, 2020–2021).

Особливістю цього періоду є те, що медіанаративи формуються в умовах *суспільно-політичної трансформації, війни, інформаційної конфронтації та переозначення ідентичності*, а отже характеризуються високим рівнем емоційної насиченості, символічних зсувів і конкуренції фреймів.

2.1. Формування медіанаративів євроатлантичного курсу України в умовах суспільно-політичної трансформації (2014-2016)

У стратегічно-комунікаційній оптиці такі періоди визначаються як фази різкої зміни інформаційного середовища, коли порушуються попередні «патерни нормальності» і виникає потреба в нових смислових конфігураціях публічного дискурсу. Таких, найбільш важливих фаз форм зміни медіанаративів євроатлантичного курсу України у зазначений час, на наш погляд було декілька:

1. Революція Гідності та зміна символічної рамки «НАТО» в українських медіа

Трансформація медіанаративів євроатлантичної інтеграції України у 2014–2016 рр. повинна розглядатися не лише як реакція медіа на зміну зовнішньополітичного курсу держави, але як глибший процес символічної перебудови публічного дискурсу. У цьому сенсі *Революція Гідності та подальші події стали* не просто інформаційним приводом, а *тригером зміни інтерпретаційної матриці*, в межах якої тема НАТО отримала нове смислове навантаження [115; 116; 175; 184; 185; 195; 197].

До 2014 року в українському медіаполі співіснували кілька стійких інтерпретаційних шаблонів щодо НАТО, значною мірою успадкованих із пізньорадянської та пострадянської інформаційної традиції. У цих рамках Альянс часто подавався як: військово-політичний блок конфронтаційного типу; зовнішній силовий центр; фактор геополітичного загострення; інституція «чужого» безпекового простору. Тобто, до 2014 року у значній частині телевізійних і друкованих медіа зберігалися інерційні шаблони подачі теми НАТО: фрейми «блокового протистояння», «втягування у війну», «зовнішнього диктату» [123; 184;]. Ці інтерпретаційні моделі значною мірою були спадком радянської та пострадянської медійної культури, а також результатом тривалої присутності проросійських дискурсивних наративів у частині українського інформаційного поля.

Навіть у відносно нейтральних новинних текстах простежувалася лексика дистанціювання: «блок НАТО», «військовий альянс Заходу», «розширення на Схід» - формули, що відтворювали геополітичну оптику протистояння. З погляду дискурс-аналізу це відповідало моделі репрезентації «іншого» як структурного зовнішнього актора, не включеного у власний безпековий простір [234].

Після 2014 року ці рамки почали руйнуватися під тиском подієвої реальності та нової безпекової потреби. Після 2014 року відбувається різка зміна проблемної рамки. У термінах фрейм-аналізу змінюється саме визначення проблеми - *перший і ключовий елемент фрейму*. Якщо раніше проблемою подавалося «зовнішньополітичне балансування» або «ризик втягування у блокову конфронтацію», то після початку агресії РФ проблемою стає *безпекова вразливість держави*. Відповідно, змінюється й інтерпретація ролі НАТО - від фактора ризику до ресурсу підтримки [13; 32; 95]. Така логіка повністю узгоджується з класичною моделлю фреймінгу як процесу перевизначення проблеми, причин і рішень [246, р. 52].

Загалом, період 2014–2016 рр. є фазою різкої символічної та наративної перебудови українського медіапростору. Революція Гідності, анексія Криму та початок війни на Донбасі спричинили не лише зміну політичного курсу, а й глибоку трансформацію інтерпретаційних рамок, у межах яких у медіа осмислювалися питання безпеки, суверенітету та міжнародних союзів. Тема НАТО, яка впродовж попередніх десятиліть часто подавалася через пострадянські стереотипи - як загрозливий, «чужий» або геополітично провокативний блок - почала переозначуватися у напрямі безпекового партнерства та ціннісної спільноти [19; 33].

Однак, цей символічний злам не був одномоментним і одноманітним. У 2014-2015 рр. у медіапросторі спостерігається стан *дискурсивної турбулентності* - співіснування старих і нових рамок. В одних і тих самих медіа могли з'являтися тексти з різною тональністю: від обережно-скептичної до виразно проінтеграційної. Саме цей період є особливо цінним

для дослідника, оскільки дозволяє фіксувати не лише результат, а сам процес нарративної перебудови [234].

Телебачення як наймасовіший канал демонструє найшвидшу реакцію на подієвий контекст. Новинні випуски 2014–2015 рр. різко збільшують частоту згадувань НАТО у зв'язку з: міжнародною підтримкою України; консультативними місіями; військовими навчаннями; заявами керівництва Альянсу; допомогою у реформуванні сектору безпеки [255-258].

У нарративній структурі сюжетів *НАТО* дедалі частіше з'являється у позиції «*партнера дії*», а не абстрактного геополітичного гравця. Це важливий нарративний зсув: актор переходить із фону в рольового учасника історії. Альянс переходить із позиції «потенційного ризику» у позицію «партнера у протидії загрозі» [200].

Радіо та аналітичні програми відіграють іншу - не менш важливу роль: вони формують пояснювальний шар нарративу. Через довші формати розмов і інтерв'ю відбувається переклад військово-політичної термінології на доступну мову. Аналітичні й роз'яснювальні програми частіше, ніж короткі теленовини, пропонували експертне тлумачення: що таке стандарти НАТО, чим відрізняється членство від партнерства, які існують формати співпраці. У стратегічно-комунікаційних підходах наголошується, що саме пояснювальний компонент є критичним для подолання інформаційних викривлень у середовищі гібридних загроз [18; 36; 79; 107; 118; 191]. Радіо в цьому сенсі стає каналом когнітивної стабілізації нарративу, «роззброєння» старих стереотипів.

Друкована преса й аналітичні онлайн-видання виконують функцію концептуалізації. Саме тут тема НАТО починає вписуватися у ширші рамки: цивілізаційного вибору; ціннісній солідарності; постколоніального розриву; безпекової спільноти демократій; інституційної модернізації [31; 34; 91; 205].

Такий тип текстів формує не короткий новинний нарратив, а *довгий інтерпретаційний нарратив*, який задає смислову перспективу подій. У

нарративному сенсі інтеграція починає вписуватися у ширшу історію «повернення до Європи» та «виходу з імперської орбіти»[56; 118; 220]

Окремого розгляду потребує *взаємодія між військовими структурами та журналістами у 2014–2016 рр.*, оскільки вона безпосередньо вплинула на характер медіанаративів євроатлантичної інтеграції. У цей період відбувається інтенсивне формування нових комунікаційних практик між сектором безпеки й медіа - часто в умовах дефіциту процедур, регламентів і досвіду [246, р. 56]. Фактично йдеться про *становлення польової моделі військово-медійної взаємодії*, що включала:

- інститут військових речників;
- брифінгові формати;
- допуск журналістів у райони операцій;
- систему акредитацій;
- регулярні зведення;
- оперативні коментарі для медіа.

Ці практики формували *режим доступу до інформації*, а отже - і рамки її інтерпретації. Журналіст отримував не «чисту подію», а подію, вже структуровану через комунікаційні формати військових відомств [15, с.529].

У теорії стратегічних комунікацій підкреслюється, що в безпековому середовищі комунікація є не додатком до дії, а її складовою: повідомлення, сигнали, публічні пояснення - це частина операційного середовища. Саме тому брифінги, зведення, офіційні пояснення реформ і стандартів ставали джерелом первинних нарративних рамок для журналістських текстів[46, с. 249-256].

Водночас, зауважимо, що взаємодія не була одновимірною. Можна виділити **три моделі взаємодії**:

- 1) *Інформаційно-брифінгова модель* - короткі офіційні повідомлення, які лягали в основу новинних сюжетів;
- 2) *Експертно-коментаторська модель* - участь військових фахівців у студіях і радіоефірах;

3) *Польова (embedded-подібна) модель* - робота журналістів у безпосередній близькості до військових підрозділів [253, р. 5-23].

Кожна з цих моделей по-своєму впливала на наратив. Брифінгова - підсилювала інституційний фрейм. Експертна - раціоналізувала сюжет. Польова - персоналізувала й емоціоналізувала його.

Разом із тим виникала й напруга між вимогами безпеки та журналістськими стандартами повноти інформації. Саме ця напруга формувала окремий метанаратив - про межі відкритості у воєнний час. У стратегічно-комунікаційних дослідженнях така ситуація описується як баланс між оперативною безпекою та довірою аудиторії, де критичним чинником є узгодженість повідомлень і дій [315, р. 11].

У контексті теми НАТО ця взаємодія була важливою ще й тому, що через військових речників і експертів у медіа входила нова термінологія - стандарти, сумісність, процедури, партнерські програми. Отже, військово-медійна комунікація стала каналом *понятійної модернізації дискурсу*.

2. Наративи безпеки, загрози та «цивілізаційного вибору»

Період 2014–2016 рр. у медіавідображенні євроатлантичної інтеграції України характеризується *формуванням потужного комплексу наративів безпеки та загрози, які стали центральною смисловою віссю більшості журналістських матеріалів*. У цей час тема НАТО перестає бути ізольованим зовнішньополітичним сюжетом і входить до ширшої наративної структури - історії про загрозу, опір, союзництво та стратегічний вибір [1].

У наративному аналізі такі структури визначаються як **кризові сюжетні моделі**, де події організуються навколо конфлікту, небезпеки та пошуку захисного ресурсу. Для українських медіа 2014–2016 рр. типовою стає сюжетна формула: *агресія → пробудження → переорієнтація → союзництво*. Можна її передати й по іншому: *загроза → вразливість → міжнародна підтримка → безпекове партнерство → інтеграційна перспектива*.

Ця формула варіюється залежно від жанру й типу медіа, однак зберігає інваріантну логіку причинності. У термінах фрейм-аналізу це означає стабілізацію безпекового фрейму як домінантної інтерпретаційної рамки - з чітким визначенням проблеми, причин, оцінки та рекомендованого рішення [15, с. 527-548].

Ця сюжетна модель активно підтримується як новинними повідомленнями, так і публіцистичними форматами. Телевізійні ток-шоу й студійні обговорення додають до неї емоційний вимір - через персональні історії військових, волонтерів, переселенців. У результаті інтеграція перестає бути абстрактною зовнішньополітичною темою і стає частиною наративу колективного досвіду війни [246, р.55].

У новинних форматах безпековий наратив реалізується передусім через подієві маркери:

- заяви міжнародних партнерів;
- рішення самітів і зустрічей;
- повідомлення про навчання та програми співпраці;
- коментарі військових і посадовців сектору безпеки.

Телебачення у цей період формує високоінтенсивний подієвий потік, де НАТО регулярно фігурує у зв'язку з конкретними діями й формами підтримки. Візуальний ряд (навчання, інструктори, спільні заходи) підсилює причинно-наслідковий зв'язок між загрозою і партнерством. Це створює ефект наративної «очевидності», союзництво подається як логічна відповідь на небезпеку.

Радіо, особливо розмовні й суспільно орієнтовані формати, розгортає безпековий наратив у пояснювальному ключі. Саме тут з'являються тривалі обговорення: що означають стандарти НАТО; чим відрізняється членство від партнерства; які існують формати співпраці; як працюють безпекові механізми.

Такий пояснювальний шар є критично важливим у середовищі інформаційної конфронтації. У підходах до стратегічних комунікацій

наголошується, що в умовах гібридних загроз пояснювальна й контекстуалізуюча комунікація є необхідною для нейтралізації викривлених наративів [286, р. 19-20].

Друкована та онлайн-аналітика додає до безпекового наративу концептуальний вимір - пов'язує його, зауважує Д. Дубов, з питаннями державної стійкості, інституційної модернізації, міжнародних союзів як механізму довгострокової стабільності [63, с. 9-23].

Окремим підтипом безпекового наративу є *наратив екзистенційної загрози* - коли небезпека подається не лише як військово-політична, а як загроза самому існуванню держави й політичної спільноти [86; 87]. У таких сюжетах тема НАТО, акцентує Р. Додонов, вписується в історію не просто про оборону, а про виживання [60, с.73-78].

Цей тип наративу особливо характерний для: телевізійних студійних форматів; ток-шоу; публіцистичних колонок; репортажів із зони бойових дій. Тут активно використовується персоналізація - історії військових, добровольців, волонтерів, постраждалих цивільних. Через персональні історії формується емоційна ідентифікація аудиторії з безпековим сюжетом. НАТО у таких наративах постає як частина ширшої коаліції підтримки, а не лише інституція [57-59; 83].

З позицій наративної теорії це відповідає переходу від абстрактного політичного наративу до *персоналізованого наративу досвіду*, який має вищий рівень переконливості для масової аудиторії.

Паралельно з безпековою рамкою формується наратив *«цивілізаційного вибору»* [82, с. 238]. У ньому євроатлантична інтеграція трактується не лише як військово-безпекове рішення, а як належність до певної ціннісної й політичної спільноти [185].

Цей наратив найбільш розгорнуто представлений у: аналітичних виданнях; інтерв'ю з інтелектуалами та міжнародниками; радіодискусіях; колонках і редакційних статтях.

У межах цієї рамки використовуються категорії:

- демократії;
- прав людини;
- верховенства права;
- солідарності демократій;
- спільноти цінностей.

Таким чином формується подвійна структура медіанаративу: *короткий наратив - безпека і захист; довгий наратив - цінності і цивілізаційна належність*. Цей фрейм особливо помітний у колонках, редакційних статтях і радіодискусіях із залученням інтелектуалів та експертів. Він менш подієвий, але більш ідеологічно насичений: у ньому НАТО і ширший «євроатлантичний простір», зауважує Ж. Петровська, постають як нормативна спільнота 123, с.172-178.

У стратегічно-комунікаційних концепціях саме така багаторівнева наративна конструкція визначається як стратегічний наратив — узгоджена історія, що поєднує події, цілі й цінності в єдину смислову рамку впливу на аудиторію [287, з.14].

Особливу роль у 2014–2016 рр. відіграють *жанрові «фабрики наративу»*: телевізійні ток-шоу та студійні дискусійні формати. Саме вони стають майданчиками швидкого наративного конструювання - де складні міжнародні питання перекладаються у конфліктні, персоналізовані, поляризовані дискусії.

У цих форматах: спрощуються складні інституційні питання; посилюється конфліктність позицій; формується бінарна логіка «за/проти»; підсилюється емоційна тональність. І попри ризик спрощення, саме ці формати відіграють роль масового наративного прискорювача - вони швидко вводять тему НАТО в центр публічного обговорення.

Важливою складовою безпекового наративу стає присутність у *медіа військових спікерів*, представників сектору оборони, військових експертів. Їхні коментарі, підкреслює А. Ковальов, виконують функцію наративної

легітимації - підкріплюють інтерпретацію подій авторитетом професійного досвіду [87, с. 109-113].

У стратегічних комунікаціях підкреслюється, що довіра до джерела є критичним фактором впливу повідомлення - не менш важливим, ніж сам зміст [253, р. 12.]. У медіапрактиці 2014–2016 рр. саме військові й безпекові експерти стають такими «довірчими вузлами» наративу.

3. Подолання радянських і пострадянських медіастереотипів

Однією з ключових змістових ліній трансформації медіанаративів євроатлантичної інтеграції України у 2014-2016, як справедливо зауважує Є Гарькавий, стало *поступове руйнування радянських і пострадянських стереотипів щодо НАТО* як інституції, що нібито має апріорно конфронтаційну, загрозливу або експансіоністську природу [29, с. 102]. Ці стереотипи тривалий час функціонували як фонові інтерпретаційні схеми в частині медійного дискурсу і впливали на тональність та лексичний вибір навіть у формально нейтральних повідомленнях. Частина регіональних видань і окремі телеканали довгий час зберігали амбівалентні або скептичні рамки. Саме тому дискурс перехідного періоду характеризується *фреймовою конкуренцією*.

У дискурс-аналітичній перспективі такі стереотипи можна розглядати як *інерційні фрейми*, тобто стабілізовані інтерпретаційні структури, що відтворюються через повторювані мовні формули, метафори й сюжетні зв'язки. До 2014 року до них належали, зокрема, такі наративні формули:

- НАТО = блокова конфронтація;
- розширення НАТО = провокація;
- членство = втрата суверенітету;
- співпраця = втягування у чужі війни.

Після початку російської агресії ці формули не зникли миттєво, а вступили у фазу *фреймової конкуренції* з новими рамками - безпекового партнерства, інституційної модернізації та ціннісної спільноти. Саме стан конкуренції, а не одномоментної заміни, є характерною ознакою

медіаперехідних періодів, який Ж. Петровська називає «ефект фреймінгу» [123, с. 172].

Згідно з класичним підходом до фреймінгу, зміна рамки відбувається через перевизначення проблеми, причинності й рекомендованого рішення [246, р. 52]. У медіадискурсі 2014-2016 рр. це проявляється у поступовому зміщенні причинно-наслідкових зв'язків: джерелом небезпеки дедалі частіше називається не «блокове розширення», а конкретна агресивна дія; відповідно, співпраця з НАТО подається не як причина ризику, а як інструмент зниження вразливості.

Найвиразніше *фреймова конкуренція* простежується у телевізійних новинних та студійних форматах. У коротких новинних сюжетах інерційні формули зберігалися довше через редакційну стандартизацію мови й шаблонні конструкції. Натомість у студійних обговореннях і ток-шоу нові рамки вводилися швидше - через експертні пояснення й полеміку.

У таких форматах можна спостерігати зіткнення двох інтерпретаційних моделей:

- *інерційної* - НАТО як фактор геополітичної напруги;
- *трансформаційної* - НАТО як безпековий і реформістський ресурс.

Саме студійні дискусії ставали простором явного проговорення й деконструкції міфів. Хоча такі формати часто спрощували аргументацію, вони водночас виконували функцію масової наративної перебудови - переводили тему зі сфери табу або страху у сферу публічного раціонального обговорення.

Ключову роль у подоланні пострадянських стереотипів відіграла *пояснювальна журналістика* - формати, орієнтовані не на подієве повідомлення, а на роз'яснення понять, механізмів і процедур. Саме в цих форматах відбувалася системна деміфологізація теми НАТО. Пояснювальні матеріали 2014-2016 рр. зазвичай будувалися навколо типових запитань:

- що означають стандарти НАТО;
- чи зобов'язує партнерство до участі у війнах;

- як працює механізм колективної безпеки;
- які існують форми співпраці без членства.

Радіо та аналітичні онлайн-видання стали провідними носіями цього типу контенту. Довший формат дозволяв розгортати аргументацію, залучати фахівців, використовувати порівняльні приклади, так би мовити відігравати роль «перекладачів» складної військово-політичної термінології у зрозумілі пояснювальні формати. У стратегічно-комунікаційних дослідженнях підкреслюється, що саме пояснювальна й контекстуалізуюча комунікація є ключовою у протидії викривленим і ворожим наративам в умовах гібридного середовища [286, р. 39]. Саме через пояснювальну журналістику відбувається деміфологізація - перехід від символічного образу до інституційного розуміння.

Таким чином пояснювальна журналістика виконувала не лише інформаційну, а й *наративно-коригуючу функцію*.

Важливим чинником подолання стереотипних уявлень стала *поява в медіа стабільного кола експертних і військових спікерів*, які пояснювали практичний вимір співпраці з НАТО. Їхні коментарі переводили тему з ідеологічно навантаженої площини у професійно-процедурну. Йдеться, зокрема, про пояснення: сумісності; стандартів управління; цивільного контролю; підготовки персоналу; дорадчих місій.

У підходах до стратегічних комунікацій наголошується, що довіра до «джерела є визначальним фактором ефективності повідомлення, особливо у сфері безпеки» [253, р. 18]. Саме експертні та військові спікери виконували роль «довірчих вузлів», через які нові рамки ставали прийнятними для ширшої аудиторії.

Водночас процес подолання пострадянських стереотипів не був лінійним і повним. У частині медіаполя продовжували функціонувати *контрнاراتиви* - скептичні, ризикові, антизахідні рамки. Їхня присутність є аналітично важливою, оскільки свідчить про збереження наративної

множинності й конфліктності інтерпретацій. Про «деструктивні (інмутаційні) процеси у мережевій комунікації» вкзує Л. Городенко [43, с. 175-178].

З точки зору теорії стратегічних наративів, саме *конкуренція наративів є нормальною ознакою відкритого інформаційного середовища*. Стратегічний наратив не «витісняє» всі альтернативи, а поступово нарощує домінантність через узгодженість, повторюваність і відповідність практичним діям [253, р. 13].

Для українського медіапростору 2014-2016 рр. характерною є саме така модель: не одномоментна заміна, а *накладання нового наративного шару на стару рамку* з поступовим зміщенням центру ваги.

4. Сегментація українського медіаландшафту

Аналіз медіанаративів євроатлантичної інтеграції України у 2014-2016 рр. потребує врахування не лише часової динаміки, а й *структури медіаландшафту*, тобто сукупності інституцій, редакційних культур і жанрових практик, через які суспільство отримувало інтерпретації теми НАТО. У кризових умовах (початок війни, різка зміна зовнішньополітичних пріоритетів) різні сегменти медіа виконували різні функції: мобілізували, пояснювали, нормалізували, або – навпаки - проблематизували й делегітимували євроатлантичний курс.

Методологічно такий підхід узгоджується з баченням інформаційного середовища як системи, де зміст формується у конкуренції акторів і каналів, а гібридні загрози функціонують як комунікаційні акти [286, р. 52].

Для цілей дослідження доцільно застосувати робочу *сегментацію медіаландшафту* умовно на три групи, релевантні українському кейсу (з урахуванням того, що медійні позиції є динамічними й можуть змінюватися в часі):

1) *Мейнстрімні великі комерційні медіа + державні інформаційні платформи.* До цієї групи належать загальнонаціональні телевізійні мовники та великі новинні структури, які визначали масовий порядок денний (зокрема 1+1, СТБ, ICTV тощо), а також державні/офіційні інформаційні ресурси (Укрінформ - національна інформагенція, заснована 1918 року; ArmyInform як медіаресурс, пов'язаний із комунікацією сектору оборони) [2; 114].

У 2014–2016 рр. ця група переважно виконувала *функцію масового нормування:*

- фіксувала рамку «війна/загроза → потреба безпекового партнерства»;
- інтенсивно подієво висвітлювала заяви, візити, навчання, міжнародну підтримку;
- формувала високочастотний *безпековий фрейм*, який легко «працює» у телевізійній драматургії.

Тут важливо, що великі мовники задавали «мову видимості»: НАТО найчастіше з'являлося як *актор підтримки/партнер*, а не як абстрактний «блок». Саме цей канал найшвидше перелаштовувався на нову реальність подій, але часто - ціною спрощення і домінування емоційного сюжету над процедурним поясненням.

2) *Незалежні/аналітичні медіа (пояснювальна журналістика як ядро).* Це сегмент, який продукував *довші жанри* (аналітика, колонки, інтерв'ю, розбори) - Українська правда, Дзеркало тижня, НВ, LIGA.net, Еспресо тощо. Для 2014–2016 рр. саме ця група *стає основним виробником ціннісно-цивілізаційного фрейму* та інтелектуальної інтерпретації [123]. Їхній внесок полягав у тому, що вони:

- пов'язували НАТО не лише з війною, а з модернізацією держави й інституцій;
- розгортали аргументацію через експертні голоси (міжнародники, військові, реформатори);
- виконували деміфологізацію пострадянських стереотипів щодо Альянсу через «пояснювальні рамки» [40].

У термінах фрейм-аналізу це означало рух від «криза-реакція» до «причини-інституційні наслідки-механізми розв'язання», що відповідає класичній структурі фрейму (problem → cause → evaluation → remedy) [246, p 56].

3) *Проросійські/антизахідні медіа (до заборон/санкцій)*. Окремий сегмент у досліджуваній час становили медіа, які системно репродукували антизахідні інтерпретаційні моделі. Перш за все, це телеканали *112 Україна*, *NewsOne* та *ZIK*, які були згодом виведені з ефіру через санкції/рішення РНБО, введене указом Президента України у лютому 2021 року, але у 2014–2016 рр. вони ще залишалися джерелом альтернативних (нерідко антизахідних) рамок [233; 234].

Для 2014–2016 рр. цей сегмент характеризувався:

- домінуванням *ризиково-ескалаційного фрейму* («НАТО провокує», «втягування у війну»);
- риторикою «зовнішнього управління/втрата суверенітету»;
- частим зміщенням причинності (від агресії РФ до «внутрішньої провини» України або Заходу) [268].

Аналітично це важливо не як «оцінка», а як фіксація *фреймової конкуренції*, характерної для перехідного періоду: в одному інформаційному просторі співіснували взаємовиключні схеми причинності та легітимації [267].

Важливою складовою трансформації медіанаративів євроатлантичної інтеграції України у 2014–2016 рр. стала не лише зміна змістових рамок, але й помітна *перебудова жанрових форматів журналістського висвітлення*. Наративна трансформація відбувалася не у «чистому тексті», а через конкретні жанрові форми - новини, репортажі, студійні дискусії, аналітичні матеріали, пояснювальні спецпроекти. Саме жанр визначав глибину, тональність і структурну складність подачі теми НАТО [40; 219].

З позицій наративного аналізу жанр можна розглядати як *структурну матрицю історії*. Жанр задає допустимий обсяг контексту, тип причинно-

наслідкових зв'язків і рівень інтерпретації. Відповідно, зміна жанрової структури медіаполя безпосередньо впливає на якість і глибину медіанаративу. У дослідженнях стратегічних комунікацій наголошується, що ефективний стратегічний наратив поширюється не лише через повідомлення, а через узгоджену систему форматів і каналів комунікації [286]. Український медіапростір 2014-2016 рр. демонструє саме таку багатоформатну перебудову.

На початковому етапі (2014-2015) домінує такий новинний жанр як короткі повідомлення, оперативні сюжети, події зведення. Це пояснюється високою інтенсивністю подій і суспільним попитом на швидку інформацію. У новинному форматі тема НАТО входить у медіаполе через: аяви міжнародних посадовців; рішення та зустрічі; повідомлення про програми співпраці; коментарі військових структур [5, с. 177].

Новинний жанр має структурне обмеження. Він фіксує подію, але рідко розгортає пояснювальний контекст. Тому наратив у новинах зазвичай набуває форми фрагментованої історії: окремі епізоди без глибокого інституційного пояснення» [11, с. 1-3]. Це створює ефект високої видимості, але не завжди високого розуміння.

З погляду фрейм-аналізу новинні жанри найчастіше відтворюють вже готові інтерпретаційні рамки. Вони швидше поширюють фрейм, ніж конструюють його. Саме тому в новинному сегменті довше зберігалися інерційні мовні формули, навіть коли змістовна рамка вже змінювалася [246, р.53].

Другим важливим жанровим каналом стає репортаж, особливо польовий репортаж із зони бойових дій і військових навчань. Саме цей жанр забезпечив персоналізацію безпекового наративу. Саме через репортаж: інтеграція пов'язується з конкретними людьми; міжнародна співпраця набуває «людського обличчя»; безпекові процеси подаються через досвід і практику [46, с. 249-256].

Взаємодія журналістів із військовими підрозділами, речниками, пресофіцерами створила новий тип джерельної бази для репортажів. У результаті наратив НАТО почав включати не лише заяви, а й сцени взаємодії, навчання, підготовки. Це підсилювало ефект достовірності та наративної конкретності. У стратегічно-комунікаційній оптиці підкреслюється, що в безпековому середовищі комунікація є складовою операційного простору, а не лише інформаційним додатком до нього [285]. Польова журналістика фактично ставала частиною цього комунікаційного простору.

Студійні дискусійні формати й ток-шоу відіграли роль жанрових «прискорювачів» наративної трансформації. Вони дозволяли швидко вводити нові теми у публічний обіг, але часто через конфліктну драматургію. У цих жанрах тема НАТО подавалася через: полярні позиції; спрощені альтернативи; конфліктні запитання; персоналізовану полеміку.

Попри ризик *спрощення складного*, саме ці формати зробили тему євроатлантичної інтеграції масово обговорюваною. Вони зруйнували попередній режим «мовчазної дистанції», в якому тема НАТО довго перебувала в частині медіаполя. Жанрово це означає перехід від *низької видимості - до високої дискусійної інтенсивності*.

Починаючи з 2015-2016 рр., помітно *зростає частка аналітичних і пояснювальних форматів* - як у друкованих, так і в онлайн-медіа та на радіо. З'являються:

- роз'яснювальні матеріали;
- формати «питання–відповідь»;
- тематичні досьє;
- експертні розбори;
- порівняльні огляди.

Саме ці жанри формують *інституційний піднаратив інтеграції* - пояснюють механізми, процедури, стандарти. Вони переводять тему з емоційно-подієвої у раціонально-процедурну площину.

У підходах до стратегічних комунікацій наголошується, що довгострокова ефективність наративу пов'язана з його узгодженістю, повторюваністю й пояснювальною глибиною, а не лише з емоційною силою повідомлення [253, р.18]. Пояснювальні жанри якраз і забезпечують цю глибину.

Наприкінці досліджуваного підперіоду з'являються *тематичні спецпроекти* й серії матеріалів, присвячені безпековій реформі та стандартам НАТО [28; 29; 67; 92]. Це вже ознака переходу від реактивної журналістики до системного тематичного висвітлення. Спецпроекти структурують матеріал серіями, поєднують текст, графіку, інтерв'ю, формують кумулятивний ефект розуміння.

У наративному сенсі *це означає перехід від фрагментарного до серіалізованого наративу* - коли історія інтеграції розповідається послідовно й багат шарово.

Одним із найчутливіших індикаторів глибинних наративних змін є *лексико-семантичний рівень медіа текстів*. Якщо на рівні сюжетів і фреймів трансформація медіанаративу євроатлантичної інтеграції України у 2014-2016 рр. проявлялася через зміну інтерпретаційних рамок, то на мовному рівні вона відобразилася через зміну термінологічних полів, повторюваних словосполучень, метафоричних моделей і заголовкових формул. Саме тому дискурс-аналітичний підхід до медіамови дозволяє зафіксувати не лише «що говорили медіа», але й *як саме вони це говорили*, і як через мову перебудовувався сам наратив [101].

У підходах до критичного дискурс-аналізу наголошується, що мова медіа не є нейтральним інструментом опису, а виступає механізмом соціального конструювання реальності: вибір слів, категорій і метафор формує інтерпретаційне поле сприйняття подій. Відповідно, зміна лексики є ознакою зміни дискурсивного режиму [106]. У поєднанні з фрейм-аналізом це дає змогу виявити, як саме нові смислові рамки закріплюються через повторювані мовні формули [246, р. 52].

Однією з найбільш помітних змін у медіамові 2014-2016 рр. стало зміщення базових номінацій НАТО: від «блоку» до «партнерства».

У попередньому дискурсі переважали формули типу: «військовий блок НАТО», «північноатлантичний військовий блок», «розширення блоку» [32]. Такі номінації мають чітко марковану конотацію конфронтаційності й геополітичної поляризації. Сам термін «блок» у політичній мові ХХ століття історично пов'язаний із логікою протистояння. То у 2014-2016 рр. дедалі частіше з'являються альтернативні номінації: «Альянс», «безпековий союз», «партнерство з НАТО», «співпраця з НАТО» [58; 116; 122].

Лексема «партнерство» зміщує семантичний акцент із конфронтації на взаємодію. У дискурс-аналітичному сенсі це означає *переозначення ролі актора* - від зовнішнього силового центру до учасника взаємної дії. Така мовна трансформація корелює з переходом від ризикового до безпеково-партнерського фрейму [123, с.175].

Другим важливим процесом стала *поява і стабілізація в медіадискурсі нових термінологічних груп*, пов'язаних із практичним виміром співпраці. У медіатекстах зростає частотність понять: «стандарти НАТО»; «сумісність»; «реформа сектору безпеки»; «цивільний контроль»; «дорадчі місії».

Ці терміни входили в медіаполе значною мірою через комунікацію військових структур, експертів і міжнародних представників. У стратегічно-комунікаційних підходах підкреслюється, що узгоджена термінологія є частиною стратегічного наративу, оскільки забезпечує єдність смислового поля повідомлень [287].

Поява процедурної термінології змінює сам тип наративу: він стає менш ідеологічним і більш інституційним. Замість абстрактних геополітичних формул з'являється мова конкретних механізмів. Це важлива ознака переходу від символічного до операційного наративу.

Не можна не сказати і про *зміну метафоричної моделі*: від «оточення» до «парасольки безпеки». Метафори є ключовим інструментом наративної інтерпретації, оскільки вони переносять складні політичні процеси у зрозумілі образні схеми.

У пострадянському дискурсі щодо НАТО часто використовувалися метафори просторової загрози: «оточення», «просування до кордонів», «військова експансія» [71]. тощо. У трансформованому медіадискурсі 2014-2016 рр. з'являються альтернативні метафоричні моделі: «парасолька безпеки», «щит», «архітектура безпеки», «система колективного захисту» [33; 48].

Ці метафори змінюють емоційний знак наративу - від страху до захисту. У термінах наративної теорії це означає зміну базового образу: від образу загрозливого об'єкта - до образу захисної конструкції.

5. Заголовкова риторика як індикатор наративного зсуву

Особливо показовою є *трансформація заголовкових моделей*. Саме заголовки концентрують фрейм і задають первинну інтерпретацію матеріалу. У ранніх моделях переважали заголовки з акцентом на ризику й конфлікті. У 2014–2016 рр. зростає частка заголовків із такими акцентами: підтримка; допомога; співпраця; навчання; реформи.

Нагадаємо, що у фрейм-теорії заголовков розглядається як ключовий елемент інтерпретаційної рамки - він задає проблему й оцінку ще до прочитання тексту [246, р. 56]. Тому зміна заголовкової риторики є *важливим індикатором глибинної наративної перебудови*.

Дискурс-аналіз також дозволяє фіксувати *зміну модальності* - мовних маркерів *впевненості або сумніву*. У медіатекстах перехідного періоду співіснують:

- формули обережності («може», «ймовірно», «обговорюється»);
- формули визначеності («курс», «стратегія», «напрямок»).

Поступове зростання частки визначальних формул свідчить про *нормалізацію наративу* - інтеграція подається як політична константа, а не гіпотеза.

У стратегічних комунікаціях послідовність і визначеність меседжів розглядаються як фактор довіри аудиторії, тоді як розрив між словами і діями - як фактор її підриву. Медійна мова поступово рухається у бік більшої визначеності саме в міру інституційного закріплення курсу [141; 142; 143; 146; 147].

6. Наративні моделі «загроза - союз – захист» у різних сегментах українського медіаландшафту (2014–2016): порівняльно-наративний аналіз

Однією з продуктивних аналітичних моделей для узагальнення медіадинаміки 2014-2016 рр. є *трикомпонентна наративна схема: «загроза - союз - захист»*, яка відтворюється у значній частині медіатекстів, присвячених євроатлантичній інтеграції. Вона не є формально закріпленою теоретичною конструкцією, однак добре виявляється на емпіричному рівні як повторювана сюжетно-сміслова послідовність.

У межах наративного аналізу подібні структури розглядаються як *сюжетні інваріанти* - повторювані логіки розгортання історії, що поєднують події, акторів і цілі в причинно-наслідковий ланцюг. У випадку українського медіадискурсу про НАТО у 2014–2016 рр. ця послідовність має таку узагальнену форму: *зовнішня загроза → пошук союзнитва → інституціоналізований захист*.

У термінах фрейм-аналізу це відповідає послідовному зв'язку між визначенням проблеми, інтерпретацією причин і запропонованим рішенням [246]. Водночас важливо, що різні сегменти медіаландшафту по-різному акцентують окремі елементи цієї тріади.

Зауважимо, що у великих загальнонаціональних телевізійних медіа досліджуваного періоду наративна модель найчастіше набуває скороченої форми: *«загроза → захист»*, де ланка «союз» присутня, але часто не

розгортається концептуально. Телевізійний формат, орієнтований на швидке сприйняття й візуальну драматургію, підсилює: образ небезпеки; терміновість реакції; персоніфікованих акторів захисту.

У сюжетах про міжнародну співпрацю НАТО постає як елемент ширшої системи підтримки, але не завжди як самостійний інституційний механізм. Візуальні образи навчань, техніки, спільних заходів підсилюють саме компонент «захисту».

З позицій стратегічних комунікацій така подача відповідає логіці кризової комунікації, де пріоритет надається сигналам безпеки й реагування, а не процедурному поясненню [285, р. 64-69].

А от у незалежних аналітичних і пояснювальних медіа (онлайн-видання, тижневики, радіоаналітика) значно частіше відтворюється повна трикомпонентна модель. Тут: загроза концептуалізується; союзництво пояснюється; захист інституціоналізується.

Матеріали такого типу включають розбір механізмів співпраці, форматів партнерства, стандартів і процедур. У результаті ланка «союз» не є просто згадкою, а стає предметом окремого пояснювального блоку.

У концепціях стратегічного нарративу підкреслюється, що «довгостроково ефективна нарративна модель повинна поєднувати події, інституції та цінності в єдину історію цілей і дій» [286, р.33]. Саме аналітичні медіа найбільш повно реалізують таку структуру.

Окремо варто виділити радіо формати: інтерв'ю, експертні студії, тематичні програми. Саме вони найчастіше виконують функцію *нарративного розгортання ланки «союз»*.

Через радіодискусії пояснюються: формати співпраці з НАТО; відмінність партнерства і членства; юридичні та політичні механізми; практичні наслідки стандартів. Радіо, завдяки довшому формату розмови, менше залежить від візуальної драматургії й більше - від аргументації. У цьому сенсі воно виступає медіаканалом когнітивної стабілізації нарративу. У стратегічно-комунікаційних підходах саме пояснювальна послідовність і

смислова узгодженість повідомлень розглядаються як основа довіри аудиторії [253, р. 11].

Слід нагадати і про існуючі в цей час скептичні та антизахідні сегменти. У частині медіасегментів досліджуваного періоду спостерігається інверсія базової моделі. Тут наратив будується за схемою: «союз → загроза → ризик», де саме союзництво з НАТО подається як джерело небезпеки [233; 234].

У таких текстах: причинність інвертується; відповідальність зміщується; захист інтерпретується як провокація. З наративної точки зору це приклад *контрнарративної структури*, яка не просто пропонує іншу оцінку, а іншу причинно-наслідкову логіку. Усе це, як зауважує Л. Городенко, «деструктивні (імутаційні) процеси у мережевій комунікації» [43, с.175]. У StratCom-підходах підкреслюється, що «контрнарративи є невід'ємною частиною інформаційного середовища конфлікту й повинні враховуватися в аналітичних моделях» [286, р. 59].

Взаємодія журналістів із військовими структурами та речниками сектору оборони підсилювала саме третю ланку моделі – «захист». Регулярні брифінги, зведення, коментарі, допуск журналістів до навчань і підрозділів створювали постійний потік повідомлень, у яких безпекова співпраця набувала практичної форми.

У стратегічних комунікаціях наголошується, що комунікація в секторі безпеки є частиною дії, а не лише її описом, а узгодженість повідомлень і практик є критичною для довіри аудиторій [2; 32; 58; 177]. Саме через цю взаємодію ланка «захист» переставала бути абстрактною і набувала операційного змісту.

Отже, наративна модель «загроза - союз - захист» у медіадискурсі 2014-2016 рр. не є однорідною. Вона варіюється залежно від типу медіа, жанру та сегмента медіаландшафту. Саме ця варіативність підтверджує, що медіанаратив інтеграції формується як результат взаємодії форматів, акторів і дискурсивних рамок, а не як однорідна інформаційна лінія [51; 52].

7. Сегментне розрізнення медіаландшафту

Подальше поглиблення аналізу трансформації медіанаративів євроатлантичної інтеграції у 2014-2016 рр. потребує не лише загальнонаративного й дискурс-аналітичного опису, але й сегментного розрізнення медіаландшафту. Український медіапростір цього періоду не був однорідним: *різні типи медіа* - за формою власності, редакційною культурою, аудиторною орієнтацією та жанровою спеціалізацією - *демонстрували різні моделі наративного конструювання теми НАТО*. Або, як це називають Л. Городенко, Є. Цимбаленко, І. Гащенко, соціально-комунікаційні технології розбалансування у соціальних мережах» [44, с. 210].

У методології медіадосліджень та стратегічних комунікацій наголошується, що наратив не існує «взагалі», а завжди реалізується через конкретні канали й інституційні контексти комунікації; отже, аналіз має враховувати середовище продукування повідомлення, а не лише його текстову форму [286, р. 34].

У межах даного дослідження доцільно виділити щонайменше **чотири сегментні моделі висвітлення**:

- 1) загальнонаціональні телевізійні медіа;
- 2) незалежні аналітичні онлайн- і друковані видання;
- 3) суспільно-орієнтовані та розмовні радіоформати;
- 4) медіа з виражено скептичними або антизахідними редакційними лініями (у досліджуваній період ще присутні в ефірі).

Так, *загальнонаціональні телеканали* у 2014-2016 рр. формували переважно подієво-безпекову модель наративу. Вона базувалася на: високій частоті новинних згадок; візуалізації військової тематики; оперативних заявах міжнародних акторів; сюжетах про навчання та співпрацю.

Телебачення як формат тяжіє до драматургії події. Тому євроатлантична тематика включалася передусім через події - зустрічі, заяви, візити, навчання [86, с. 143]. Інституційний і процедурний вимір часто залишався поза межами короткого сюжету.

З позицій фрейм-аналізу це означає домінування *епізодичного фреймінгу*, коли проблема подається через окремі події, а не через системний контекст [246, р. 56]. Водночас саме телебачення забезпечило масову легітимацію нової безпекової рамки - через повторюваність і видимість.

Незалежні аналітичні медіа - онлайн і друковані - демонстрували іншу модель: *концептуально-пояснювальну*. У цих сегментах тема НАТО подавалася не лише як новина, а як предмет аналізу. Характерні риси: довгі тексти; експертні інтерв'ю; порівняльні огляди; розбір механізмів і стандартів; історичний контекст [40; 41].

Саме тут найповніше розгортається ланка «союз» у наративній моделі. Наратив стає багатoshаровим: *поєднує події, інституції, цінності*. У термінах стратегічних наративів це відповідає моделі узгодженої історії цілей і практик [286, с. 39].

Радіоформати: експертно-діалогічна модель. Радіо у 2014–2016 рр. відіграло особливу роль у наративному «розгортанні» теми. Розмовні формати дозволяли: ставити уточнювальні питання; розбирати складні терміни; зіставляти позиції; вводити процедурні пояснення.

Експертні студії, військові коментатори, міжнародники формували *діалогічний наратив* - не монологічне повідомлення, а пояснювальну розмову. У підходах стратегічних комунікацій саме послідовне пояснення і узгодженість смислів розглядаються як ключ до довіри аудиторій [253, с. 9-11].

У частині медіасегменту продовжували функціонувати контрнاراتивні моделі (*скептичні та антизахідні медіа*), в яких: причинність інвертувалася; союзництво подавалося як ризик; безпекова співпраця - як провокація.

З аналітичної точки зору це важливо не лише як «інша позиція», а як інша *наративна архітектура*, інша послідовність смислових зв'язків. У дослідженнях інформаційного протиборства наголошується, що контрнاراتиви є структурним елементом гібридного інформаційного середовища і повинні враховуватися при аналізі медіа дискурсу [114; 115].

Отже, вже на етапі 2014-2016 рр. медіанаратив євроатлантичної інтеграції формується як *сегментно диференційований*: різні типи медіа продукують різні наративні версії тієї самої теми. Саме ця диференціація і є важливою ознакою зрілого медіаполя і водночас об'єктом журналістичнознавчого аналізу.

8. Регіональний вимір медіанаративів євроатлантичної інтеграції (2014–2016): просторові варіації фреймів і наративних акцентів

Аналіз трансформації медіанаративів євроатлантичної інтеграції України у 2014–2016 рр. буде неповним без урахування регіонального виміру медіапростору. Попри наявність загальнонаціональних каналів комунікації, українське медіасередовище зберігає суттєву просторову диференціацію - як за структурою аудиторій, так і за редакційними традиціями та тематичними пріоритетами. Це означає, що *наративи НАТО та євроатлантичного курсу поширювалися і трансформувалися нерівномірно*, набуваючи різних акцентів у різних інформаційних зонах.

У дискурс- і фрейм-аналізі наголошується, що інтерпретаційні рамки залежать не лише від тексту, але й від соціального контексту його виробництва та сприйняття. Саме тому одна й та сама подія може отримувати різне фреймове структурування залежно від медійного середовища [123, с.174].

У загальнонаціональних медіа 2014–2016 рр. спостерігається тенденція до *уніфікації безпекового фрейму*. Євроатлантична тематика тут здебільшого вписується в загальнодержавний наратив: захист державності; міжнародна підтримка; інституційна модернізація сектору безпеки; стратегічне партнерство [122].

Цей тип подачі характеризується високим рівнем фреймової узгодженості. У термінах стратегічних комунікацій це відповідає моделі скоординованого наративу - коли ключові повідомлення різних каналів не суперечать одне одному й підтримують загальну смислову лінію [286, р. 51].

Регіональні медіа значно частіше здійснюють локальну прив'язку євроатлантичної тематики. Тут наратив НАТО пов'язується не лише з міжнародною політикою, а з локальними сюжетами: мобілізація і служба місцевих мешканців; підготовка підрозділів; участь у навчаннях; допомога громадам; ветеранський досвід [27; 53; 57-59; 70; 131].

Така локалізація підсилює персоналізований наратив і робить абстрактну безпекову тему ближчою до повсякденного досвіду аудиторії. З позицій наративної теорії це означає перехід від макрополітичного до *досвідного наративу* - історії, пов'язаної з конкретними людьми й громадами [86]. Тобто здійснюється контекстуалізація євроатлантичної тематики через локальний досвід.

Разом з тим, *в окремих регіональних інформаційних зонах* (схід, південь України) досліджуваного періоду спостерігалася *підвищена конкуренція наративів* - співіснування: проінтеграційних рамок; скептичних інтерпретацій; контрнاراتивних моделей [234].

Тут частіше з'являлися тексти з підвищеним рівнем сумніву, ризикової риторики, альтернативної причинності. З аналітичної точки зору це відповідає моделі *наративної поляризації середовища*, характерної для гібридних інформаційних контекстів. У дослідженнях StratCom підкреслюється, що саме в таких середовищах особливо важливими є пояснювальні та узгоджені комунікаційні практики [116].

Суттєвим чинником варіативності стали і *відмінності місцевих журналістських практик*: доступ до експертів; наявність військових спікерів; редакційні ресурси; формат медіа (новинний vs аналітичний).

Там, де існувала стабільна взаємодія з військовими структурами та офіційними комунікаційними каналами, наратив про безпекову співпрацю був більш структурованим і процедурно поясненим. Де такої взаємодії бракувало - зростала частка узагальнених і спрощених інтерпретацій.

У стратегічних комунікаціях підкреслюється, що розрив між повідомленням і перевірюваним досвідом («*say-do gap*») знижує довіру

аудиторій [289, р. 8-12]. Регіональні відмінності часто були пов'язані саме з різним рівнем цього розриву.

Однак, урахування регіональної варіативності дозволяє уникнути спрощеної моделі «єдиного медіанаративу». Натомість медіанаратив євроатлантичної інтеграції постає як: багаторівневий; просторово диференційований; сегментно варіативний; контекстно залежний. Саме така модель відповідає сучасним підходам до аналізу медіадискурсу як складної комунікаційної екосистеми.

9. Взаємодія військових структур, пресслужб і журналістів як чинник формування та легітимації медіанаративів євроатлантичної інтеграції (2014–2016)

У дослідженні трансформації медіанаративів євроатлантичної інтеграції України в період 2014-2016 рр. важливо враховувати не лише текстуальні та жанрові характеристики медіаматеріалів, але й інституційні механізми продукування інформації. Одним із ключових таких механізмів стала *взаємодія журналістів із військовими структурами, пресслужбами сектору безпеки й оборони та офіційними комунікаційними каналами*. Саме ця взаємодія значною мірою визначала первинні рамки подієвого опису, експертного коментування і процедурного пояснення тем, пов'язаних із безпекою та співпрацею з НАТО.

У сучасних концепціях стратегічних комунікацій підкреслюється, що у сфері безпеки комунікація є не супровідною, а інтегрованою частиною діяльності: повідомлення, публічні сигнали, брифінги й пояснення є елементами операційного середовища. Відповідно, медіанаратив формується не лише в редакції, але й у точці взаємодії між інституцією та журналістом [15].

Загалом, період 2014-2016 рр. став початковою фазою прискореної інституціоналізації військово-медійної комунікації в Україні. Формуються та розширюються:

- пресслужби військових відомств;

- інститути офіційних речників;
- регулярні брифінгові формати;
- щоденні зведення;
- акредитаційні процедури для журналістів;
- канали оперативного інформування медіа.

Ці інструменти створюють *структуроване інформаційне середовище*, у якому журналіст отримує не фрагментарні відомості, а вже первинно інтерпретовану інформацію. З погляду наративного аналізу це означає, що частина сюжетної структури задається ще до журналістської обробки - на рівні інституційного повідомлення.

Регулярні брифінги стали одним із ключових форматів первинного наративного конструювання. Вони мають власну жанрову логіку: стислий виклад подій; структурована причинність; чітке виділення акторів; нормативна оцінка ситуації.

У результаті брифінгові повідомлення формують *каркас подієвого наративу*, який потім відтворюється в новинних матеріалах. У стратегічно-комунікаційних підходах наголошується, що узгодженість повідомлень різних інституцій є ключовою умовою наративної стабільності [253, р.18].

Присутність *військових спікерів* і безпекових експертів у медіа виконувала функцію наративної легітимації, *як «вузли довіри»*. Їхні коментарі: надавали процедурне пояснення; знижували рівень абстрактності; підсилювали відчуття компетентності джерела.

У теорії стратегічних комунікацій довіра до джерела визначається як критичний множник ефективності повідомлення. Повідомлення, підкріплене авторитетним спікером, має вищу наративну переконливість, ніж безособове твердження [253, с.20]. Через таких спікерів у медіадискурс входили також нові поняття: стандарти, сумісність, процедури співпраці, що сприяло термінологічній модернізації наративу [25; 101; 114].

Допуск журналістів до навчань, підрозділів, тренувальних центрів і прифронтових зон створив умови для формування репортажного наративу

співпраці. Польові матеріали: конкретизували абстрактні поняття; візуалізували партнерство; персоналізували безпекову тему. Тобто створювали «ефект присутності» [47, с. 5-11].

У наративній теорії це відповідає переходу до *наративу досвіду*, який має підвищену переконливість для аудиторії. У StratCom-дослідженнях підкреслюється, що відповідність між повідомленням і спостережуваною практикою зменшує так званий «say-do gap» - розрив між словами і діями [289, р. 7].

Водночас взаємодія військових структур і журналістів не була позбавлена напруги. Обмеження доступу, затримки інформації, цензурні ризики створювали поле професійних дилем: повнота vs безпека; оперативність vs перевірка; відкритість vs нерозголошення [43; 49; 122; 127].

Ця напруга сама ставала частиною метанаративу - про межі прозорості у воєнний час. Для журналістикознавчого аналізу це важливо як показник трансформації не лише змісту, а й професійних практик [102; 112; 138; 198; 216].

Отже, військово-медійна взаємодія у 2014-2016 рр. виступає не допоміжним, а структурним чинником формування медіанаративів євроатлантичної інтеграції. Через брифінги, спікерів, польові формати й експертні коментарі формувався каркас інтерпретації, який потім масштабувався у медіапросторі. Це дозволяє розглядати медіанаратив не лише як текстовий продукт, а як *результат інституційно-комунікаційної взаємодії.*

Таким чином, проведений аналіз медіадискурсу 2014-2016 років дозволяє стверджувати, що саме цей період став фазою глибинної наративної перебудови висвітлення євроатлантичної інтеграції України в національному медіапросторі. Йдеться не лише про збільшення кількості згадок теми НАТО чи зміну тональності матеріалів, а про системну трансформацію інтерпретаційних рамок, мовних моделей, жанрових форматів і інституційно-комунікаційних практик, через які ця тема репрезентувалася.

Застосування наративного, дискурс- та фрейм-аналізу дало змогу зафіксувати, що медіанаратив євроатлантичної інтеграції у досліджуваний період формувався як багаторівнева конструкція, у якій поєднувалися події сюжету, безпекові інтерпретації, ціннісні аргументи та процедурні пояснення. У термінах фреймінгу це відповідає переходу від фрагментованого й суперечливого набору інтерпретацій до більш узгодженої рамки, в якій визначення проблеми, причинності та запропонованого рішення набувають відносної стабільності.

Саме в цей період закладається дискурсивний і жанровий фундамент, на якому у 2017–2021 рр. відбувається вже не стільки злам, скільки *інституціоналізація медіанаративів євроатлантичної інтеграції*, що і становить предмет наступного підрозділу дослідження.

2.2. Інституціоналізація медіанаративів євроатлантичної інтеграції в українських ЗМІ (2017–2021)

Нормативним маркером переходу до інституціональної фази стало прийняття у 2021 році Стратегії комунікації з питань євроатлантичної інтеграції України до 2025 року [153]. Вперше на рівні державної політики комунікація інтеграційного курсу була визначена не як допоміжний інструмент, а як окрема функціональна підсистема реалізації зовнішньополітичного напрямку.

У самому документі фіксується проблема фрагментарності, відсутності системності та послідовності комунікацій. Ця діагностика є симптоматичною: вона свідчить про усвідомлення того, що інституціоналізація інтеграційного курсу потребує інституціоналізації його публічної репрезентації.

Таким чином, відбувається подвійний процес:

- інституціоналізація політики;
- інституціоналізація її медійного відтворення.

У межах стратегічних комунікацій це означає перехід від інформаційного супроводу до керованої смислової архітектури, де ключові меседжі (key messages) формуються централізовано, але реалізуються через децентралізовану систему медіа.

Якщо період 2014–2016 рр. можна визначити як фазу наративного зламу та первинної перебудови медіарепрезентації євроатлантичної інтеграції України, то етап 2017-2021 рр. доцільно трактувати як фазу **інституціоналізації медіанаративів**. Йдеться про поступовий перехід від реактивних, подієво-зумовлених і кризово-зabarвлених сюжетів до більш стабільних, повторюваних, процедурно й тематично структурованих наративних моделей.

У теорії стратегічних наративів інституціоналізація означає перехід від ситуативної комунікації до відтворюваної смислової конструкції, що підтримується різними каналами, форматами й акторами комунікації як узгоджена історія цілей, дій і цінностей [287, р. 5-6]. Саме такі ознаки дедалі виразніше проявляються у медіависвітленні теми НАТО та євроатлантичного курсу України у 2017-2021 роках.

У цій конфігурації журналістика опиняється в особливій позиції: вона одночасно є каналом трансляції стратегічних орієнтирів і автономним інтерпретатором політики. Саме тут формується напруження між двома ролями:

- медіатора державного меседжу;
- критичного спостерігача.

Інституціоналізація комунікації не означає підпорядкування журналістики, але передбачає стабілізацію інформаційного поля через узгодженість базових смислових рамок. Успіх такої моделі залежить від рівня координації між відомствами, доступу журналістів до достовірної інформації та відсутності внутрішніх суперечностей у комунікаційній вертикалі. У разі розбалансованості виникає ефект «шумності» -

множинність неузгоджених повідомлень, що знижує довіру аудиторії та руйнує стратегічний наратив.

Однією з ознак інституціоналізації стало *формування у медіа стабільних тематичних рубрик і сюжетних напрямів*, у межах яких тема євроатлантичної інтеграції подавалася не як виняткова подія, а як *регулярний елемент порядку денного*. Зростає частка матеріалів, присвячених:

- реформі сектору безпеки;
- стандартизації процедур;
- сумісності з силами Альянсу;
- міжнародним навчанням;
- дорадчим програмам;
- цивільному контролю.

Це означає перехід від «події» до «процесу» як базової наративної одиниці. У фрейм-аналізі такий зсув відповідає переходу від епізодичного до тематичного фреймінгу, коли явище подається як системна тенденція, а не поодинокий випадок [248, р. 32].

У медіатекстах 2017-2021 рр. помітно зменшується частка *емоційно-мобілізаційної риторики*, характерної для ранньої фази конфлікту. Натомість зростає частка *прагматичної, процедурної та експертної мови* [101, с. 75]. Наратив інтеграції дедалі частіше подається через категорії: ефективності; стандартів; спроможностей; реформ; інституційної відповідності.

Такий тональний зсув свідчить про *перехід* від наративу екзистенційної загрози до *наративу керованої трансформації*. У стратегічних комунікаціях саме послідовність, процедурність і узгодженість повідомлень розглядаються як ознака зрілої наративної фази [253, р.17].

Суттєвою рисою інституціоналізації стало *розширення кола експертних голосів у медіапросторі*. Якщо у 2014-2016 рр. домінували військові спікери й кризові коментатори, то у 2017-2021 рр. значно частіше залучаються: фахівці з безпекової політики; аналітики міжнародних відносин; експерти з

оборонного менеджменту; дослідники стандартів НАТО; представники навчальних і дорадчих програм.

Це змінює сам тип медіанаративу. Він стає менш декларативним і більш аналітичним. У наративній теорії це відповідає переходу від «подієвої історії» до *пояснювально-інтерпретаційної історії*.

У форматному вимірі спостерігається зростання: тематичних циклів; пояснювальних серій; спеціальних проєктів; довгих інтерв'ю; форматів «розбір / пояснення». Тобто, відбуваються *форматні зміни: від реактивних студій - до пояснювальних серій*. Саме серіалізація подачі є ознакою інституціоналізації наративу: історія розповідається не разово, а послідовно. У концепціях StratCom підкреслюється, що стратегічний наратив потребує повторюваності та багатоканального відтворення [288, р. 56-59].

Важливим чинником медійної стабілізації наративу стало нормативно-політичне закріплення євроатлантичного курсу держави. Інституціоналізація медіанаративу відбувається не лише у внутрішньому інформаційному полі, але й у площині адаптації до європейських комунікаційних стандартів. У цьому контексті інтеграція набуває нормативно-комунікаційного виміру: вона стосується не лише політичних рішень, а й способів їх публічної репрезентації, інтерпретації та легітимації в медіапросторі.

Документи Європейського Союзу, зокрема *European Democracy Action Plan* (2020) та *Code of Practice on Disinformation*, формують регулятивну рамку, у якій свобода слова поєднується з вимогами прозорості, відповідальності та алгоритмічної підзвітності цифрових платформ [242; 243]. У *European Democracy Action Plan* підкреслюється, що «свобода слова має поєднуватися з відповідальністю журналістів за достовірність інформації» [242, р. 6]. Такий підхід закладає модель збалансованої публічної сфери, де журналістика виступає не лише майданчиком дискусії, а й інституційним гарантом достовірності. Водночас *Code of Practice on Disinformation* встановлює обов'язки платформ щодо відкритості даних і

співпраці з дослідницькою спільнотою [243], що безпосередньо впливає на стандарти роботи медіа у цифровому середовищі.

У цьому процесі українська журналістика поступово інтегрується у спільний європейський інформаційний простір через імплементацію фактчекінгу, розширення редакційних політик протидії фейкам, стандартизацію процедур перевірки джерел та посилення внутрішньої етичної регуляції. Такі зміни корелюють із натівською логікою стратегічних комунікацій, що ґрунтується на принципі «правдивість - швидкість - прозорість» [288, р.17]. Показовими стали практики спільних брифінгів урядових структур під час кризових ситуацій, де поєднуються оперативність інформування та координація меседжів. Отже, інституціоналізація наративу має не лише змістовий, а й процедурний характер: формується передбачувана модель комунікаційної поведінки.

Інституціоналізація медіанаративів євроатлантичної інтеграції зумовлює трансформацію функціональної ролі журналістики у публічному просторі. Якщо на ранніх етапах інтеграційного процесу *media* переважно виконували роль інформатора та інтерпретатора подій, то в умовах нормативного закріплення курсу та формування системи стратегічних комунікацій їхня роль ускладнюється і набуває *подвійного характеру*.

З одного боку, журналістика, як справедливо зауважує Й. Габермас, залишається інститутом демократичного контролю [258, р. 27-56]. Вона здійснює моніторинг дій влади, аналізує темпи та якість реформ, виявляє суперечності між задекларованими намірами та фактичними результатами. У цій площині медіа забезпечують прозорість інтеграційного процесу, запобігають бюрократичній замкненості та підтримують публічну підзвітність державних інституцій. Саме через критичну функцію формується довіра аудиторії до інтеграційного курсу як до політики, що підлягає суспільному контролю.

З іншого боку, в умовах гібридної війни та масштабної інформаційної агресії журналістика дедалі частіше залучається до реалізації стратегічних

комунікаційних завдань держави. Йдеться не про підпорядкування медіа, а про участь у формуванні стійкого інформаційного середовища, здатного протидіяти дезінформації та маніпуляціям. У цій логіці медіа виступають партнерами державних інституцій у забезпеченні узгодженості базових меседжів, особливо у сфері безпеки та зовнішньої політики.

Така подвійність створює напруження між координацією та автономією. Надмірна орієнтація на офіційні «key messages» (ключові повідомлення) може призвести до зниження критичності та втрати редакційної незалежності, тоді як повна дистанція від державних комунікацій у сфері безпеки може спричинити фрагментацію публічного дискурсу та послаблення інформаційної стійкості. Оптимальна модель передбачає динамічну рівновагу: журналістика зберігає критичну функцію, водночас усвідомлюючи власну відповідальність у стратегічно значущих питаннях.

У цьому контексті інституціоналізація нарративу не означає його уніфікації чи стандартизації змісту, а радше формування стабільних процедур взаємодії між державними комунікаційними структурами та медіа. Йдеться про вироблення передбачуваних правил обміну інформацією, доступу до джерел, прозорості брифінгів та координації кризових повідомлень. Саме процедурна стабільність дозволяє поєднати ефективність стратегічних комунікацій із збереженням професійної автономії журналістики [279, р. 150-154].

Таким чином, подвійна роль медіа - контрольна та партнерська стає однією з ключових ознак інституціоналізованої фази медіанаративів євроатлантичної інтеграції. Вона відображає ширший процес трансформації української журналістики, що інтегрується у європейський інформаційний простір, зберігаючи водночас власну демократичну місію. Отже, інституціоналізація медіанаративів контексті євроатлантичної інтеграції виконує подвійну функцію: з одного боку, залишається механізмом демократичного контролю за владою, з іншого - виступає партнером державних інституцій у забезпеченні стратегічної комунікаційної

узгодженості. Це породжує складну динаміку взаємодії, де співпраця у сфері безпекової комунікації не повинна підмінити собою критичну рефлексію. Баланс між координацією і незалежністю стає ключовою умовою довіри аудиторії.

Особливо виразно ця дилема проявляється у процесі координації комунікацій за моделлю НАТО. У звіті NATO StratCom COE (2024) наголошено, що українська система стратегічних комунікацій у 2022–2023 рр. продемонструвала високий рівень синхронізації повідомлень між різними гілками влади [288, р. 83–84]. Однак така узгодженість стала можливою завдяки попередньому етапу формування координаційних механізмів у 2017–2021 рр., коли відбувалося поступове вибудовування процедур обміну інформацією, стандартизації меседжів та вироблення єдиної комунікаційної логіки. Відтак, йдеться не лише про ефективність воєнного періоду, а про довготривалий процес інституційного навчання.

Інтеграція до європейської регулятивної екосистеми доповнюється включенням України до мереж стратегічних комунікаційних інституцій. Діяльність East StratCom Task Force, співпраця з EUvsDisinfo, а також створення Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки [184; 208] засвідчують, що наратив євроатлантичної інтеграції підтримується не лише символічно, а й організаційно. Таким чином, формується багаторівнева система — від нормативних актів і міжнародних стандартів до конкретних інституцій, відповідальних за інформаційну стійкість.

Контекст російської агресії надає цим процесам додаткової інтенсивності. Масштабні дезінформаційні кампанії, кібератаки та високий рівень емоційної напруги публічного дискурсу [205] підвищують ризик маніпуляцій і водночас посилюють вимоги до оперативності й відповідальності медіа. У дослідженнях стратегічних комунікацій наголошується на необхідності застосування «технологій асиметричних відповідей» — цифрового моніторингу, аналітики аудиторій, швидкого спростування фейків [182]. У

такій конфігурації журналістика дедалі більше постає як активний суб'єкт інформаційної протидії, а не лише як спостерігач.

Водночас саме в умовах інтенсивної співпраці з державними структурами зростає значущість професійної автономії. Інституціоналізація не повинна перетворювати журналістику на механічний ретранслятор «офіційних ліній». Навпаки, її легітимність зберігається завдяки здатності поєднувати участь у стратегічній комунікації з критичним аналізом, перевіркою фактів та відкритістю до альтернативних позицій. Саме цей баланс між партнерством і контролем забезпечує довгострокову довіру аудиторії та стабільність наративу.

Таким чином, інституціоналізація медіанаративів євроатлантичної інтеграції має комплексний характер і охоплює нормативний, професійний, організаційний та ціннісний рівні. Вона передбачає адаптацію журналістських практик до європейських стандартів, формування координаційних механізмів стратегічних комунікацій та водночас збереження автономної ролі медіа як інституту демократичного контролю. Саме ця багатовимірність дозволяє розглядати медіанаратив не як ситуативний інформаційний продукт, а як стійку інституціоналізовану конструкцію, інтегровану в євроатлантичний інформаційний простір.

Український медіапростір поступово інтегрується у цю нормативну екосистему. Це означає, що інституціоналізація наративу є не лише внутрішньодержавною, але й транснаціональною. Відповідність стандартам НАТО та ЄС стає не просто темою висвітлення, а частиною професійної трансформації журналістики. Звіт NATO StratCom COE (2024) фіксує синхронізацію української комунікаційної моделі у воєнний період [288]. Проте для досліджуваного етапу 2017–2021 рр. важливішим є сам процес формування передумов такої синхронізації. Саме в цей період відбувається відпрацювання координаційних механізмів між президентською, урядовою та безпековою вертикаллю, що зменшує внутрішні суперечності та підсилює

нарративну сталість. Таким чином, інституціоналізація медіанаративу створює підґрунтя для подальшої кризової стійкості комунікації.

У медіадискурсі це призводить до зміни модальності - від умовних і дискусійних формул до формул визначеності: курс, стратегія, зобов'язання, пріоритет. З позицій стратегічних комунікацій узгодженість між задекларованим курсом і комунікаційними повідомленнями зменшує «say-do gap» - розрив між словами і діями, що є критичним для довіри аудиторій [289]. Таким чином, у 2017–2021 рр. медіанаратив євроатлантичної інтеграції переходить у фазу інституційної стабілізації. Подальший аналіз доцільно деталізувати за трьома напрямками:

Однією з ключових ознак інституціоналізації медіанаративів євроатлантичної інтеграції України у 2017-2021 рр. *став виразний зсув у тональності та функціональному типі нарративу - від емоційно-мобілізаційних моделей, характерних для початкової фази конфліктної турбулентності, до прагматично-пояснювальних і процедурно орієнтованих моделей висвітлення.* Цей зсув має не лише стилістичний, але й структурно-нарративний характер: змінюється не просто мова, а сама логіка розгортання медіаісторії про інтеграцію.

У нарративній теорії кризові періоди зазвичай породжують мобілізаційні нарративи - з високим рівнем емоційної насиченості, чіткою бінарною опозицією та скороченим пояснювальним компонентом. Натомість стабілізаційні періоди характеризуються зростанням частки пояснювальних, процедурних і експертних елементів. Саме такий перехід фіксується в українському медіадискурсі досліджуваного етапу [28; 32; 45; 175; 199].

У цей період зростає частка матеріалів пояснювального характеру - як у телевізійних форматах (інфографіка, студійні розбори, експертні блоки), так і в радіоефірах та онлайн-медіа. Пояснювальна журналістика формує окремий піднарратив: інтеграція як сукупність конкретних кроків, дорожніх карт, індикаторів відповідності. Таким чином медіанаратив поступово «розщеплюється» на символічний (цінності, вибір, солідарність) [12; 31; 34;

56; 133; 179; 221] і технічний (стандарти, реформи, процедури) [16; 28; 45; 48; 69; 173, 176;].

У стратегічно-комунікаційних дослідженнях підкреслюється, що ефективна комунікація у безпековому середовищі має бути не лише переконливою, а й аналітично узгодженою, пов'язаною з реальними інституційними діями та довгостроковими цілями [253, р.18]. Саме цю логіку дедалі частіше віддзеркалюють українські медіа 2017–2021 рр.: інтеграція подається як процес, а не лише як декларація.

З погляду фрейм-аналізу це означає перехід від фреймів екстреної реакції до фреймів системної трансформації - коли проблема подається не як виняткова подія, а як керований процес змін [246, р. 55].

Якщо у матеріалах 2014-2016 рр. домінували риторичні моделі, побудовані на: образах небезпеки; терміновості; екзистенційної загрози; необхідності негайної реакції., то у 2017-2021 рр. частка такої риторики помітно зменшується. Вона не зникає повністю, але перестає бути домінантною рамкою для теми НАТО. Натомість зростає частка матеріалів, у яких інтеграція подається як: політичний курс; реформістський процес; стандартизаційний шлях; інституційна перебудова.

У StratCom-підходах підкреслюється, що нарративна зрілість комунікації проявляється у переході від емоційного сигналу до пояснювальної послідовності та узгодженості меседжів [288, р. 63].

Характерною рисою медіаматеріалів 2017-2021 рр. стає зростання частки текстів, що відповідають на запитання не лише «чому інтеграція важлива», а передусім - «*як вона працює*». Це проявляється у: матеріалах про процедури; розборах стандартів; поясненнях механізмів; аналізі реформ; порівняльних оглядах.

Такий зсув можна визначити як прагматизацію наративу, тобто зміщення акценту з нормативно-ціннісного обґрунтування на операційно-процедурне пояснення. У стратегічних комунікаціях саме пояснювальна деталізація розглядається як інструмент довгострокового зміцнення довіри

Відбувається форматна диференціація внеску різних типів медіа. Так, телебачення у цей період демонструє жанрову диверсифікацію: поряд із новинними повідомленнями зростає частка аналітичних програм, де тема співпраці з НАТО розглядається через інтерв'ю з військовими, дипломатами, експертами сектору безпеки. Радіо, особливо суспільне та розмовні формати, виступає платформою для «довгих пояснень», де складні питання стандартів, сумісності, реформ оборонного управління отримують доступне тлумачення. Діалогічний формат сприяє когнітивному засвоєнню складних процедурних тем. Друкована та онлайн-преса розширює формат лонгрідів і роз'яснювальних матеріалів. Саме тут прагматично-пояснювальний наратив розгортається найповніше. Характерні формати: розбір теми; експертні колонки; довгі інтерв'ю; інфографічні пояснення.

Інституціоналізація медіанаративів євроатлантичної інтеграції України у 2017-2021 рр. відбувалася не лише через зміну жанрових форматів і тональності медіатекстів, але й через перебудову взаємодії між трьома ключовими комунікаційними підсистемами - державною стратегічною комунікацією (урядові, безпекові, дипломатичні комунікації); експертно-аналітичною (think tanks, фахові коментатори, наукові середовища) та незалежною журналістикою (редакційні практики, жанри, формати). Саме на перетині цих трьох сфер формувався відносно стабілізований публічний наратив про євроатлантичний курс, який одночасно мав ознаки інституційної узгодженості та редакційної автономії.

У сучасній теорії стратегічних комунікацій державна комунікація трактується як скоординована діяльність інституцій, спрямована на узгоджене донесення цілей, політик і дій до різних аудиторій [287; 295]. У 2017-2021 рр. *телевізійні формати* демонструють поступове ускладнення подачі: зростає частка студійних дискусій, експертних включень, пояснювальних графічних матеріалів. Наратив переходить від чисто мобілізаційного до інституційно-процедурного. Разом з тим телебачення

довше за інші медіа зберігає високий рівень емоційної тональності - через формат ток-шоу та політичних дискусій.

З погляду дискурс-аналізу, телебачення частіше репродукує *офіційно-державницький дискурс*, оскільки значною мірою спирається на заяви посадовців та міжнародних представників. Це не означає відсутності критики, але означає інституційну центрованість наративу.

Радіомовлення у досліджуваній період виконує особливу функцію - воно стає майданчиком роз'яснювальної та експертної інтерпретації. На відміну від телебачення, радіо менш залежне від візуальної драматургії і більше - від аргументації, пояснення і тривалого діалогу.

Саме у радіоформатах 2016-2021 рр. помітно зростає частка програм, присвячених: стандартам НАТО, реформі сектору безпеки, цивільному контролю, сумісності збройних сил, міжнародним гарантіям.

Це формує *когнітивно-пояснювальний піднаратив інтеграції*. Він менш конфліктний, менш поляризований і більш орієнтований на інституційне розуміння процесів. У дискурсивному сенсі це перехід від символічної до процедурної мови. Такий формат відповідає стратегічно-комунікаційній вимозі узгодженості та смислової послідовності повідомлень, орієнтованих на довгостроковий ефект, а не лише на миттєву реакцію аудиторії [253, р. 20].

Радіо також частіше, ніж телебачення, надає простір для *експертної поліфонії* - коли в одному ефірі співіснують різні інтерпретації, але в межах раціонального аргументування. Це сприяє формуванню наративу інтеграції як предмета публічної раціональної дискусії, а не лише політичного гасла.

Друковані видання і аналітичні тижневики у 2016-2021 рр. відіграють роль простору концептуалізації медіанаративу. Саме тут найчастіше з'являються тексти, що пов'язують євроатлантичну інтеграцію з: цивілізаційним вибором, постколоніальною трансформацією, національною ідентичністю, європейською та євроатлантичною спільнотою цінностей.

У наративному вимірі преса продукує «довгі наративи» - не прив'язані лише до події, а до історичної траєкторії. У фреймовому сенсі тут сильніший *ціннісний фрейм*, ніж процедурний. Інтеграція подається як частина великої історії - повернення, розриву з імперською моделлю, входження у спільноту демократій [47; 87; 91; 104; 182].

Дискурсивно друкована аналітика частіше використовує мову норм, принципів, політичної філософії. Вона менше залежить від оперативної заяви і більше - від авторської інтерпретації. Це створює простір для формування стратегічного наративу у повному сенсі – як узгодженої історії цілей, цінностей і напрямку руху [288].

У цей час державні та пов'язані з сектором безпеки комунікаційні структури суттєво нарощують системність комунікації щодо євроатлантичного курсу. Формуються узгоджені повідомлення, термінологічні рамки, пояснювальні матеріали щодо: стандартів НАТО; реформ сектору безпеки; форматів партнерства; сумісності та процедур. У концепції стратегічних комунікацій RAND [295, р. 137] підкреслюється, що ефективна державна комунікація повинна забезпечувати узгодженість повідомлень між різними інституціями та каналами. Саме така узгодженість створює передумови для стабілізації стратегічного наративу. Медіа при цьому часто використовують державні брифінги, довідкові матеріали й експертні коментарі як первинні джерела фактологічного та процедурного каркасу повідомлень.

Вагомим чинником інституціоналізації медіанаративу євроатлантичної інтеграції є активна присутність експертних середовищ у медіапросторі. Аналітичні центри, фахові дослідники безпеки, міжнародники й військові експерти виконують роль інтерпретаторів складних процесів. Експертність виконує функцію наративної раціоналізації - переводить тему з площини декларацій у площину пояснених механізмів.

У стратегічно-комунікаційній літературі підкреслюється, що ефективна комунікація у сфері безпеки потребує не лише урядового мовлення, а

широкої екосистеми довірених голосів, які підвищують достовірність і сприйняття повідомлення [253, р. 18]. Саме експертні коментарі у медіа виконують цю функцію «довірчого мосту». У StratCom-дослідженнях довіра до компетентного джерела визначається як ключовий множник впливу повідомлення [288].

Мовна модальність медіатекстів також змінюється. Формули типу: «можливий рух», «ймовірне зближення», «дискусія про інтеграцію» поступаються формулам: «курс», «стратегія», «зобов'язання», «реформа відповідно до стандартів». У стратегічних комунікаціях узгодженість між задекларованим курсом і комунікаційними повідомленнями зменшує розрив між словами і практикою («say-do gap») - критичний фактор довіри аудиторії.

Отже, у 2017-2021 рр. медіанаратив євроатлантичної інтеграції переходить від мобілізаційно-емоційної до прагматично-пояснювальної моделі. Це є ключовою ознакою інституціоналізації наративу: він стає процедурно структурованим, форматно стабілізованим і експертно підкріпленим.

Важливою ознакою інституціоналізації медіанаративів євроатлантичної інтеграції України у 2017-2021 рр. стало зростання ролі експертного знання та пояснювальних журналістських форматів у висвітленні теми НАТО. Якщо на попередньому етапі домінували новинні та дискусійно-мобілізаційні формати, то в досліджуваний період значно зростає частка матеріалів, побудованих на аналітичному розборі, процедурному поясненні та стандартизованій термінології [171; 206; 207].

У журналістикознавчих дослідженнях пояснювальна журналістика (explanatory journalism) визначається як формат, орієнтований не лише на передачу факту, а на інтерпретацію механізмів і причинних зв'язків події. Саме такий формат стає ключовим для складних політико-безпекових тем. У роботах з медіафреймінгу підкреслюється, що тематичне фреймування, на відміну від епізодичного, передбачає структурне пояснення процесів, а не лише опис подій [246, р. 52–55].

У медіатекстах 2017-2021 рр. експерт перестає бути лише коментатором і стає повноцінним нарративним актором, носієм пояснювальної логіки. Через експертні включення, інтерв'ю та колонки в медіапросторі закріплюються: процедурні інтерпретації реформ; пояснення стандартів НАТО; розбір механізмів сумісності; тлумачення безпекових форматів співпраці. Це змінює структуру нарративу: він стає менш персоналізованим і більш інституційним. У дискурсивному вимірі це означає зміну режиму легітимації - від морально-емоційної до експертно-професійної.

У нарративній теорії (М. Somers, G. Ringmar) підкреслюється, що нарратив набуває стійкості тоді, коли він відтворюється не лише через події, а через інтерпретаторів, які забезпечують смислову зв'язність історії. Експерт у цьому сенсі виконує функцію «нарративного стабілізатора» [299, р. 47; 306, р. 605].

У дослідженнях стратегічних комунікацій наголошується, що стратегічний нарратив має спиратися на узгоджені повідомлення, інституційну достовірність і довіру до джерела, оскільки саме довіра визначає поведінковий ефект комунікації [287, р. 15]. У стратегічних комунікаціях «роль довіреного джерела» також розглядається як ключова: ефективність повідомлення залежить не лише від змісту, але й від авторитету мовця [253, р. 17]. Зростання експертності в медіаподачі теми НАТО можна розглядати як індикатор переходу від мобілізаційної до стабілізаційної фази нарративу.

У досліджуваній період **стандарти НАТО** стають окремим журналістським об'єктом пояснення. У медіаматеріалах з'являються розгорнуті формати, присвячені: стандартам управління [16; 28; 48; 70; 126; 172]; цивільному контролю [40; 46; 216]; плануванню оборони [26; 32; 51; 154]; сумісності підрозділів 8; 65; 119; 124; 192; 206; навчальним протоколам [27; 38; 53; 106; 129].

Це змінює структуру нарративу: замість символічної формули «рух до НАТО» формується процедурна формула «адаптація до стандартів». У

термінах фрейм-аналізу відбувається зміна проблемної рамки - від геополітичної орієнтації до інституційної трансформації [246, р. 54].

Документи та аналітичні матеріали НАТО StratCom COE підкреслюють, що стратегічний нарратив повинен бути узгодженим, повторюваним і процедурно поясненим - лише тоді він стає довгостроково ефективним у публічному просторі.

Отже, у 2017-2021 рр. експертність і пояснювальні журналістські формати стають ключовим механізмом інституціоналізації медіанаративів євроатлантичної інтеграції. Через них нарратив набуває: процедурної глибини; термінологічної стабільності; інтерпретаційної узгодженості; підвищеної довіри аудиторії. *Це означає перехід від символічно-мобілізаційного до інституційно-пояснювального медіанаративу* [29; 30; 74; 125].

Водночас у журналістикознавчій традиції підкреслюється *автономна функція медіа* як інституту суспільного контролю, інтерпретації та критичного аналізу [279, р. 413-416]. Незалежні журналістські медіа не обмежуються трансляцією державних меседжів. У 2017-2021 рр. зростає частка матеріалів, що: перевіряють темпи реформ порівнюють заяви й результати; аналізують проблеми впровадження стандартів; залучають альтернативних експертів.

Заразом, *онлайн-медіа* у 2014-2021 рр. демонструють найшвидшу динаміку трансформації наративів. Їх особливістю є: поєднання новинності й аналітики; мультимедійність; гіпертекстуальність; швидка реакція на події; висока конкуренція фреймів.

Онлайн-середовище стає простором одночасного співіснування різних наративних моделей - від офіційно-інституційної до критично-скептичної. Саме тут найвиразніше видно *фреймову конкуренцію* - коли одна й та сама подія (саміт, заява, угода) обрамлюється різними медіа по-різному.

Згідно з нормативною теорією медіа Д. МакКвейла, саме ця функція - критично-інтерпретаційна є базовою для демократичної журналістики [279,

р. 61]. У цьому сенсі медіанаратив інтеграції формується не як одностороння комунікація, а як багатоголосий інтерпретаційний простір [69; 211].

У стратегічно-комунікаційній літературі підкреслюється, що ефективна стратегічна комунікація не зводиться до урядового мовлення, а передбачає широку екосистему акторів, включно з медіа й громадянським суспільством [91, с. 142-146]. З позицій StratCom-підходу це відповідає уявленню про інформаційне середовище як динамічну систему, де актори постійно адаптують повідомлення до аудиторій і контекстів [287, р. 19-20]. Саме така модель поступово формується в українському медіаполі: наратив інтеграції стає не лише «державним», а суспільно обговорюваним. У досліджуваний період український медіапростір демонструє не злиття цих функцій, а їхню динамічну взаємодію [74; 125].

У значній частині матеріалів 2017-2021 рр. спостерігається узгодження базових визначень проблеми (потреба реформ, значення сумісності, роль стандартів), але варіюється оцінка темпів, ефективності й ризиків [49, с. 84]. Це свідчить не про пропагандистську уніфікацію, а про *наративну конвергенцію з елементами критичної варіативності*.

У стратегічних комунікаціях широко використовується поняття «*say-do gap*» - розриву між заявленими намірами та реальними діями [315, р. 12-14]. Незалежна журналістика у 2017-2021 рр. регулярно звертається до цієї проблематики, зіставляючи: заявлені стандарти; реальні зміни; формальні рішення; практичну імплементацію.

Таким чином журналістські матеріали виконують функцію наративного тестування - перевірки стійкості стратегічного наративу на відповідність практиці [16; 69].

Аналітично важливо, що у 2017-2021 рр. формується відносно стабільний медіанаратив євроатлантичної інтеграції без повної редакційної уніфікації. Це означає, що наратив стабілізується через: повторюваність тем; процедурну пояснюваність; експертну підтримку; багатоканальне відтворення. Водночас взаємодія державних стратегічних комунікацій і

незалежної журналістики не є безконфліктною. Журналістика зберігає функцію критичної перевірки - і саме це створює додатковий шар наративної динаміки [43; 49; 93; 122].

У StratCom-документах підкреслюється, що стратегічний наратив не потребує абсолютної одностайності, але потребує смислової узгодженості базових елементів [287, р. 19].

Отже, у 2017-2021 рр. *медіанаратив євроатлантичної інтеграції формується як результат взаємодії державної стратегічної комунікації, аналітичних центрів та незалежної журналістики*. Перша задає інституційно-термінологічний каркас, друга - процедурну глибину, довіру аудиторії, третя - забезпечує інтерпретацію, перевірку й контекстуалізацію. Саме ця взаємодія створює умови для інституціонально стабілізованого, але не монолітного медіанаративу.

З позицій стратегічних комунікацій інформаційне середовище розглядається як багатоканальна система, де значення формується через сукупність сигналів і форматів, а не лише через окремий текст. У відповідних підходах наголошується, що комунікаційний вплив реалізується як узгоджена дія повідомлень, каналів і символічних форм [287]. Саме тому форматна диференціація медіа є методологічно значущою для аналізу медіанаративів.

Порівняльний аналіз корпусу медіатекстів 2014-2021 рр. дає підстави виокремити відносно стійку *систему інтерпретаційних рамок (фреймів), у межах яких у медіа репрезентується євроатлантична інтеграція України*. Побудова такої *фреймової карти* є методично необхідною, оскільки дозволяє перейти від опису окремих сюжетів до узагальненої моделі смислової організації теми.

Методично ця типологізація спирається на класичне розуміння фрейму «як структури, що визначає проблему, пояснює причини, дає моральну оцінку та пропонує напрям розв'язання» [246, р. 52]. Саме за цією

чотирикомпонентною логікою здійснювалося кодування матеріалів у межах емпіричної моделі дослідження.

Узагальнення показує, що в українському медіаполі 2014-2021 рр. домінують шість базових фреймів, які утворюють *«каркас» медіанаративу євроатлантичної інтеграції*. Вони співіснують, конкурують і змінюють відносну вагу залежно від подієвого контексту.

1) *Безпековий фрейм*: інтеграція як механізм захисту. Безпековий фрейм є домінантним у початковій фазі періоду (2014-2016) і зберігає високу частотність у наступні роки. У його межах євроатлантична інтеграція визначається передусім як інструмент гарантування безпеки та стримування агресії [2; 17; 33; 59; 67; 88; 95; 116; 145; 155; 213]. Із даних публікацій викристалізовується така *структура фрейму*:

- проблема - зовнішня загроза, вразливість держави;
- причина - агресивна політика РФ, слабкість попередньої безпекової моделі;
- моральна оцінка - право на захист і союзництво;
- рішення - зближення з НАТО, стандарти, сумісність, партнерство.

Телебачення й новинні онлайн-ресурси найчастіше репрезентують саме цей фрейм - через сюжети про навчання, військову допомогу, спільні програми. У стратегічно-комунікаційній оптиці безпековий наратив відповідає логіці комунікації в умовах гібридної загрози, де інформаційний вимір розглядається як складова конфлікту, а не зовнішній фон [177].

2) *Ціннісно-цивілізаційний фрейм*: інтеграція як належність до спільноти демократій. Це другий за значущістю фрейм. У його межах інтеграція трактується не лише як безпекова стратегія, а як належність до нормативної спільноти: до демократій, прав людини, верховенства права [10; 12; 35; 56; 178; 180; 184; 220]. *Структура фрейму набуває такого вигляду*:

- проблема - розрив із демократичними інституційними стандартами;
- причина - пострадянська спадщина, олігархічні практики;
- оцінка - євроатлантичний простір як простір норм;

- рішення - інтеграція як ціннісне повернення.

Цей фрейм особливо характерний для аналітичної преси, радіодискусій, колонок. Він формує так званий «довгий нарратив» - історію не лише політики, а ідентичності. У термінах стратегічних комунікацій це відповідає поняттю стратегічного нарративу як узгодженої історії цілей і цінностей [30, с.123].

3) *Реформістсько-інституційний фрейм*: інтеграція як стандарти і процедури. Особливо помітно він посилюється у 2017–2021 рр. інтеграція подається як процес адаптації до стандартів, процедур, механізмів цивільного контролю та управління [24; 104; 112; 113; 114; 119; 126 190; 216].

Структура фрейму наступна:

- проблема - інституційна невідповідність;
- причина - застарілі моделі управління;
- оцінка - стандарти НАТО як орієнтир;
- рішення - реформи, дорожні карти, секторальні зміни.

Цей фрейм найбільш притаманний пояснювальній журналістиці: радіо, онлайн-лонгрідам, спеціальним проектам. Він зменшує емоційну напругу й підвищує раціональну складову нарративу [29, с.102]. У відповідних дослідженнях StratCom підкреслюється, що довгострокова ефективність комунікації пов'язана з інституційною узгодженістю повідомлень і практик [253, р. 19].

4) *Прагматично-геополітичний фрейм*. В межах нього інтеграція подається як раціональний державний інтерес, елемент балансування сил і зовнішньополітичної стратегії [31; 72; 124; 125; 169; 193]. *Структура фрейму:*

- проблема - нестабільне безпекове середовище;
- причина - регіональна конфігурація сил;
- оцінка - союзництво як інструмент;
- рішення - багатовекторна, але прозахідна стратегія.

Цей фрейм часто присутній у експертних коментарях і геополітичній аналітиці. Він менш емоційний і менш ціннісний, але більш стратегічний [102]. Відповідає підходам, де стратегічна комунікація розглядається як частина державної стратегії, а не лише публічного мовлення [289, р. 5].

5) *Скептично-ризиковий фрейм*: інтеграція як джерело небезпек. Скептично-ризиковий фрейм не є домінантним, але стабільно присутній у частині медіаполя. У ньому інтеграція обрамлюється як потенційне джерело ескалації, втрати автономії або зовнішньої залежності [32; 43-44; 105-106; 108; 156; 175]. Пропонується наступна *структура фрейму*:

- проблема - ризик втягування у конфлікт;
- причина - геополітичне загострення;
- оцінка - сумнів у доцільності;
- рішення - обережність, нейтралітет, альтернативи.

Цей фрейм частіше трапляється у полемічних форматах, колонках, окремих ток-шоу. Він є важливим для дослідження, бо показує *фреймову конкуренцію* - ознаку відкритого медійного дискурсу [123, с. 192-178].

б) *Окремо виділяється бюрократично-відкладальний фрейм*, у якому інтеграція подається як надто повільна, перевантажена процедурами й невизначеністю, як «довгий процес без результату». За дослідженнями українських науковців [5; 19; 69; 70; 84; 101; 103; 113] *структуру фрейму можна подати наступним чином*:

- проблема - відсутність швидких рішень;
- причина - бюрократія Альянсу / політичні обмеження;
- оцінка - розчарування;
- рішення - тиск, прискорення, перегляд форматів.

Цей фрейм посилюється у періоди самітів і рішень без чітких перспектив[89]. Він безпосередньо пов'язаний із темою розриву між словами і діями - проблемою, яку StratCom-дослідження визначають як критичну для довіри аудиторій («say-do gap») [287, р. 14].

Узагальнення результатів наративного, дискурс- та фрейм-аналізу корпусу медіатекстів досліджуваного періоду дає змогу запропонувати **аналітичну періодизацію трансформації медіанаративів євроатлантичної інтеграції України**. Така періодизація має не лише описове, а й методологічне значення, оскільки дозволяє пов'язати зміну інтерпретаційних рамок із подієвими, інституційними та комунікаційними чинниками.

У стратегічно-комунікаційних підходах інформаційне середовище розглядається як динамічна система, у якій значення, наративи та рамки інтерпретації змінюються під впливом криз, конфліктів і стратегічних рішень. Особливо підкреслюється потреба відстеження змін «патернів нормальності» та індикаторів смислових зсувів [287-288]. Саме таку логіку покладено в основу запропонованої періодизації.

У межах досліджуваного періоду доцільно виокремити **три основні етапи** медіанаративної трансформації:

- шоково-переозначувальний (2014–2015);
- стабілізаційно-пояснювальний (2016–2018);
- інституціонально-прагматичний (2019–2021).

1) *Шоково-переозначувальний етап (2014–2015)*. Він характеризується різким зламом попередніх медійних стереотипів щодо НАТО та євроатлантичної інтеграції. Революція Гідності, анексія Криму й початок війни на Донбасі створюють ситуацію смислового шоку, у межах якої традиційні інтерпретаційні моделі втрачають пояснювальну здатність.

У медіанаративі цього періоду домінують: кризово-безпековий фрейм; мобілізаційна риторика; персоналізовані сюжети; символічні опозиції «захист – агресія», «союзники – агресор» [4; 19; 25; 32; 36; 39; 43; 44; 167; 213; 240].

Телебачення й онлайн-новини відіграють провідну роль у формуванні цього наративу через високу подієву інтенсивність і візуальну драматургію.

Радіо й аналітична преса починають виконувати функцію первинного пояснення, але ще в умовах високої емоційної напруги.

У термінах фрейм-теорії саме на цьому етапі відбувається *первинне перевизначення проблеми і причинності* - ключовий момент формування нового інтерпретаційного режиму [246, р. 56-57].

З позицій StratCom-підходу це відповідає фазі різкої зміни інформаційного середовища, коли гібридні впливи, інформаційні операції й контрнарлативи стають частиною конфлікту, а не лише його супроводом [287, р. 21].

2) *Стабілізаційно-пояснювальний етап (2016-2018)*. Другий етап характеризується поступовою стабілізацією медійної оптики та переходом від шоково-емоційної до пояснювально-раціональної моделі подачі. Наратив євроатлантичної інтеграції втрачає ознаки виключно кризового сюжету і набуває рис політико-інституційного процесу [7; 21; 50; 56; 84; 102-104; 113; 177]. На цьому етапі спостерігаються:

- зростання пояснювальних форматів;
- збільшення частки експертних коментарів;
- поява тематичних спецпроектів у медіа;
- ускладнення термінології (стандарти, сумісність, реформи сектору безпеки).

Радіо й онлайн-аналітика стають ключовими майданчиками пояснювального наративу. Друкована преса формує концептуальні рамки - пов'язує інтеграцію з модернізацією держави, реформою інститутів, цивільним контролем.

У стратегічно-комунікаційній літературі підкреслюється, що ефективна стратегічна комунікація виходить за межі реактивних повідомлень і формує довгострокові, послідовні смислові рамки, узгоджені з політикою та інституційними діями [253, р. 18]. Саме таку еволюцію демонструє медіанаратив цього етапу. Фреймова структура у цей період зміщується від «загроза → союз» до «невідповідність → стандарти → реформи».

3) *Інституціонально-прагматичний етап (2019–2021)*. Третій етап пов'язаний з інституційним закріпленням стратегічного курсу України на євроатлантичну інтеграцію та поступовою нормалізацією відповідного медіанаративу. Інтеграція дедалі частіше подається як: стратегічна константа; частина державної політики; довгостроковий процес [11; 23; 38; 48; 70; 111; 112; 120; 172; 183; 185; 190; 193; 216].

У медіаподачі зростає частка: процедурних сюжетів; самотньої аналітики; порівняльних матеріалів; експертних прогнозів. Телебачення зберігає подієвість, але підсилює аналітичні блоки. Радіо й онлайн-видання розвивають пояснювальну журналістику. Преса закріплює ціннісно-стратегічну рамку.

У цей період помітно активізується тема *узгодженості слів і дій* - медіа порівнюють декларації партнерів і реальні рішення. У StratCom-підході саме подолання розриву між заявами й практиками визначається як ключ до довіри аудиторій [283, р. 1-6]. Відповідно формується окремий піднартив: «інтеграція як процес, що потребує не лише заяв, а рішень».

Порівняльний аналіз трьох етапів показує послідовну трансформацію: від емоційно-кризового наративу до пояснювально-інституційного і до прагматично-нормалізованого [10]. Ця динаміка узгоджується з загальною логікою розвитку стратегічних комунікацій: від реактивної комунікації кризи - до стратегічно узгодженого довгострокового наративу, орієнтованого на стабільність смислів і довіру аудиторій [287, р. 33].

Для структури дисертації ця періодизація виконує роль аналітичного мосту: вона дозволяє у наступному розділі показати, як після 2022 року відбувається *нова наративна перебудова* - уже в умовах повномасштабної війни.

Проведений аналіз медіависвітлення євроатлантичної інтеграції України у 2017-2021 роках дає підстави визначити цей період як фазу інституціоналізації медіанаративів, тобто переходу від кризово-реактивних, емоційно насичених і фреймово нестабільних моделей подачі до відносно

узгоджених, повторюваних, процедурно пояснених і форматно закріплених нарративних конструкцій. Якщо етап 2014-2016 рр. був фазою символічного зламу і первинної нарративної перебудови, то 2017-2021 рр. - це етап структурного закріплення, тематичної нормалізації та жанрової стабілізації нарративу інтеграції у медіапросторі.

Застосування фрейм-аналізу, нарративного підходу та інструментів журналістикознавчого форматного аналізу дозволило встановити, що у цей період відбувається не просто зростання позитивних або нейтральних згадок про НАТО, а формування *стійкої інтерпретаційної матриці*, у межах якої євроатлантична інтеграція подається як процес реформ, стандартизації та інституційної сумісності.

У теоретичному сенсі це відповідає переходу від епізодичного до тематичного фреймінгу - коли явище подається не через окремі події, а як структурований процес із поясненою причинністю та процедурною логікою.

Висновки до Розділу 2.

У підсумку доцільно констатувати, що *медіа у 2014-2021 рр.* виступають не просто каналом стратегічних комунікацій, а *співтворцем медіанаративу євроатлантичної інтеграції*. Через жанри, формати й редакційні рішення вони: підсилюють одні фрейми; послаблюють інші; надають голос експертам; формують поліфонію інтерпретацій.

Першою ключовою ознакою трансформації став символічний злам у сприйнятті й медіарепрезентації НАТО. Якщо в попередньому дискурсі домінували інерційні пострадянські рамки – «блок», «зовнішня сила», «фактор конфронтації», то після 2014 року відбувається поступове переозначення Альянсу як партнера, безпекового ресурсу та інституційного орієнтира реформ. Цей процес не був одномоментним: медіапростір демонстрував фазу фреймової конкуренції, коли старі та нові інтерпретаційні моделі співіснували. Саме стан конкуренції, а не миттєвої заміни, є типовим для нарративних трансформацій у кризові періоди.

У структурі медіаповідомлень 2014-2016 рр. чітко виокремлюються два взаємопов'язані наративні шари: *короткий безпековий наратив*: загроза, підтримка, захист і *довгий цивілізаційно-ціннісний наратив*: спільнота демократій, стандарти, інституційна модернізація. Такий поділ відповідає уявленню про стратегічний наратив як узгоджену історію подій, цілей і цінностей, що поширюється через різні канали комунікації. Новинні жанри переважно транслиували перший шар, тоді як аналітичні й пояснювальні формати - другий.

Важливою передумовою наративної трансформації стала *жанрова перебудова медіависвітлення*. Від домінування коротких новинних повідомлень медіаполе поступово переходить до: пояснювальних форматів; експертних інтерв'ю; тематичних розборів; спецпроектів. Саме пояснювальна журналістика відіграла ключову роль у деміфологізації пострадянських уявлень про НАТО. У StratCom-підходах наголошується, що в умовах гібридних загроз пояснювальна й контекстуалізуюча комунікація є критично важливою для протидії викривленим наративам.

На *лексико-семантичному рівні трансформація* проявилася у: зміні базових номінацій (від «блоку» до «партнерства»); входженні процедурної термінології (стандарти, сумісність, реформи); зміні метафоричних моделей (від «оточення» до «архітектури безпеки»); зсуві заголовкової риторики від ризику до співпраці. Оскільки мова медіа є механізмом соціального конструювання реальності, така *мовна перебудова свідчить про глибинну зміну інтерпретаційного поля*, а не лише стилістики.

Дослідження показало, що *медіанаратив інтеграції не був однорідним*. Різні сегменти медіаландшафту демонстрували різні наративні моделі: телевізійні - подієво-безпекову; аналітичні - концептуально-пояснювальну; радіо - експертно-діалогічну; скептичні сегменти - контрнاراتивну. Так само просторовий (регіональний) вимір засвідчив варіативність фреймів і акцентів. Це дозволяє трактувати медіанаратив як *екосистемну множинну конструкцію*, а не як єдину лінію повідомлення.

Окремим результатом аналізу стало *встановлення ролі військово-медійної взаємодії як чинника нарративної легітимації*. Брифінги, спікери, польові формати, експертні коментарі формували первинні інтерпретаційні рамки, які масштабувалися у медіапросторі. У стратегічних комунікаціях підкреслюється, що узгодженість між повідомленнями та практиками зменшує розрив між словами і діями («say-do gap») і підвищує довіру аудиторій. Саме ця узгодженість стала важливою передумовою стабілізації нового безпекового нарративу.

Однією з ключових ознак інституціоналізації стала *нормалізація євроатлантичної тематики у медійному порядку денному*. Тема НАТО перестає бути винятково кризовою або дискусійно-поляризуючою і дедалі частіше входить до регулярних тематичних блоків: оборонні реформи; безпекова політика; міжнародне партнерство; стандарти управління; цивільний контроль. У термінах теорії медіапорядку денного (agenda-setting) це означає перехід від пікової подієвої видимості до *сталі тематичної присутності*. Така присутність є важливою ознакою зрілості медіанаративу.

Медіатональність у 2017-2021 рр. зазнає виразного зсуву - *від мобілізаційно-емоційної до прагматично-процедурної*. Наратив інтеграції дедалі частіше будується навколо: механізмів; стандартів; індикаторів; етапів реформ; інституційних вимог. У концепціях стратегічних комунікацій підкреслюється, що зрілий стратегічний нарратив базується не лише на цінностях і цілях, але й на пояснених механізмах реалізації (NATO StratCom COE, 2018; Frost & Michelsen, 2017). Саме така логіка дедалі частіше простежується у медіатекстах досліджуваного періоду.

Суттєвим чинником інституціоналізації стало *зростання ролі експертного дискурсу та пояснювальних форматів*. Експерт у медіанаративі інтеграції перетворюється на системного інтерпретатора - не лише коментатора події, а провідника процедурного знання. Пояснювальні формати - розбори, аналітичні інтерв'ю, тематичні серії забезпечили:

термінологічну стабільність; процедурну зрозумілість; причинно-наслідкову зв'язність.

Окремий аналітичний результат підрозділу - *виявлення моделі* взаємодії державної стратегічної комунікації, експертно-аналітичного середовища та незалежної журналістики як співформуваців медіанаративу інтеграції. Державні комунікаційні структури задавали: термінологічні рамки; процедурні пояснення; узгоджені повідомлення. Експертно-аналітичне середовище сприяли формуванню; процедурної глибини; термінологічної стабільності; підвищеної довіри аудиторії. Незалежні медіа забезпечували: інтерпретацію; критичну перевірку; альтернативну експертність; порівняльний аналіз.

У теорії стратегічних комунікацій підкреслюється значення *узгодженості повідомлень і практик та небезпека розриву між словами і діями*. Журналістський аналіз у досліджуваній період регулярно виконував функцію перевірки цього розриву, що є ознакою зрілого медійного середовища, а не пропагандистської уніфікації.

Ще однією ознакою інституціоналізації стала серіалізація й форматна повторюваність подачі теми: цикли матеріалів; тематичні рубрики; спецпроекти; пояснювальні серії.

Отже, 2017-2021 роки слід визначати як фазу інституціоналізації медіанаративів євроатлантичної інтеграції України, що характеризується: тематичною нормалізацією; фреймовою стабілізацією; прагматизацією тональності; зростанням експертності; розвитком пояснювальних форматів; взаємодією стратегічної комунікації та журналістської інтерпретації; серіалізацією подачі.

Саме на цьому інституційно стабілізованому медіанаративному фундаменті у 2022-2024 роках відбувається наступна фаза *воєнна наративна консолідація та прискорена переінтерпретація євроатлантичної інтеграції в умовах повномасштабної війни*, що становить предмет аналізу Розділу 3.

РОЗДІЛ 3.

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕДІАНАРАТИВІВ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ (2022–2024)

3.1. Воєнно-безпековий вимір медіанаративів євроатлантичної інтеграції України

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну у 2022 році стало подією не лише воєнно-політичного, але й наративно-комунікаційного перелому. Якщо у 2014-2021 роках медіанаратив євроатлантичної інтеграції поступово проходив шлях від символічного зламу до інституціональної стабілізації, то після 2022 року він входить у фазу прискореної наративної консолідації та переінтерпретації в межах воєнно-безпекової рамки. У медіадискурсі інтеграція перестає бути передусім реформістським і процедурним процесом і дедалі більше постає як безпосередній фактор виживання, оборонної спроможності та стратегічної стійкості держави.

У теорії стратегічних нарративів війна розглядається як ситуація різкого ущільнення смислових конструкцій: наративи стають більш концентрованими, менш варіативними і більш нормативно визначеними. Саме таку трансформацію фіксують дослідження стратегічних комунікацій у конфліктних середовищах - стратегічний наратив переходить у режим мобілізаційної консолідації [287; 295].

Відобразимо найбільш епохальні зміни перебудови медіанаративів євроатлантичної інтеграції в умовах повномасштабної війни.

1) Євроатлантична інтеграція як безпекова необхідність: наративний зсув причинності

Однією з ключових змін у медіанаративі 2022-2024 рр. стає зсув причинно-наслідкової логіки подачі інтеграції. Якщо раніше інтеграція обґрунтовувалася через модернізацію, стандарти й інституційну сумісність, то в умовах повномасштабної війни вона дедалі частіше подається через категорії:

- оборонної спроможності;
- системної підтримки;
- колективної безпеки;
- технологічної та тренувальної сумісності;
- гарантій довгострокового стримування.

У термінах фрейм-аналізу відбувається зміна домінантного проблемного фрейму: від «реформістського» до *екзистенційно-безпекового* [246, р. 53]. Проблема визначається не як необхідність модернізації, а як питання захисту державності [2; 31; 67; 149; 185; 190; 195; 208].

У документах стратегічних комунікацій НАТО підкреслюється, що в умовах війни безпекові наративи мають бути чітко пов'язані з практичними діями і видимими результатами, інакше виникає криза довіри [287, 288].

Характерною ознакою медіадискурсу після 2022 року є *злиття* двох раніше відносно автономних наративних ліній: *воєнного наративу* (бойові дії, оборона, стійкість) [2; 17; 31; 67; 83; 89; 183] та *інтеграційного*

наративу (стандарти, партнерство, сумісність) [31; 67; 83; 89; 184; 185; 190; 195; 208].

У медіаматеріалах теми постачання озброєння, тренувальних місій, координаційних форматів, оборонних консультацій дедалі частіше подаються не як зовнішня допомога, а як елемент інтеграційної архітектури [114; 146; 165-166; 219]. Таким чином, інтеграція медійно репрезентується як функціонально діючий механізм, а не лише стратегічна перспектива.

У концепціях стратегічних комунікацій така ситуація описується як зменшення «say-do gap» - коли наратив безпосередньо підкріплюється спостережуваною практикою [315, р. 7].

У воєнний період зростає роль візуального наративу. Фото- і відеоматеріали спільних навчань, постачання техніки, тренувальних програм, міжнародних зустрічей формують візуальний шар медіанаративу інтеграції [83; 89; 124; 218]. У наративних дослідженнях підкреслюється, що «візуальна репрезентація підсилює ефект наративної достовірності та знижує рівень абстрактності повідомлення» [306, р. 605]. Медіанаратив у цьому вимірі стає не лише текстовим, а мультимодальним, тобто поєднання тексту, відео, інфографіки та свідчень. Тобто візуалізація партнерства стає суттєвим наративним ресурсом

На відміну від 2014-2019 рр., коли в медіапросторі співіснували конкуруючі фрейми інтеграції, у 2022-2024 рр. спостерігається суттєве зменшення фреймової конкуренції у провідних національних медіа. Домінує *консолідований безпеково-партнерський фрейм* [144; 158; 200]. У теорії стратегічних наративів це визначається як фаза *наративної конвергенції* у кризових умовах [253, р. 12].

Водночас у журналістських форматах зберігається критично-аналітичний вимір щодо темпів рішень, обсягів підтримки, політичних дискусій, але він не руйнує базову рамку партнерства.

Мовний аналіз медіатекстів 2022-2024 рр. демонструє **високу термінологічну стабільність (консолідованість)** штатибу [24; 34; 133; 157; 220; 221]:

- «колективна безпека»;
- «сумісність»;
- «стандарти»;
- «оборонна спроможність»;
- «партнерство».

Згідно з підходами до дискурс-аналізу Н. Фейрклоу, повторюваність термінологічних конструкцій є ознакою дискурсивної стабілізації, тобто закріплення інтерпретаційної рамки у мовній практиці [247, р. 18-25].

Таким чином, у 2022–2024 роках медіанаратив євроатлантичної інтеграції України зазнає воєнно-безпекової переінтерпретації та консолідації. Інтеграція подається не як віддалена стратегічна мета, а як функціональний компонент оборонної стійкості держави. Наратив стає більш концентрованим, менш варіативним і більш процедурно підкріпленим практикою.

2) Трансформація медіаландшафту після 2022 року як чинник перебудови медіанаративів євроатлантичної інтеграції

Повномасштабна війна 2022 року спричинила не лише змістову, але й **інституційно-структурну перебудову українського медіаландшафту**. Змінилися режими мовлення, конфігурація провідних каналів, співвідношення державних і недержавних платформ, ступінь координації інформаційних потоків, а також рівень регуляторного втручання у медіасферу. Ці трансформації безпосередньо вплинули на характер і структуру медіанаративів євроатлантичної інтеграції, оскільки змінили середовище їх продукування, поширення й інтерпретації.

У теорії медіасистем підкреслює Д. МакКвейл, кризові та воєнні стани призводять до тимчасової централізації інформаційних потоків і зростання ролі координованої комунікації [279, р. 187]. У таких умовах медіанаративи

набувають більшої узгодженості, але водночас і більшої залежності від структурних форматів мовлення. Саме це спостерігається в українському медіапросторі після 2022 року.

Однією з найпомітніших змін стала поява режиму об'єднаного інформаційного мовлення на провідних телевізійних каналах. Формат спільного (централізованого) марафонного мовлення призвів до ефекту уніфікованого інформаційного потоку, тобто створив умови для:

- синхронізації новинного порядку денного;
- уніфікації базових повідомлень;
- узгодження термінології;
- зменшення фреймової розбіжності у подачі безпекових тем.

З позицій теорії фреймінгу, за Р. Ентман, це означає зниження варіативності проблемних визначень і причинно-наслідкових інтерпретацій у провідному телевізійному сегменті. Відповідно, медіанаратив євроатлантичної інтеграції подається більш послідовно: як складова безпекової архітектури, міжнародної кооперації та оборонної підтримки [16; 27; 38; 70].

У дослідженнях стратегічних комунікацій наголошується, що в умовах воєнних криз узгодженість повідомлень підвищує наративну стабільність і знижує ефект інформаційної фрагментації [295, р. 181].

Суттєвим чинником наративної перебудови стало зникнення з національного ефірного поля частини медіаресурсів, які раніше продукували контрнаративи щодо євроатлантичної інтеграції. Мова йде про *вибуття проросійського та антизахідного медіасегмента. Це призвело до:*

- зменшення наративної поляризації;
- зниження частки антиінтеграційних фреймів;
- скорочення публічної репрезентації скептичних інтерпретацій.

У дискурс-аналізі (Fairclough) така ситуація описується як звуження поля конкуруючих дискурсів у результаті структурних змін медіапростору. Важливо підкреслити, що це не означає повного зникнення критики, але

означає зміну її характеру - від геополітичного заперечення до процедурно-критичного аналізу темпів і форм інтеграційної взаємодії [31; 82; 185; 202].

Після 2022 року *різко зростає роль цифрових платформ*, онлайн-видань і мультимедійних форматів у формуванні медіанаративів [201]. Онлайн-сегмент стає ключовим середовищем:

- оперативних пояснень рішень партнерів;
- аналітики оборонної допомоги;
- розбору міжнародних форматів співпраці;
- експертних колонок.

Цифрові медіа забезпечують вищу швидкість пояснювальної реакції, ніж телевізійні формати. У медіатеорії підкреслюється, що цифрове середовище підсилює пояснювальні та аналітичні жанри через гнучкість форматів і відсутність жорстких ефірних обмежень [279, р. 315].

Це сприяє розширенню процедурно-пояснювального наративу євроатлантичної інтеграції, зокрема щодо механізмів військової допомоги, координаційних форматів і стандартів взаємодії [16; 27; 38; 178; 192; 197].

Медіаландшафт воєнного часу характеризується *високим рівнем мультимодальності*: текст, відео, інфографіка, інтерактивні карти, пояснювальні візуалізації [188; 191]. Це суттєво впливає на наратив інтеграції, який дедалі частіше підкріплюється:

- візуальними доказами співпраці;
- інфографікою допомоги;
- картами координації;
- схемами стандартів.

У наративній соціології, за М. Сомерс підкреслюється, що візуальні елементи підвищують переконливість наративу через ефект «свідчення» [306, р. 612]. Таким чином, *інтеграційний наратив переходить у режим візуально підтверджуваної історії*.

У редакційній політиці після 2022 року фіксується *зміна редакційних пріоритетів і тематичних ієрархій*: безпекова і міжнародно-партнерська

проблематика виходить у верхні позиції порядку денного[56; 78; 157; 177; 185; 190]. Євроатлантична інтеграція дедалі частіше подається не як окремий напрям зовнішньої політики, а як складова:

- оборонної стійкості;
- міжнародної коаліції підтримки;
- довгострокової архітектури безпеки.

З позицій теорії agenda-setting це означає підвищення тематичного рангу інтеграційної проблематики у структурі медіапорядку денного.

Трансформація медіаландшафту після 2022 року виступає самостійним чинником перебудови медіанаративів євроатлантичної інтеграції. Централізація мовлення, зникнення контрнарративного сегмента, зростання ролі цифрових платформ і мультимодальних форматів сприяли нарративній консолідації та підвищенню пояснювальної насиченості інтеграційної тематики.

3) Воєнна експертність і безпекове коментування як структурний елемент медіанаративів євроатлантичної інтеграції (2022-2024)

В умовах повномасштабної війни *різко зростає роль воєнної експертності та безпекового коментування* як структурного елементу медіанаративів. Якщо у попередні періоди експертний голос у темі євроатлантичної інтеграції виконував переважно пояснювально-процедурну функцію, то у 2022-2024 рр. він стає одним із центральних механізмів інтерпретації міжнародної підтримки, оборонної кооперації та стандартів сумісності. Експертність перетворюється з допоміжного нарративного ресурсу на один із базових елементів структурування медійної історії про інтеграцію [14; 29; 156].

У теорії нарративної соціології підкреслюється, що стабільність нарративу залежить від «наявності інтерпретаторів, які забезпечують причинно-наслідкову зв'язність подій і включають їх у ширшу смислову рамку» [306, р. 618]. У воєнному медіадискурсі таку функцію виконують військові

аналітики, безпекові експерти, оборонні консультанти та фахівці зі стандартів НАТО.

Воєнна тематика характеризується високим рівнем складності, технічності та операційної специфіки. Для аудиторії вона потребує перекладу з професійної мови на публічно зрозумілу [3; 147]. Саме цю перекладацько-інтерпретаційну функцію виконують експерти в медіа. Через них у наратив інтеграції входять пояснення:

- військово-технічної допомоги
- стандартів сумісності;
- тренувальних програм;
- форматів оборонної координації;
- логістичних і процедурних аспектів співпраці.

У теорії стратегічних комунікацій підкреслюється, що довіра до джерела повідомлення є ключовим множником ефективності комунікації [353, р. 17]. Експерт у цьому сенсі виступає носієм легітимуючого знання, він знижує рівень невизначеності та підвищує наративну переконливість.

Аналіз медіаматеріалів 2022–2024 рр. дозволяє виділити кілька *типів експертних акторів* у наративі євроатлантичної інтеграції:

1. *Військово-операційні експерти* (коментують бойові аспекти, застосування техніки, тактичні та оперативні наслідки міжнародної підтримки).

2. *Оборонно-інституційні аналітики* (пояснюють реформи, стандарти управління, сумісність структур).

3. *Міжнародно-безпекові експерти* (інтерпретують рішення союзників, формати координації, політичні механізми підтримки).

4. *StratCom- та інформаційно-безпекові фахівці* (пояснюють інформаційний вимір війни, наративну боротьбу, комунікаційні стратегії).

Така диференціація експертності підвищує структурну глибину медіанаративу: він стає багаторівневим і міждисциплінарним.

У фрейм-аналізі З. Ентмана підкреслюється, що одна з ключових функцій фрейму - визначення причинності [246, р.52]. Саме *експертні коментарі забезпечують причинно-наслідкову логіку* в медіанаративі інтеграції. Скажімо: не просто «отримано допомогу», а – «який тип допомоги → який ефект → яка інтеграційна сумісність → який стратегічний наслідок». Це переводить медіаповідомлення з рівня подієвої констатації на рівень поясненої наративної структури. Отже, експертні формати є стабілізатором наративної причинності

У підходах стратегічних комунікацій наголошується, що стратегічний наратив повинен бути не лише послідовним, але й поясненим - без причинно-наслідкової рамки він не закріплюється у свідомості аудиторії [295, р. 109].

Важливою зміною після 2022 року стала *регуляризація експертної присутності у медіа* [87; 214]. Це, зокрема:

- постійні студійні аналітики;
- регулярні включення;
- цикли експертних розборів;
- серійні формати пояснення.

У медіатеорії, за Н. Файрклоу, повторюваність інтерпретаційних форматів розглядається як «механізм дискурсивної стабілізації» [248, р. 89]. Регулярність експертних пояснень сприяє закріпленню інтеграційного наративу як раціонально обґрунтованого, а не лише нормативно проголошеного.

Ще одна функція воєнної експертності - *зменшення простору для спрощених або маніпулятивних інтерпретацій*. Деталізоване пояснення: процедур, стандартів, механізмів, рішень партнерів ускладнює редукцію наративу до пропагандистських схем [13; 42-44]. У StratCom-дослідженнях підкреслюється, що деталізація і доказовість є ефективними інструментами протидії викривленим наративам [288, р. 73-74].

Загалом, у 2022-2024 рр. воєнна експертність стає одним із центральних механізмів структурування медіанаративів євроатлантичної

інтеграції. Через експертні формати наратив набуває причинно-наслідкової зв'язності, процедурної глибини й підвищеної довіри. Експерт виступає ключовим посередником між складною безпековою реальністю та публічним розумінням інтеграційних процесів.

4) Типологія медіанаративів підтримки та партнерства з НАТО в українських медіа (2022–2024)

Виявляється, що воєнно-безпекова трансформація медіадискурсу 2022–2024 рр. супроводжується не лише консолідацією загальної інтеграційної рамки, але й внутрішньою диференціацією медіанаративів підтримки та партнерства. Аналіз медіаматеріалів дозволяє встановити, що в межах єдиного стратегічного наративу співпраці з НАТО та державами-членами Альянсу функціонує кілька відносно стійких наративних підтипів, кожен із яких має власну сюжетну логіку, мовні маркери, експертні опори й жанрові формати.

З позицій наративної теорії така структура відповідає моделі «вкладених наративів», тобто коли великий стратегічний наратив реалізується через низку тематично спеціалізованих піднаративів [299, р. 116; 306, р. 612]. У медіадискурсі євроатлантичної інтеграції України воєнного періоду можна виділити щонайменше **чотири базові типи таких піднаративів**.

Найбільш частотним у медіапросторі 2022-2024 рр. є наратив оборонної допомоги [2; 17; 32-33; 192; 195]. Його сюжетна структура зазвичай включає:

- рішення партнерів;
- обсяг або тип підтримки;
- військово-практичний ефект;
- коментар експерта;
- стратегічне значення.

Цей наратив має чітку причинно-наслідкову логіку: допомога → посилення спроможностей → стабілізація фронту → зміцнення безпеки. У термінах фрейм-аналізу, за Р. Ейтман, тут чітко представлені всі чотири

елементи фрейму: визначення проблеми, причинність, моральна оцінка, рекомендаційний імпліцит [246, р. 55]. Мовно цей наратив характеризується високою частотою операційних і технічних термінів, що підсилює ефект конкретності та знижує абстрактність інтеграційної теми.

Другий тип - наратив стандартів і сумісності. Він безпосередньо пов'язаний із класичною інтеграційною логікою, але в умовах війни набуває прикладного змісту [16; 28; 45; 55; 192]. У медіа він розгортається через сюжети про:

- стандарти підготовки;
- тренувальні програми;
- логістичну сумісність;
- процедурні протоколи;
- управлінські моделі.

На відміну від попередніх років, де стандарти часто подавалися як реформістська перспектива, у 2022-2024 рр. вони подаються як *практично застосований інструмент*. У StratCom-підходах наголошується, що стратегічний наратив зміцнюється тоді, коли демонструється його операційна реалізація, а не лише декларація [287, р. 22]. Жанрово цей наратив найчастіше реалізується в пояснювальних матеріалах і експертних розборах.

Третій тип - наратив стримування і стратегічного балансу. Він розгортається навколо тем стратегічної стабільності, балансу сил, довгострокової безпеки [48; 54; 67; 81; 101; 156; 209; 218; 221]. Його характерні риси:

- макрополітичний горизонт;
- геостратегічна мова;
- сценарне мислення;
- довгострокові наслідки.

У наративній структурі цього типу інтеграція подається як елемент ширшої архітектури безпеки. З позицій стратегічних комунікацій, на думку

М. Фрост і Н. Міхельсен, це відповідає рівню «grand strategic narrative» - великої пояснювальної історії про порядок і безпеку [253, р. 18].

Цей підтип особливо характерний для аналітичних медіа і довгих форматів.

Окремий підтип становить наратив гарантій та політичних зобов'язань [89; 116; 124; 192]. Він концентрується навколо:

- міжнародних декларацій;
- форматів зобов'язань;
- політичних рішень;
- безпекових рамок.

Його відмінність - висока нормативна насиченість і політична модальність. У дискурс-аналізі, за Н. Фейрклоун, така мова визначається як інституційно-нормативна [248, р. 122]. Вона закріплює статус і намір у мовній формі.

Зауважимо, що попри відмінність сюжетних акцентів, усі зазначені підтипи наративів мають спільні фреймові характеристики:

- позитивна оцінка партнерства;
- безпекова причинність;
- процедурна конкретизація;
- експертна підтримка.

З позицій теорії фреймінгу це свідчить про наративну конвергенцію, коли різні сюжетні лінії відтворюють узгоджену базову інтерпретаційну рамку.

Отже, у медіадискурсі 2022-2024 рр. *наратив євроатлантичної інтеграції реалізується через систему типологічно відмінних, але фреймово узгоджених піднаративів: допомоги, стандартів, стримування та гарантій.* Така структура забезпечує одночасно тематичну різноманітність і стратегічну цілісність медійної репрезентації партнерства.

5) *Мультимодальний та візуально-доказовий характер медіанаративів євроатлантичної інтеграції*

Однією з принципових відмінностей медіанаративів євроатлантичної інтеграції України у 2022–2024 рр. є їх виразно *мультимодальний та візуально-доказовий характер*. Якщо у попередні періоди інтеграційний наратив реалізовувався переважно через текстові та студійно-аналітичні формати, то в умовах повномасштабної війни він дедалі частіше набуває візуально-доказової структури. Текст, відео, інфографіка, інтерактивні візуалізації, супутникові зображення та документальні фрагменти формують єдину наративну тканину повідомлення.

У сучасних медіадослідженнях підкреслюється, що війна як медіаподія є принципово візуалізованою: аудиторія очікує не лише повідомлення, а й зорового підтвердження події. У працях з візуальної комунікації та журналістики війни Б. Зелізер, Р. Харіман і Дж. Лукайтес зазначається, що візуальний доказ виконує функцію підсилення наративної достовірності та зниження когнітивної дистанції [263, р. 39; 323, р. 88].

У медіаматеріалах воєнного періоду наратив партнерства та інтеграції дедалі частіше підкріплюється візуальними маркерами: кадрами тренувальних програм; спільними брифінгами; зображеннями техніки; відео навчань; візуалізаціями логістичних маршрутів; інфографікою допомоги [1; 26; 35-36; 39; 167; 192; 194; 218].

У теорії візуальної риторики Р. Харіман і Дж. Лукайтес підкреслюють, що публічні візуальні образи формують «іконічні рамки» інтерпретації [263, р. 44]. Вони не просто ілюструють, а структурують смисл. У цьому сенсі візуальні матеріали про міжнародну військову співпрацю стають частиною інтеграційного наративу, а не лише його ілюстрацією.

Окремо слід відзначити роль *візуальної доказовості у протидії дезінформаційним контрнاراتивам*. Верифіковані зображення, геолокаційні підтвердження, документальні відеофрагменти використовуються як елемент фактчекінгової журналістики [93; 122; 127]. У дослідженнях медіа та

постправди наголошується, що доказова візуалізація є одним із ключових інструментів протидії викривленим наративам [320, р. 87]. У результаті інтеграційний медіанаратив дедалі частіше спирається на модель «пояснення + доказ».

Заразом слід зазначити, що особливого значення набуває *інфографічна подача*: схеми допомоги, структури координаційних форматів, порівняльні таблиці стандартів. Інфографіка виконує роль когнітивного спрощувача складних процедурних тем. У дослідженнях пояснювальної журналістики Л. Грейвз наголошується, що візуальні пояснювальні формати підвищують рівень засвоєння складної політико-інституційної інформації [255, р. 93]. Таким чином, інтеграція подається як процес, який можна «побачити структурно», а не лише описати текстово.

Цифрова журналістика війни формує новий тип наративної композиції - поєднання: тексту; відеофрагментів; інтерактивних карт; даних відкритої розвідки (OSINT-візуалізації); пояснювальних схем.

У дослідженнях цифрової воєнної журналістики, за А. Хоскінс і Б. О'Лауджлін, підкреслюється, що *мультимодальні формати* підсилюють ефект присутності та залученості аудиторії [266, р. 707]. У наративному сенсі це означає зростання щільності наративного досвіду — історія інтеграції сприймається як безпосередньо спостережувана.

Отже, медіанаратив євроатлантичної інтеграції у воєнний період набуває виразно мультимодальної та візуально-довказової структури. Візуальні та інфографічні формати виконують не ілюстративну, а структурно-наративну функцію, підсилюючи достовірність, зрозумілість і переконливість інтеграційного повідомлення.

б) Консолідація як комунікаційна стратегія кризового середовища

Повномасштабна війна створює особливий комунікаційний режим, у якому баланс між медійним плюралізмом і наративною консолідацією зазнає суттєвого переосмислення. У 2022-2024 рр. *український медіапростір демонструє явище функціональної медіаконсолідації* - ситуації, коли за

збереження формальної багатоканальності відбувається смислова конвергенція ключових безпекових наративів. Це безпосередньо стосується і висвітлення євроатлантичної інтеграції, яка в умовах війни репрезентується переважно в узгодженій безпеково-партнерській рамці [39; 78; 83; 98; 182].

У теорії медіа та конфлікту підкреслюється, що воєнні стани часто супроводжуються зростанням ролі «нарративної єдності», тобто узгодженого пояснювального поля, у межах якого базові інтерпретації подій не підлягають радикальній ревізії в основному інформаційному потоці [222, р. 9]. Це не означає повної відсутності критики, але означає обмеження фреймової розбіжності щодо стратегічних питань безпеки.

У дослідженнях кризових комунікацій наголошується, що в умовах високої загрози суспільства тяжіють до узгоджених пояснювальних моделей, які зменшують невизначеність і когнітивний хаос [305, р. 117-121]. Медіа у такому середовищі виконують не лише інформаційну, але й стабілізаційну функцію.

У медіависвітленні євроатлантичної інтеграції це проявляється через:

- узгодженість базових оцінок партнерства;
- повторюваність безпекових аргументів;
- зниження частоти радикально альтернативних фреймів;
- домінування рамки стратегічної кооперації.

З позицій нарративної теорії це відповідає стадії нарративної конвергенції, коли різні комунікаційні актори відтворюють сумісні інтерпретаційні моделі [299].

Водночас аналіз медіатекстів 2022-2024 рр. показує, що нарративна консолідація не тотожна повній уніфікації. У провідних медіа зберігається критично-аналітичний вимір, але він змінює свій характер. Критика стосується: темпів рішень; обсягів допомоги; процедурних затримок; форматів гарантій; дипломатичних ризиків, але без руйнування базової рамки партнерства [102-104; 112; 119; 138; 189; 198; 215-216]. Тобто ця критика рідко ставить під сумнів саму базову рамку партнерства та інтеграційного

курсу. У медіатеорії такий режим, за Д. Халлін і П. Манчіні, визначається як **рамково обмежений плюралізм**, коли варіативність інтерпретацій існує всередині спільної стратегічної рамки [260, р. 79].

Особливо слід сказати *про редакційні норми воєнного часу*. Журналістика воєнного часу виробляє специфічні професійні норми, що впливають на наративну структуру матеріалів. У дослідженнях журналістики конфлікту підкреслюється, що редакції часто впроваджують добровільні або напівформалізовані обмеження щодо:

- чутливої інформації;
- операційних деталей;
- формулювань, що можуть бути використані ворогом;
- інтерпретацій, які підривають довіру до оборонної коаліції [313, р. 126].

Ці норми не обов'язково зменшують аналітичну глибину, але впливають на тональність і фреймові межі наративу.

У стратегічних комунікаціях *наративна узгодженість* розглядається **як ресурс стійкості** [25; 56; 78; 101; 157]. Дослідження безпекових StratCom-підходів підкреслюють, що фрагментовані й суперечливі повідомлення знижують довіру та послаблюють стратегічний ефект комунікації [281, р. 117].

У медіанаративі євроатлантичної інтеграції 2022–2024 рр. спостерігається саме підвищення узгодженості базових сюжетних елементів:

- партнерство;
- сумісність;
- підтримка;
- довгострокова безпека.

Воєнний період характеризується функціональною медіаконсолідацією та наративною конвергенцією у висвітленні євроатлантичної інтеграції. Плюралізм зберігається у межах спільної безпеково-партнерської рамки.

Така модель забезпечує одночасно стабільність стратегічного наративу і збереження аналітичної варіативності.

7) Практична операціоналізація курсу НАТО у медіанаративах України в умовах повномасштабної війни

У медіанаративах 2022-2024 років відбувається принципова зміна способу репрезентації євроатлантичної інтеграції - від стратегічно-нормативної моделі до операційно-практичної. Інтеграція дедалі частіше постає не як політичний курс чи реформістська перспектива, а як безпосередньо реалізований механізм військової, організаційної та стандартної взаємодії. У наративній структурі медіатекстів це проявляється як перехід від декларативних сюжетів до прикладних, із фокусом на конкретні процедури, формати координації, навчальні програми та стандарти сумісності.

У дослідженнях стратегічних наративів підкреслюється, що наратив набуває максимальної переконливості тоді, коли він демонструє операційну реалізацію, тобто коли аудиторія спостерігає практичне втілення проголошених принципів [281, р. 139]. Саме така операціоналізація стає характерною рисою медійного висвітлення співпраці з НАТО у воєнний період.

Одним із центральних сюжетних мотивів стає тема сумісності (interoperability), але вже не як абстрактного стандарту, а як практики, тобто сумісності в дії [16; 27; 38; 48; 54; 101; 221]. У медіаматеріалах широко висвітлюються:

- спільні тренувальні протоколи;
- стандарти управління підрозділами;
- координація логістики;
- процедурна узгодженість дій;
- навчальні місії.

У воєнній журналістиці пояснювального типу такі сюжети подаються через формат «як це працює», що відповідає моделям explanatory reporting,

описаним у дослідженнях сучасної аналітичної журналістики, зокрема за Б. Ковач і Т. Розенстіль [271, р. 159]. Пояснення механізмів стає ядром наративу.

Системне місце у медіанаративах займають *сюжети про підготовку, тренування, інструкторські програми, стандарти планування операцій* [27; 53; 57-59; 70; 129-131; 195; 219]. У медіадискурсі формується стійка сюжетна модель: навчання → стандарт → сумісність → ефективність → безпека.

У дослідженнях журналістики безпеки, зокрема у С. зазначається, що повторюваність таких процедурних сюжетів формує у аудиторії «структурне розуміння оборони», тобто сприйняття війська як системи стандартів, а не лише сили [236, р. 74].

Мовний аналіз медіатекстів євроінтеграції показує зростання частоти процедурної лексики:

- протокол;
- стандарт;
- формат;
- координація;
- механізм;
- модель;
- платформа.

У дискурс-аналізі політики й безпеки П. Чілтона, така мова визначається як «інституційно-операційна» [232, р. 58]. Вона формує уявлення про процес як керований і структурований. Це суттєво відрізняється від ранніх емоційно-ціннісних формул інтеграції.

Важливою новою рисою медіанаративу стає включення теми озброєння не лише як допомоги, а як елементу стандартної сумісності. *Озброєння набуває наративного елемента інтеграції*. У медіатекстах [89; 164-165; 192] дедалі частіше підкреслюється:

- адаптація процедур;
- стандарти обслуговування;

- логістична інтеграція;
- навчальні модулі.

У стратегічних дослідженнях безпеки Д. Йонса зазначається, що «військово-технічна сумісність є не лише технічним, а й інституційним фактором інтеграції» [322, р. 101]. У медіанаративі це трансформується у сюжет «техніка як стандарт, а не лише ресурс».

Окремий сюжетний підтип - *медійна репрезентація координаційних форматів*, консультаційних платформ, багатосторонніх оборонних груп. У наративній структурі ці сюжети виконують функцію інституційного контексту - показують, що підтримка є системною, а не випадковою [72; 83; 157; 185].

У дослідженнях міжнародної комунікації М. Кастельс підкреслюється, що інституційна видимість підсилює довіру до наративу співпраці [230, р. 489].

Таким чином, у воєнний період медіанаратив євроатлантичної інтеграції переходить у фазу операційної конкретизації. Інтеграція подається як практично реалізований механізм сумісності, навчання, координації та процедурної взаємодії. Така операціоналізація підвищує переконливість і структурну зрозумілість інтеграційного наративу.

8) Наративна трансформація образу НАТО та Європейського Союзу в українському медіадискурсі воєнного періоду

Повномасштабна війна 2022 року спричинила не лише структурну та тематичну перебудову медіанаративів євроатлантичної інтеграції, але й *глибинну символічну трансформацію образів ключових інтеграційних акторів - НАТО та Європейського Союзу у медіадискурсі*. Йдеться про зміну не лише тональності згадок, а про переозначення наративних ролей, метафоричних моделей, функціональних характеристик і смислових атрибутів цих інституцій у журналістських текстах [14; 29; 31; 32-33; 70].

У наративній теорії міжнародної політики, зокрема А. Міскімон, Б. О'Лафлін та Л. Розель, підкреслюється, що стратегічні актори існують у

публічному просторі не лише як інституції, а як наративні персонажі - носії ролей, функцій і очікувань [281, р. 117]. Саме зміна ролі є ключовим показником наративної трансформації.

У медіадискурсі воєнного періоду НАТО дедалі частіше репрезентується не як зовнішній військово-політичний блок, а як: простір стандартів; мережа сумісності; інституційна екосистема безпеки; архітектура координації; середовище професійних норм [116; 178; 185; 190].

Дискурс-аналіз воєнних медіатекстів показує зниження частоти конфронтаційних метафор і зростання інституційно-процедурних означень. У політичній лінгвістиці, за дослідженням Дж. Чартеріс-Блек, така зміна описується як перехід від «блокової метафори до «інституційної метафори» [229, р. 77].

Образ Європейського Союзу також зазнає медійної трансформації. Якщо раніше він домінував у медіа як нормативна та ціннісна модель, то у воєнному дискурсі він дедалі частіше подається **як середовище практичної інтеграції** [37; 89; 113; 116; 124; 153; 178; 186; 209]. Зокрема як:

- регуляторне середовище;
- стандартна система;
- правова рамка;
- простір процедурної інтеграції;
- інституційна спільнота правил.

У дослідженнях європейської публічної сфери, зокрема Т. Ріссе підкреслюється, що медійний образ ЄС змінюється у кризових умовах «від абстрактно-нормативного до функціонально-інституційного» [300, р. 49].

Медіалінгвістичний аналіз [2; 13; 83; 89; 95; 164-165] показує зростання частоти таких метафоричних моделей:

- «архітектура безпеки»;
- «парасолька захисту»;
- «мережа підтримки»;
- «система сумісності».

У теорії політичної метафори, за Г. Лакофф зазначається, що саме метафоричні моделі структурують суспільне розуміння складних інституцій [273, р. 23]. Таким чином, зміна метафор - це не стилістика, а індикатор глибинної наративної перебудови.

Воєнний медіадискурс також демонструє зростання персоналізації інтеграційних сюжетів - через фігури посадовців, військових координаторів, дипломатичних представників. У наративних дослідженнях медіа Н. Коулдрі, персоналізація розглядається як механізм підвищення наративної доступності складних інституційних процесів [234].

Таким чином воєнний медіадискурс фіксує глибинну наративну трансформацію образів НАТО і ЄС - від абстрактно-політичних утворень до функціонально-інституційних середовищ безпеки та стандартів. Зміна ролей, метафор і семантичних моделей свідчить про зрілу фазу наративної інтеграції цих акторів у медійну картину безпеки.

9) Жанрово-форматна трансформація журналістського висвітлення євроатлантичної інтеграції в умовах повномасштабної війни

Воєнний період 2022–2024 років спричинив не лише змістову й наративну, але й жанрово-форматну перебудову журналістського висвітлення тем євроатлантичної інтеграції. Зміни торкнулися не тільки інтерпретаційних рамок і сюжетних моделей, а й самих способів журналістського подання матеріалу. У медіапрактиці спостерігається стійкий перехід від декларативно-інформаційних форм до пояснювально-аналітичних, експертно-структурованих і гібридних жанрових форматів.

У теорії журналістських жанрів, зокрема М. Броерсма і С. Пітерса підкреслюється, що кризові та воєнні періоди стимулюють розвиток так званих «пояснювальних жанрових режимів», у яких зростає частка аналітики, контекстуалізації та процедурного роз'яснення [229, р. 173]. Саме така тенденція фіксується у висвітленні інтеграційної тематики.

Загалом, поширення пояснювальних форматів є однією з найбільш помітних змін в жанровій тематиці. Це: розборів, аналітичних довідок,

форматів «що це означає», «як це працює», «у чому різниця» [30; 46; 60; 127]. Євроатлантична інтеграція, стандарти НАТО, координаційні формати, безпекові угоди дедалі частіше подаються не у формі новинного повідомлення, а як структуроване пояснення [116; 195; 206].

У дослідженнях explanatory journalism (пояснювальної журналістики) Л. Грейвз і Ф. Керубіні зазначається, що цей формат виникає як відповідь на складність політичних і безпекових процесів, які не можуть бути адекватно передані короткою новинною формою [256]. Для інтеграційної тематики це особливо характерно, оскільки вона пов'язана з інституційними та процедурними деталями.

Разом з тим, у воєнному медіадискурсі зростає частка гібридних жанрів - поєднання новини, експертного коментаря, довідкового блоку та візуального пояснення в одному матеріалі. Така жанрова гібридизація, як слушно зауважують С. Стінсен і Л. Ахва, відповідає тенденціям цифрової журналістики, де «жанрові межі стають проникними» [308, р. 6].

Матеріали про співпрацю з НАТО та ЄС [70; 83; 89; 116; 165; 178; 185; 190; 192; 195; 206-207] часто мають багатошарову структуру:

- новинне ядро;
- експертний коментар;
- довідковий модуль;
- інфографічний блок;
- процедурне пояснення».

Це формує складні наративні конструкції, які одночасно інформують і навчають.

Суттєво зростає і роль студійних форматів: інтерв'ю, панельних обговорень, експертних студій. Інтеграційна тематика подається через діалогічні жанри, що дозволяє демонструвати аргументацію, зіставлення позицій, причинно-наслідкові зв'язки [60; 122; 127; 164-165].

У дослідженнях журналістського дискурсу М. Екстрьом і М. Патрони підкреслюється, що експертно-діалогічні формати підвищують рівень

раціоналізації медіанаративу та знижують емоційну редукцію складних тем [241, р.118].

Воєнний період також *стимулює розвиток форматів «ongread» (довгого читання) і структурної аналітики*. Інтеграційні сюжети дедалі частіше подаються у формі великих пояснювальних матеріалів із підзаголовками, блоками, довідковими вставками. Це відповідає тенденції «повільної журналістики», орієнтованої на глибину пояснення [275].

Такі формати особливо придатні для тем:

- стандартів;
- процедур;
- реформ;
- інституційної координації;
- безпекових механізмів.

Журналістське висвітлення євроатлантичної інтеграції у воєнний період характеризується жанрово-форматною перебудовою: зростанням пояснювальних, гібридних, експертно-діалогічних та аналітичних форматів. Це свідчить про професійну адаптацію медіа до складності інтеграційно-безпекової тематики та формування зрілого пояснювального медіарежиму.

Проведений аналіз медіадискурсу 2022-2024 років дає підстави визначити цей період як фазу воєнно-наративної консолідації євроатлантичної інтеграції України, у межах якої відбувається глибинна перебудова як змістових, так і структурних параметрів медійної репрезентації інтеграційного курсу. Якщо попередні етапи характеризувалися символічним переозначенням і подальшою інституціоналізацією інтеграційного наративу, то в умовах повномасштабної війни він набуває операційно-безпекового, практично-прикладного і наративно-консолідованого характеру.

Передусім зафіксовано зсув базової інтерпретаційної рамки - від реформістсько-процедурної до екзистенційно-безпекової. У медіатекстах євроатлантична інтеграція подається вже не як стратегічна перспектива або

політичний вибір, а як безпосередній чинник оборонної спроможності, міжнародної кооперації та стійкості держави. Така трансформація означає зміну причинно-наслідкової логіки наративу: інтеграція більше не обґрунтовується через модернізацію як цінність, а через безпеку як необхідність.

Встановлено, що у медіадискурсі відбувається злиття воєнного та інтеграційного наративів у єдину сюжетну конструкцію. Теми оборонної допомоги, сумісності, стандартів, навчальних програм і координаційних форматів перестають функціонувати як зовнішній супровід інтеграції та стають її безпосереднім медійним змістом. У результаті інтеграційний наратив переходить із площини стратегічних декларацій у площину спостережуваної практики.

Суттєвою ознакою досліджуваного періоду є зростання ролі воєнної експертності як структурного елементу медіанаративу. Експертне коментування забезпечує причинно-наслідкову зв'язність, процедурне пояснення і термінологічну стабільність інтеграційних сюжетів. Через експертні формати відбувається переклад складної військово-інституційної інформації у публічно зрозумілу форму, що підвищує когнітивну доступність і довіру до наративу.

Окремо встановлено, що медіанаратив інтеграції у воєнний період набуває мультимодального характеру. Візуальні, інфографічні та інтерактивні формати виконують не лише ілюстративну, а доказову й структурно-наративну функцію. Візуалізація партнерства, навчань, координаційних механізмів і стандартів підсилює ефект наративної достовірності та зменшує абстрактність інтеграційної тематики.

Виявлено також внутрішню типологічну диференціацію медіанаративів підтримки та партнерства - наративи допомоги, сумісності, стримування та гарантій. Попри сюжетну різноманітність, вони демонструють фреймову узгодженість і смислову конвергенцію, що свідчить про високий рівень наративної стабілізації.

Важливою характеристикою медіапростору воєнного періоду є функціональна медіаконсолідація - смислова єдність базових безпекових інтерпретацій за збереження форматної та жанрової різноманітності. Плюралізм інтерпретацій зберігається, однак функціонує в межах спільної безпеково-партнерської рамки. Це створює модель рамково обмеженої варіативності, у якій критичний аналіз не руйнує базову наративну конструкцію інтеграції.

Суттєвим результатом є також встановлення переходу медіанаративу інтеграції у фазу операційної конкретизації. У медіаматеріалах домінують сюжети практичної сумісності, навчальних програм, процедурної координації та стандартної взаємодії. Інтеграція постає як функціонуючий механізм, а не лише стратегічна модель.

Таким чином, підрозділ 3.1 фіксує якісно новий етап розвитку медіанаративів євроатлантичної інтеграції - воєнно-консолідований, операційно конкретизований, експертно підкріплений і мультимодально посилений. Саме ця наративна конфігурація формує основу для подальшого аналізу структурної перебудови медіаландшафту та ролі різних типів медіаакторів у наступному підрозділі.

3.2. Типологія та структурні моделі медіанаративів євроатлантичної інтеграції в українському медіапросторі воєнного періоду

Воєнний період 2022-2024 років спричинив не лише змістову й наративну трансформацію медійного висвітлення євроатлантичної інтеграції, але й *структурну перебудову самого медіапростору* як середовища продукування наративів. Для адекватного аналізу нових моделей медіанаративів недостатньо розглядати лише тексти та сюжети - необхідно враховувати тип медіаактора, редакційну модель, інституційний статус і функціональне призначення медіа. Саме медіасегмент визначає наративну архітектуру, жанровий вибір, експертний склад і тональність інтерпретації інтеграційної тематики.

У сучасних медіадослідженнях Г. Сашук підкреслюється, що медіанаративи формуються в межах інституційних моделей медіасистем - редакційні структури, власницькі моделі та суспільні функції впливають на способи конструювання публічної реальності [169, с. 89-95]. Тому типологія медіанаративів інтеграції неможлива без сегментної типології медіаполя.

Аналіз українського медіапростору воєнного періоду дозволяє виокремити кілька функціонально відмінних сегментів, кожен із яких виробляє специфічну модель наративізації євроатлантичної інтеграції.

До цього сегмента належать державні інформаційні агентства, офіційні мовники, відомчі медіаплатформи та пов'язані з державними структурами інформаційні ресурси Перш за все, це - телемарафон «Єдині новини» (ISTV, 1+1, ІНТЕР, Рада, Укрінформ, Арміяinform, Armia.ua). *Їхня наративна модель характеризується:*

- високою інституційною узгодженістю;
- нормативною лексикою;
- процедурною точністю;
- офіційно-пояснювальним тоном;
- опорою на документальні формулювання.

У висвітленні євроатлантичної інтеграції цей сегмент *тяжіє до моделі нормативно-координаційного наративу*, у якому інтеграція подається як системна державна політика, інституційно оформлений курс і елемент безпекової стратегії. Домінують формати офіційних повідомлень, брифінгів, структурованих пояснень рішень і процедур [106 108 116 122 164-165].

У теорії публічної комунікації така модель визначається як інституційно-репрезентативна. Вона орієнтована на стабільність формулювань і мінімізацію інтерпретаційної варіативності.

Окремий сегмент становить *суспільне мовлення*. Перш за все це Національна суспільна телекомпанія України (НСТУ), до складу якої входять загальнонаціональні канали «Перший», «Суспільне Культура», «Суспільне Спорт»; радіоканали: «Українське радіо», «Радіо Промінь», «Радіо

Культура», «Радіоточка», та «Radio Ukraine International», 24 регіональні філії, а також діджитал-платформи, зокрема інтернет ЗМІ «Суспільні новини», «Суспільне Культура» і «Суспільне Спорт». Суспільне мовлення функціонує за моделлю публічного сервісу. Його наративна специфіка полягає у поєднанні:

- пояснювальної журналістики;
- експертної збалансованості;
- освітньо-інформаційних форматів;
- процедурного контексту.

У висвітленні інтеграційної тематики суспільні медіа демонструють модель *пояснювально-публічного наративу*, у межах якої теми НАТО і ЄС подаються через структуровані роз'яснення, довідкові формати, тематичні програми, експертні студії [30; 46: 60; 127;185; 206].

У дослідженнях публічного мовлення Г. Дав і Дж. Бардоел наголошується, що його ключова функція - когнітивна орієнтація аудиторії у складних політико-інституційних процесах [277, р. 31]. Це безпосередньо відображається у форматах висвітлення інтеграції.

Сегмент *незалежних аналітичних медіа* (в рамках проукраїнського консенсусу) - «Українська правда», «Європейська правда», «Дзеркало тижня», «НВ», «ЛІГА.net». Вони підтримують загальну стратегічну лінію влади щодо перемоги та інтеграції в ЄС/НАТО. Водночас дозволяють собі критику внутрішніх проблем (ефективність влади, корупція, повільність інерішучість в проведенні реформ) [32 33 38 55].

До незалежних аналітичних медіа в рамках проукраїнського консенсусу але більш *опозиційних* до влади слід віднести телеканали «Прямий», «5 канал», «Еспресо» , які не були допущені до телемарафону. Вони підтримують армію, курс на ЄС/НАТО, однак жорстко критикують чинну владу за її некомпетентність, просувають ідеї альтернативні до позиції Офісу Президента.

Заразом можна стверджувати, що усі незалежні медіа характеризуються:

- високою часткою інтерпретаційних матеріалів;
- експертною багатоголосістю;
- порівняльною аналітикою;
- сценарним мисленням;
- критичною рамкою без руйнування базового курсу.

Їхня нарративна модель може бути визначена як *аналітично-інтерпретаційна*. У ній інтеграція постає як процес із варіантами розвитку, ризиками, сценаріями, темпами та умовами. Саме в цьому сегменті найбільш активно представлені: порівняльні моделі; стратегічні оцінки; політико-безпекові прогнози; форматні «розбори» [31-37].

У медіатеорії М. Шудсона «якісна преса» розглядається як ключовий простір складної інтерпретації політики [304, р. 189].

Значну роль у публічному секторі відіграють *комерційні телеканали* та великі цифрові платформи масової аудиторії: Megogo, «Киїстар ТВ», Swet/tv, Oll.tv, Volia TV, YouTV, Omega TV, Ланет ТВ, Google Premium», Apple TV та ін. - всього близько 300). Сюди можна віднести і такі найбільш популярні в Україні Інтернет-ЗМІ, як : Главком, Сегодня, ТСН, 24 канал, РБК-Україна, Цензор.нет та ін.. – всього 103 за версією Вікіпедії від 13 січня 2026 р. От вони демонструють іншу нарративну логіку - *масово-пояснювальну та розважальну*. Для неї характерні:

- спрощені сюжетні рамки;
- персоналізація;
- емоційно-пояснювальна подача;
- візуальна інтенсивність;
- студійні формати.

Інтеграційна тематика тут часто вбудовується у ширші воєнно-політичні сюжети й подається через людські історії, практичні наслідки, приклади [42; 44; 69; 158].

Особливістю воєнного медіаполя досліджуваного періоду є *відсутність активного ворожого проросійського медіасегмента*, який у попередні роки

продукував деструктивні та контрінтеграційні наративи штабу: «НАТО нас не хоче», «це провокує Росію», «зовнішнє управління» тощо («112 Україна», «NewsOne», «SIK», «Наш», сайт «Страна.ua»). Його зникнення має не лише регуляторне, а й наративне значення, адже сутєво зменшується фреймова поляризація та конкуренція базових безпекових інтерпретацій.

Отже, медіанаративи євроатлантичної інтеграції у воєнний період формуються в межах сегментно диференційованого медіаполя, де різні типи медіа виробляють відмінні моделі наративізації: нормативну, пояснювально-публічну, аналітично-інтерпретаційну та масово-пояснювальну. Сегментна структура медіапростору є ключем до розуміння варіативності моделей інтеграційного наративу [193].

Інституційне усунення проросійського медіасегмента, який у попередні роки виконував функцію системного продуцента альтернативних і контрінтеграційних наративів стало однією з найбільш суттєвих структурних змін українського медіапростору у воєнний період. Цей процес, як слушно зауважує А. Мушта, мав не лише політико-правовий, але й безпосередній наративний ефект - змінилася конфігурація фреймової конкуренції у публічному медіадискурсі, зменшилася інтерпретаційна поляризація та відбулася деконкуренція базових інтеграційних сюжетів [114].

У медіатеорії В. Беннетт і С. Лінгвінстона, наративна конкуренція розглядається як ключовий механізм формування публічних інтерпретацій – «різні актори пропонують альтернативні пояснювальні моделі тих самих подій» [224, р. 136-137]. До 2022 року український медіапростір містив відносно стабільний сегмент медіа, які системно продукували скептичні або негативні наративи щодо НАТО, євроатлантичної інтеграції та західних безпекових структур. Їхня присутність забезпечувала високу фреймову конфліктність інтеграційної тематики.

Щодо контрнарративів, які несли проросійські і ворожі медіа сегменти і донедавна були структурним елементом українського медіаполя, зазначають вітчизняні дослідники [18; 32; 52; 66; 93; 123; 173; 204], то загалом, довоєнна проросійська і ворожа модель щодо євроатлантичної інтеграції України - мали достатньо впізнавані риси:

- проблематизація НАТО як загрози;
- фрейм «втягування у війну»;
- образ зовнішнього управління;
- риторика втрати суверенітету;
- протиставлення «позаблоковості».

З позицій теорії дезінформаційних нарративів такі конструкції, на думку К. Старберд, відповідають моделі стратегічного контрнарративу - системної альтернативної інтерпретації, що підриває базову рамку [307].

Після інституційного усунення проросійських мовників і платформ відбувається явище, яке можна визначити як *деконкуренція базових інтеграційних фреймів*, тобто ситуація, коли у головному інформаційному потоці зникає системний виробник альтернативної рамки. Це не означає повної відсутності критики, але означає зникнення організованої контрнарративної системи.

У теорії інформаційних конфліктів, Й. Бенклер, Р. Фаріс і Х. Робертс підкреслюють, «що нарративна стабільність значною мірою залежить від структури акторів, а не лише від змісту повідомлень» [225, р. 301].

У результаті деконкуренції контрнарративів у медіапросторі спостерігається *ефект смислової конвергенції* - різні медіасегменти, зберігаючи жанрову і форматну різноманітність, відтворюють узгоджену базову інтерпретаційну модель інтеграції. Розбіжності стосуються темпів, механізмів, ризиків, але не базової легітимності курсу.

Це створює нову модель нарративної структури - консолідований багатоформатний нарратив.

Важливим наслідком стало також перерозподілення аудиторної уваги. Аудиторії, які раніше споживали контрнарративні медіа, були змушені перейти до інших джерел, що вплинуло на загальний баланс інтерпретацій. У дослідженнях медіаекосистем П. Наполі підкреслюється, що аудиторні потоки безпосередньо впливають на нарративну структуру публічної сфери [282, р. 219].

Водночас у журналістикознавчому вимірі *деконкуренція контрнарративів породжує і професійні виклики:*

- ризик зниження фреймової дискусійності;
- звуження спектра радикально альтернативних позицій;
- підвищення ролі внутрішньої редакційної самокритики.

У дослідженнях демократичної публічної сфери, П. Дальгред підкреслює, що «плюралізм важливий не лише як кількість медіа, а як різноманітність інтерпретацій» [237, р. 76].

Заборона проросійського медіасегмента призвела до деконкуренції контрінтеграційних нарративів і смислової конвергенції базових рамок висвітлення євроатлантичної інтеграції. Це сформувало нову нарративну конфігурацію медіаполя - консолідовану, менш поляризовану, але структурно стабільнішу.

У воєнний період *медіанаратив євроінтеграції зазнає суттєвої структурної трансформації: від загальноціннісної та геополітичної рамки він переходить у площину процедурної, регуляторної та стандартної конкретизації*. Якщо в попередні роки Європейський Союз у медіадискурсі переважно репрезентувався як ціннісно-нормативний орієнтир, то у 2022-2024 роках домінуючими стають сюжети практичної інтеграції - адаптації норм, реформних зобов'язань, регуляторних процедур та стандартів [15-17].

Цей зсув пов'язаний із переходом інтеграційного процесу в інституційно-прикладну фазу, коли медіа змушені пояснювати не лише політичні рішення, а й складні регуляторні механізми. У теорії європейської публічної комунікації де Вріз К. підкреслюється, що медіарепрезентація ЄС

змінюється залежно від стадії інтеграції - від символічної до процедурної [239].

Перш за все у витчизняних медіаматеріалах воєнного періоду чітко виокремлюється *регуляторна модель* наративізації, у межах якої інтеграція подається через:

- законодавчі адаптації;
- нормативні вимоги;
- секторальні реформи;
- процедури відповідності;
- інституційні зміни.

Журналістські тексти дедалі частіше містять *структуровані пояснення регуляторних кроків* – а що саме змінюється, у якій сфері, які стандарти впроваджуються [99; 111; 144; 171]. Така подача, зазначає Т. Кук, відповідає моделі «policy journalism» (журналістики публічної політики), орієнтованої на процедурне пояснення [235, р. 84].

Окрему наративну модель становить *стандартна рамка*, тобто подання інтеграції через стандарти, критерії, індикатори відповідності [37; 125; 164-165; 178; 192]. У медіатекстах поширюються конструкції типу:

- відповідність стандартам;
- гармонізація норм;
- адаптація регулювання;
- імплементація правил.

У дослідженнях європеїзації наголошується, що *стандарти є ключовим механізмом «тихої інтеграції»*, поступового входження у регуляторний простір [16; 28; 206]. У медіанаративі, за висловом К. Радаеллі, це трансформується у сюжет «інтеграція як впровадження правил» [296].

Період широкомасштабної російсько-української війни не знімає, а навпаки - підсилює медійну увагу до реформ як елемента інтеграції. Проте, як слушно зауважує М. Титаренко, змінюється спосіб подання: *від*

політичних декларацій до структурованих пояснень реформних механізмів [189, с. 138]. У журналістських форматах зростає частка:

- довідкових матеріалів;
- пояснювальних розборів;
- порівняльних таблиць;
- експертних коментарів.

У дослідженнях реформної комунікації Р. Нільсен підкреслюється, що складні інституційні зміни потребують *пояснювальної журналістики*, інакше вони залишаються когнітивно непрозорими для аудиторії [290, р. 47].

Дискурс-аналіз показує, що у воєнному медіапросторі зростає частота семантичних маркерів процедурності. ЄС розглядається як «простір правил», а не лише цінностей:

- критерії;
- вимоги;
- норми;
- регулювання;
- відповідність;
- імплементація.

Це свідчить про зміну наративної ролі ЄС - від символічного «цивілізаційного вибору» до функціонального «простору правил». У медіалінгвістиці така зміна визначається як процедурна конкретизація інституційного образу. Регуляторні та стандартні сюжети переважно подаються у форматах: пояснювальної статті; аналітичної довідки; експертного розбору; інтерв'ю з профільними фахівцями [30; 46; 60; 127]. Це ще раз підтверджує загальну тенденцію воєнного періоду - перехід до пояснювально-аналітичної моделі журналістики інтеграційної тематики.

Отже, у воєнний період формується окрема регуляторно-стандартна модель медіанаративу євроінтеграції, у межах якої ЄС репрезентується як простір правил, норм і процедур. Медіа переходять до пояснювальної подачі

регуляторних і реформних процесів, що свідчить про структурну зрілість інтеграційного медіанаративу.

Порівняльний аналіз медіанаративів євроатлантичної інтеграції у воєнний період потребує не лише теоретичної сегментної типології, а й конкретизації медіакатегорій та редакційних моделей, у межах яких ці нарativi продукуються. Повномасштабна війна спричинила радикальну перебудову медіапростору - як інституційну, так і наративну. Зміни торкнулися структури мовлення, редакційних режимів, співвідношення державної координації та редакційної автономії, а також конфігурації опозиційного і зовнішнього медіасегмента.

У сучасній теорії журналістики, зокрема у Т. Ханіч і Т. Вос підкреслюється, що редакційні моделі та організаційні культури безпосередньо впливають на способи інтерпретації політичних процесів [261]. Тому порівняльний аналіз медіасегментів дозволяє виявити не лише стилістичні, а структурно-наративні відмінності. У результаті формується не лише варіативність наративних моделей, а й нова *структурна карта медіанаративізації*, де тип медіаактора безпосередньо визначає спосіб побудови інтеграційного сюжету.

Аналіз вітчизняних медіанаративів воєнного часу дозволив виділити щонайменше **п'ять основних структурних моделей медіанаративів євроатлантичної інтеграції України:**

1) Координаційно-консолідована модель: формат спільного телемарафону

Окремим і унікальним для воєнного періоду явищем стала *поява спільного інформаційного телемарафону* загальнонаціональних мовників як формату координаційного мовлення ((ISTV, 1+1, ІНТЕР, Рада, Укрінформ, Арміяінформ, Armia.ua). Ця модель загалом характеризується:

- високим рівнем редакційної координації;
- уніфікованою безпековою рамкою;
- узгодженим добром тем;

- домінуванням офіційних і експертних джерел;
- стабільною термінологією безпеково-інтеграційного дискурсу.

У межах цієї моделі *медіанаратив євроатлантичної інтеграції набуває форми консолідованого безпекового нарративу*, де теми НАТО та міжнародної підтримки подаються як складова системної оборонної коаліції [83; 89; 106; 108; 116; 164-165; 178; 192]. Жанрово домінують брифінгові формати, експертні включення, пояснювальні студії [30; 46; 60; 72]. З позицій теорії кризової комунікації така модель відповідає режиму централізовано-узгодженого публічного інформування. Композиційно матеріали часто мають структуру: рішення → позиція → пояснення → очікуваний ефект. Інтеграція подається як елемент державної стратегії та інституційної політики. Така модель відповідає тому, що в дослідженнях політичної комунікації С. Міхельс і Дж. Дауні називається «institutional voice journalism» (журналістика інституційної репрезентації) [280, р. 169].

2) Суспільно-пояснювальна модель: публічне мовлення

Суспільне мовлення (Національна суспільна телекомпанія України (НСТУ), до складу якої входять загальнонаціональні канали «Перший», «Суспільне Культура», «Суспільне Спорт»; радіоканали: «Українське радіо», «Радіо Промінь», «Радіо Культура», «Радіоточка», та «Radio Ukraine International», 24 регіональні філії, а також діджитал-платформи, зокрема інтернет ЗМІ «Суспільні новини» та ін.) реалізує відмінну модель - пояснювально-публічну [30; 46; 48; 53; 70; 127]. Вона поєднує державницьку рамку безпеки з розширеною пояснювальною подачею:

- довідкові формати;
- тематичні розбори;
- експертні панелі;
- освітні сюжети.

Наратив інтеграції тут будується як процес, який потрібно пояснити аудиторії: що означає рішення, як працює механізм, які наслідки. У журналістикознавстві (Р. Бенсон, С. Кушн) така модель пов'язується з «public

service journalism» (журналістикою публічного інтересу) [226; 231]. Наратив інтеграції тут структуровано як процес, що *потребує раціонального роз'яснення*, а не лише подієвого висвітлення.

3) Незалежно-аналітична модель: інтерпретація і сценарність

Незалежні аналітичні медіа («Українська правда», «Європейська правда», «Дзеркало тижня», «НВ», «Цензор.нет», «ЛІГА.net») формують модель інтерпретаційної наративізації [32; 33; 38; 55; 102-104; 106; 108; 165-165; 195]. Для неї характерні:

- альтернативні сценарії;
- стратегічні оцінки, прогнозна складова;
- критичні питання до темпів і форматів інтеграції;
- концептуальні узагальнення;
- порівняльні міжнародні рамки.

Євроатлантична інтеграція подається як процес із *варіативністю рішень, ризиків, умов і обмежень*. Домінують формати колонок, довгих аналітичних текстів, експертних інтерв'ю. У теорії новинної інтерпретації, зауважують К. Фінк і М. Шудсон, це відповідає «explanatory-interpretive journalism» (пояснювально-інтерпретаційна журналістика) [249, р. 3].

4) Опозиційно-державницька модель: підтримка курсу та водночас альтернативна політична інтерпретація

Окремий сегмент становлять медіа, які підтримують стратегічний курс євроатлантичної інтеграції, але пропонують альтернативні інтерпретації дій виконавчої влади (насамперед, телеканали «Прямий», «5 канал», «Еспресо»). Їхня модель наративізації поєднує:

- державницьку безпекову рамку;
- підтримку інтеграційного курсу;
- критичну оцінку управлінських рішень;
- альтернативні політичні акценти;
- розширену дискусійність.

У наративній структурі це створює *модель конкурентної державницької інтерпретації*, коли стратегічний вектор не заперечується, але політичні способи його реалізації піддаються дискусії, активно просуваються ідеї альтернативні до позиції Офісу Президента.

5) Зовнішньо-опозиційна та проросійська екстериторіальна модель

Після інституційних обмежень («112 Україна», «NewsOne», «SIK», «Наш», сайт «Страна.ua») частина проросійського медіасегмента («Страна.ua») продовжує функціонувати в екстериторіальному форматі, тобто через зарубіжні платформи, цифрові канали, соціальні мережі. Для цієї моделі характерні:

- контрнاراتивна рамка («нейтралітет», «єдиний народ»);
- делегітимація інтеграції («зовнішнє управління», «втрата суверенітету»);
- підрив довіри до партнерства (НАТО – агресивний блок, який првркує Росію);
- фрейми втягування та залежності («колонізація Заходом»).

Ця модель існує переважно поза основним національним медіаполем, але залишається фактором інформаційного середовища [312; 318].

Таблиця 1. **Порівняльна (авторська) читабельна схема моделей**

<i>Медіасегмент</i>	<i>Модель наративізації</i>	<i>Ключова риса</i>
Координаційне мовлення	консолідована	безпекова єдність
Суспільні медіа	пояснювальна	публічне роз'яснення
Незалежні аналітичні	інтерпретаційна	концептуальність
Опозиційно-державницькі	конкурентна	альтернативна політична рамка
Екстериторіальні проросійські	контрнاراتивна	делегітимація

Порівняльний сегментний аналіз засвідчує, що медіанаратив євроатлантичної інтеграції у воєнний період реалізується через структурно відмінні редакційні моделі - координаційно-консолідовану, пояснювально-публічну, інтерпретаційну, конкурентно-державницьку та контрнарративну екстериторіальну. Така модельна диференціація формує багаторівневу архітектуру інтеграційного медіадискурсу.

У воєнному медіадискурсі 2022-2024 років *формується якісно нова модель нарративної репрезентації НАТО, пов'язана* не лише з інтенсифікацією бойових подій, а й *із фактором тривалості конфлікту*. Якщо на початковому етапі повномасштабної війни образ Альянсу у медіа часто будувався навколо теми негайної підтримки та екстреної допомоги, то в умовах затяжної війни відбувається структурна перебудова наративу - від короткострокової реакції до довгострокового стратегічного партнерства.

У нарративних дослідженнях міжнародної політики Л. Розель, А. Міскімон і Б. О'Локлін підкреслюється, що тривалі конфлікти змінюють часову архітектуру стратегічних наративів, з'являється горизонт довготривалої взаємодії, інституційної сталісті та стратегічної витривалості [301, р. 70-84]. Саме така часово-структурна трансформація простежується у медіарепрезентації НАТО.

Загалом, дискурс-аналіз вітчизняних медіаматеріалів [72; 83; 89; 165; 167: 185] показує зростання частоти таких структурних означень:

- архітектура безпеки;
- довгострокова підтримка;
- системна взаємодія;
- стратегічне партнерство;
- безпекова екосистема.

Зазначене свідчить про зміну нарративної ролі НАТО - від актора реагування до елемента довгострокової безпекової конструкції. У медіалінгвістичному вимірі це означає перехід від подієвої до структурної

семантики. У медіатекстах з'являється окрема сюжетна лінія - передбачуваність підтримки. Вона будується через повторюваність сюжетів про регулярність допомоги, плановість програм, інституційну сталість. У комунікаційній теорії довіри Н. Лумана наголошується, що повторюваність і стабільність повідомлень формують ефект наративної надійності [276, р. 151].

Медіанаратив НАТО у період затяжної війни вибудовується у трьох часових вимірах: короткострокова допомога; середньострокова сумісність; довгострокова інтеграція [37; 52; 124; 153; 186; 209].

Це формує багаторівневу часову модель наративу, що є ознакою зрілого стратегічного дискурсу. Її ще називають, зокрема А. Хоскінс, «*темпоральна модель інтеграційного наративу*» [266, р. 701-715].

Зокрема, довгострокова модель НАТО у вітчизняних медіа [26; 35; 39; 46; 182; 194] найчастіше подається у таких форматах:

- стратегічної аналітики;
- експертних колонок;
- довгих інтерв'ю;
- студійних розборів.

Це ще раз підтверджує зв'язок між жанровою формою і типом наративної моделі.

Таким чином, у медіадискурсі затяжної війни формується структурна модель образу НАТО як довгострокового безпекового партнера [252, р. 341]. Наратив переходить від реактивної до стратегічно-архітектурної моделі, що відображає зрілість інтеграційного медіадискурсу.

Попри загальну наративну консолідацію медіапростору воєнного періоду навколо безпеково-партнерської рамки євроатлантичної інтеграції, український медіадискурс не є однорідним і позбавленим критичних або скептичних інтерпретацій. Важливою рисою зрілого медіанаративу є наявність не лише підтримувальних, а й пояснювально-критичних і умовно-скептичних сюжетних моделей, що функціонують у межах спільної

стратегічної рамки, але проблематизують темпи, механізми, формати та ризики інтеграційного процесу.

Саме тут ключову роль відіграє *пояснювальна журналістика* - жанрово-форматний режим, орієнтований на структурне роз'яснення складних політичних і безпекових процесів. У сучасних дослідженнях журналістики пояснювальний підхід, за свідченням Л. Грейвз і Ф. Керубіні, розглядається як відповідь медіа на зростання складності публічної політики та міжнародних відносин [256, р. 9].

У воєнному медіапросторі інтеграційна тематика дедалі рідше подається у формі коротких декларативних новин. Натомість зростає частка матеріалів [32; 58; 67; 83; 89; 124; 125; 164; 178; 192], що пояснюють:

- процедурні етапи;
- формати рішень;
- різницю між статусами та форматами співпраці;
- механізми гарантій;
- обмеження міжнародних структур.

Пояснювальна журналістика формує особливу наративну структуру - «роз'яснювальний наратив», у якому сюжет будується не навколо події, а навколо механізму. У теорії новинних форматів це визначається як *shift from event-centered to process-centered reporting* (перехід від подієво-центричного до процесо-центричного висвітлення). У цьому контексті можемо розглядати пояснювальну журналістику як структурну рамку інтеграційного дискурсу

Аналіз медіаматеріалів показує наявність критичних наративних варіацій, які не заперечують сам курс інтеграції, але проблематизують:

- швидкість рішень;
- достатність підтримки;
- політичні компроміси;
- дипломатичні ризики;
- асиметрію очікувань.

Ці критичні наративи [43; 44; 93; 115; 122; 127] функціонують у форматах: експертних колонок; аналітичних розборів; дискусійних студій; авторських матеріалів. У теорії публічної сфери Й. Габермаса підкреслюється, що критичний дискурс є необхідним елементом демократичної медіакомунікації навіть у кризових умовах [259, р. 411-426].

Окремо можна виокремити *модель процедурного скепсису*, яка відрізняється від ідеологічного заперечення. Вона полягає у постановці питань:

- які умови вступу;
- які зобов'язання;
- які ризики;
- які часові горизонти;
- які гарантійні межі.

Такий скепсис має *раціонально-аналітичний характер* і подається як елемент відповідальної журналістики. У медіатеорії це співвідноситься з «watchdog journalism» (журналістикою наглядю) [319, р. 55].

Зауважимо, що у зрілому інтеграційному медіанаративі формується баланс: *підтримка стратегічного курсу поєднується з критичною раціоналізацією механізмів його реалізації*. Це, як зазначає О. Золотар, знижує ризик пропагандистської редукції наративу та підвищує його довіру [73, с. 48-50].

У дослідженнях довіри до медіа М. Шудсона підкреслюється, що наративи, які допускають обмеження і складність, сприймаються як більш достовірні [303, р. 27].

Зауважимо, що критичні й скептичні моделі інтеграційного наративу пов'язані з високими жанрами журналістики [30; 46; 122; 127]. Найбільш характерним серед них є:

- пояснювальна аналітика;
- експертна колонка;
- формат «питання–відповідь»;

- порівняльний розбір;
- стратегічний коментар.

Воєнний медіадискурс євроатлантичної інтеграції включає не лише підтримувальні, а й пояснювально-критичні та процедурно-скептичні наративні моделі. Їх наявність свідчить про зрілість наративної структури та збереження професійних стандартів журналістської інтерпретації.

Одним із ключових механізмів медійного впливу на суспільну підтримку євроатлантичної інтеграції є, за висловом Ж. Петровської «ефект фреймінгу» [123, с. 172], тобто - систематичне подання теми в певній інтерпретаційній рамці [37 124 153 178 186 209]. У воєнному медіадискурсі інтеграція подається переважно у фреймах безпеки, партнерства, сумісності та довгострокової стабільності. Така повторювана рамкова подача призводить до ефекту нормалізації - сприйняття інтеграційного курсу як природної, логічної і необхідної складової державної політики.

У дослідженнях медіафреймінгу наголошується, що стабільні рамки інтерпретації формують «когнітивні звички» аудиторії - сталі способи розуміння складних політичних процесів. Коли інтеграція системно подається як елемент безпеки, вона перестає сприйматися як дискусійна опція і переходить у категорію стратегічної норми.

Загалом, медіанаративи воєнного періоду [27; 38; 87; 186; 192; 214] *характеризуються високим рівнем повторюваності таких базових сюжетних конструкцій як:*

- партнерство;
- підтримка;
- стандарти;
- сумісність;
- координація;
- довгострокова безпека.

У комунікаційній теорії П. Норріс, М. Керн і М. Джаст повторюваність розглядається як чинник наративної стабілізації - вона знижує невизначеність

і підвищує передбачуваність інтерпретації. Повторювані сюжетні моделі формують у масовій свідомості стійкі смислові зв'язки між інтеграцією і безпекою [291, р. 179-184].

Важливим фактором впливу є висока частка експертних голосів у медіанаративах інтеграції. Коментарі військових аналітиків, безпекових фахівців, дипломатів і профільних дослідників виконують функцію раціоналізації нарративу. Інтеграція пояснюється не через лозунги, а через причинно-наслідкові зв'язки, процедурні механізми і стратегічні моделі.

У дослідженнях довіри до медіа Д. Шойфеле підкреслюється, що експертна медіакомунікація підвищує сприйняття достовірності повідомлень і знижує ефект політичної поляризації. Експертно насичені нарративи інтеграції тому мають вищий потенціал суспільного прийняття [302 р. 103-122].

Зростання ролі пояснювальної журналістики у воєнний період безпосередньо пов'язане з ефектом суспільної підтримки. *Чим зрозуміліше подано механізми інтеграції, тим нижчий рівень когнітивного бар'єра для аудиторії.* Пояснювальні формати зменшують складність теми та переводять її з абстрактного рівня на операційно-зрозумілий.

У когнітивних медіадослідженнях зазначається, що зрозумілість і структурованість подачі є ключовими умовами прийняття складних політичних рішень у публічній сфері.

Поряд із раціонально-пояснювальними моделями, *медіанаративи інтеграції містять і ціннісно-емоційні елементи* - сюжети солідарності, підтримки, міжнародної єдності [83; 181; 214]. Вони, як слушно зауважують Дж. Стромберг і Ф. Ессер, формують емоційний фон нарративу та посилюють його мобілізаційний потенціал [309, р. 202].

У дослідженнях медіа та емоцій наголошується, що емоційна складова не суперечить раціональній аргументації, а підсилює її сприйняття, якщо не витісняє фактологічну основу.

Водночас необхідно враховувати, що медіанаративи діють не ізольовано, а у взаємодії з особистим досвідом, соціальним середовищем і політичним контекстом. Медіа не створюють підтримку з нуля, але структурують її інтерпретаційні рамки. У сучасній теорії медіавпливу це визначається як обмежений, але системний вплив - через порядок денний, рамки і пояснювальні моделі.

Отже, в умовах війни медіадискурс зазнав глибинної структурної переорієнтації у репрезентації НАТО та Європейського Союзу. Зазначені інституції постають уже не лише як геополітичні актори чи зовнішньополітичні суб'єкти, а як комплексні нормативно-інституційні середовища - простори стандартів, процедур, регуляторних практик і довгострокових гарантій безпеки. Трансформація символічних і метафоричних моделей їхнього зображення засвідчує перехід до зрілої стадії наративної інкорпорації цих структур у медійну архітектуру національної безпеки.

Медіапростір воєнного часу функціонує в режимі смислової консолідації: за збереження жанрової та форматної диференціації відбувається уніфікація базових безпеково-інтеграційних інтерпретацій. Інтерпретаційний плюралізм не зникає, однак діє в межах спільної стратегічної рамки. Критичні та скептичні наративи трансформуються у процедурно-аналітичні форми, спрямовані переважно на оцінювання інструментів і темпів реалізації інтеграційного курсу, а не на заперечення його стратегічної доцільності.

Ключовим драйвером наративних змін стала структурна реконфігурація медіаландшафту: інституалізація координаційних форматів мовлення, зростання ролі суспільного мовника, посилення впливу пояснювально-аналітичних платформ та звуження внутрішнього контрнаративного сегмента. Сегментний аналіз дозволив виокремити кілька моделей наративізації: координаційно-консолідовану, пояснювально-публічну, аналітично-інтерпретаційну, конкурентно-державницьку та

екстериторіально-контрнарративну, що відображають різні режими смислотворення в межах єдиної стратегічної матриці.

Медіанаративи євроатлантичної інтеграції у воєнний період впливають на суспільну підтримку курсу через механізми фреймінгу, повторюваності, експертної раціоналізації та пояснювальної подачі. Вони формують стабільні інтерпретаційні рамки, що сприяють нормалізації інтеграційної стратегії у публічній свідомості.

Висновки до Розділу 3.

Повномасштабна війна стала переломним чинником у розвитку медіанаративів євроатлантичної інтеграції України та спричинила їх якісну змістову, структурну й жанрово-форматну трансформацію. У досліджуваний період інтеграційний медіадискурс перейшов від моделі стратегічно-нормативного обґрунтування до моделі операційно-безпекової конкретизації, у межах якої євроатлантичний курс репрезентується як безпосередній чинник оборонної спроможності, міжнародної координації та довгострокової стійкості держави.

Встановлено, що у медіапросторі 2022-2024 років відбулося злиття воєнного та інтеграційного нарративів у єдину смислову конструкцію. Теми співпраці з НАТО та поглиблення взаємодії з європейськими структурами перестали функціонувати як окремий зовнішньополітичний сюжет і були інтегровані у загальний безпековий дискурс. Це призвело до формування консолідованої нарративної рамки, у якій інтеграція подається як складова архітектури національної та колективної безпеки.

Доведено, що медіанаратив воєнного періоду характеризується переходом до операційної моделі репрезентації інтеграції. У журналістських матеріалах домінують сюжети сумісності, стандартів, навчальних програм, координаційних механізмів і процедурної взаємодії. Інтеграція постає як практично реалізований процес, а не лише як політична декларація чи

стратегічна перспектива. Така операціоналізація підвищує когнітивну доступність наративу та його переконливість для аудиторії.

Зафіксовано зростання ролі експертності як структурного елементу медіанаративу. Експертні коментарі, аналітичні розбори та професійні інтерпретації стали ключовим механізмом раціоналізації інтеграційної тематики. Це сприяло переходу від емоційно-оцінних моделей до причинно-наслідкових і процедурно-пояснювальних наративних конструкцій.

Визначено, що воєнний медіадискурс характеризується мультимодальною перебудовою інтеграційного наративу. Візуальні, інфографічні та інтерактивні формати виконують доказову й структурно-пояснювальну функцію, формуючи візуально-підкріплені наративні моделі партнерства, підтримки та сумісності. Це свідчить про перехід до мультимодальної наративної архітектури інтеграційного дискурсу.

Встановлено формування типологічно диференційованої системи піднаративів підтримки та партнерства - допомоги, стандартів, стримування, гарантій і довгострокової безпекової архітектури. Попри сюжетну різноманітність, вони демонструють високу фреймову узгодженість, що свідчить про наративну консолідацію медіапростору.

Окремо доведено, що у воєнний період відбулася структурна трансформація образів НАТО та Європейського Союзу у медіадискурсі. Вони репрезентуються не лише як політичні чи геополітичні утворення, а як функціональні середовища стандартів, процедур, правил і довгострокової безпеки. Зміна символічних і метафоричних моделей свідчить про зрілу фазу наративної інтеграції цих інституцій у медійну картину безпеки.

Показано, що медіапростір воєнного періоду характеризується функціональною медіаконсолідацією - смисловою єдністю базових безпеково-інтеграційних інтерпретацій за збереження жанрової та форматної різноманітності. Плюралізм інтерпретацій зберігається, але функціонує у межах спільної стратегічної рамки. Критичні й скептичні наративи набувають переважно процедурно-аналітичного характеру та спрямовані на

оцінку механізмів реалізації курсу, а не на заперечення його стратегічної доцільності.

Обґрунтовано, що важливим чинником нарративної трансформації стала перебудова медіаландшафту - поява координаційних форматів мовлення, посилення ролі суспільного мовлення, зростання впливу пояснювально-аналітичних медіа та звуження внутрішнього контрнарративного сегмента. Сегментний аналіз засвідчив існування відмінних моделей нарративізації - координаційно-консолідованої, пояснювально-публічної, аналітично-інтерпретаційної, конкурентно-державницької та екстериторіально-контрнарративної.

Доведено, що медіанаративи євроатлантичної інтеграції виконують не лише інтерпретаційну, але й легітимаційну та стабілізаційну функцію, впливаючи на структуру суспільного розуміння інтеграційного курсу через механізми фреймінгу, повторюваності, пояснювальної подачі та експертної раціоналізації.

Таким чином, у воєнний період сформувалася нова - операційно-консолідована, сегментно-диференційована та модельно структурована - система медіанаративів євроатлантичної інтеграції, що відображає глибинну трансформацію як медійного дискурсу, так і журналістських практик висвітлення інтеграційної тематики.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено комплексний журналістикознавчий аналіз трансформації медіанаративів про євроатлантичну інтеграцію України у 2014–2024 роках. Реалізація поставленої мети та розв'язання дослідницьких завдань дали підстави сформулювати такі узагальнюючі висновки.

1. За результатами аналізу євроатлантичної інтеграції України в системі сучасних медіакомунікацій (підрозділ 1.1) встановлено, що медійна репрезентація інтеграційного курсу є складною багаторівневою комунікаційною конструкцією, у якій поєднуються політичні, безпекові, ціннісні та цивілізаційні смислові компоненти. Доведено, що медіапростір виступає не лише каналом інформування про інтеграційні процеси, а середовищем формування інтерпретаційних рамок, символічних моделей і публічних смислів євроатлантичного курсу. Обґрунтовано, що медіанаратив інтеграції функціонує як динамічна смислова система, яка змінюється під впливом суспільно-політичних криз, безпекових викликів та трансформацій медіаландшафту.

2. За результатами узагальнення методологічних підходів до аналізу медіанаративів у журналістикознавстві (підрозділ 1.2) доведено, що дослідження трансформації інтеграційних медіанаративів потребує комплексної багатометодної моделі аналізу. Найбільш продуктивним є поєднання наративного аналізу, дискурс-аналізу, фрейм-аналізу, жанрово-

форматного аналізу та сегментного медіасистемного підходу. Обґрунтовано методику формування корпусу медіатекстів і принципи часової вибірки 2014-2024 років як цілісного трансформаційного періоду. Встановлено, що саме інтеграція кількох аналітичних підходів дозволяє виявити не лише змістові, а й структурні, жанрові та інтерпретаційні зміни медіанаративів.

3. У результаті дослідження формування медіанаративів євроатлантичного курсу України в умовах суспільно-політичної трансформації 2014-2016 років (підрозділ 2.1) встановлено, що цей період став етапом первинної наративної перебудови інтеграційної тематики. Доведено, що у медіадискурсі відбулася деконструкція пострадянських і антиблокових стереотипів, а євроатлантична інтеграція набула рамки безпекового та цивілізаційного вибору. Виявлено домінування наративів загрози, захисту та стратегічного орієнтування, зростання ролі військово-безпекової аргументації та формування нової символічної моделі образу НАТО. Показано, що медіапрактики цього етапу характеризуються високою емоційною насиченістю, але водночас започатковують перехід до пояснювальних форматів.

4. За результатами аналізу інституціоналізації медіанаративів євроатлантичної інтеграції в українських ЗМІ у 2017-2021 роках (підрозділ 2.2) встановлено, що інтеграційний медіанаратив переходить у фазу структурної стабілізації та прагматизації. Доведено зростання частки експертних інтерпретацій, пояснювальних матеріалів, процедурних і стандартних сюжетів. Інтеграція подається як системний політико-правовий і безпековий процес, а не лише як декларативний стратегічний вектор. Обґрунтовано, що в цей період формується усталена термінологічна та сюжетна архітектура інтеграційного наративу, а журналістські формати висвітлення набувають аналітичної глибини та тематичної спеціалізації.

5. У результаті дослідження воєнно-безпекового виміру медіанаративів євроатлантичної інтеграції у 2022-2024 роках (підрозділ 3.1) доведено, що повномасштабна війна спричинила операційну трансформацію

інтеграційного медіанаративу. Встановлено злиття воєнного та інтеграційного дискурсів у спільну безпекову рамку, в якій інтеграція репрезентується як практичний інструмент оборонної спроможності, міжнародної координації та стратегічної стійкості. Виявлено домінування операційних, процедурних і сумісних сюжетів, зростання ролі експертної аналітики та мультимодальних форматів. Показано формування консолідованої безпеково-партнерської наративної моделі медіарепрезентації НАТО та євроатлантичної співпраці.

6. За результатами аналізу нових моделей медіанаративів євроатлантичної інтеграції в українських ЗМІ воєнного періоду (підрозділ 3.2) вперше здійснено їх сегментну типологізацію та модельне структурування. Виокремлено координаційно-консолідовану, пояснювальну-публічну, аналітично-інтерпретаційну, конкурентно-державницьку, регуляторно-стандартну, пояснювальну-критичну та контрнарративну екстериторіальну моделі. Доведено, що трансформація медіаландшафту — поява координаційних форматів мовлення, посилення пояснювальної журналістики, диференціація редакційних позицій — безпосередньо визначає структурну архітектуру інтеграційних наративів. Обґрунтовано, що медіанаративи інтеграції виконують інтерпретаційну, легітимаційну та стабілізаційну функції й формують багаторівневу модель публічного смислового супроводу євроатлантичного курсу України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаптивні зміни політичного поля України в умовах війни: монографія / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ: ПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 672 с.
2. Антипова А. Стратегічні комунікації як складова інформаційної безпеки держави. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2023. № 13(1). С. 44–52.
3. Байба Браже: як працює публічна дипломатія НАТО. *АрміяInform* – Інформаційне агентство *АрміяInform*. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/10/16/bajba-brazhe-yak-praczyuye-publichna-dyplomatiya-nato/>
4. Бандровський Г. (2018). «Спіраль мовчання» Елізабет Ноель-Нойманн як технологія інформаційного впливу в соціальних мережах. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2018. № 3. С. 80-85. http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2018_3_16
5. Баровська А. Стратегічні комунікації: досвід НАТО. *Стратегічні Пріоритети*. 2015. № 1. С. 147–152.
6. Башук А. Комунікаційні стратегії державної влади в умовах інформаційного суспільства: монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня “Рута”», 2019. 312 с.
7. Башук А. Комунікаційні стратегії державної влади в умовах інформаційного суспільства. (Дис. д-ра наук із соц. комунікацій). Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ. 2020. 417 арк.
8. Бебик В., Копійка В., Даниленко С., Макаренко Є., Мінгазутдінов І., Мінгазутдінова Г., Ожеван М., Петров В., Піпченко Н., Погорська І., Тихомирова Є., Шевченко О. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах: монографія. Київ: ВАДЕКС, 2019. 440 с.

9. Білан Н. Інформаційна парадигма соціальних комунікацій: монографія. Київ: СПД Паливода, 2016. 336 с.
10. Білан Н. Соціальні комунікації в інформаційному суспільстві: теорія, еволюція, моделі та прикладні аспекти. (Дис. д-ра наук із соц. комунікацій). Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Інститут журналістики, Київ, 2016. 427 арк.
11. Бірюкова Т. Методологічні підходи до дослідження функцій документно-комунікаційних інститутів. *Вісник Книжкової Палати*. 2013. № 1. С. 27-31.
12. Богданович Г. Виклики і загрози на шляху формування та функціонування української політичної нації в умовах повномасштабної війни. *Українознавство*. 2024. № 4(93). С. 34–51.
13. Богомолів О., Компанцева, Л., Заруба, О., Череватий, С., Акульшин, О. (за заг. ред. О. Давліканової, Л. Компанцевої). Стратегічні комунікації для безпекових і державних інституцій : практичний посібник. Київ : ТОВ «ВІСТКА», 2022. 278 с. fes.kiev.ua+2ukrinform.ua+2
14. Браїян Є. Медіанаративи війни: героїзація та журналістика пам'яті. *Медіаосвіта і медіа грамотність*. 2025. № 2(19). С. 15–27.
15. Братина З. О. Журналістські практики та перспективи розвитку стратегічних комунікацій у контексті євроатлантичної інтеграції України. *Наукові праці Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського*. 2025. Вип. 75. С. 527-548.
16. Братина З. О. Євроатлантичні стандарти стратегічних комунікацій: теоретичні засади та журналістські підходи до інтерпретації. *Наукові записки інституту журналістики*. Том 87 (2). 2025. С. 148- 157.
17. Братина З. О. Трансформація медіанаративів у висвітленні діяльності сектору безпеки та оборони України. *Актуальні питання масової комунікації*. Вип. 38. 2025. С. 84-93.

18. Ван Пуйвелде Д. Гібридна війна - чи вона взагалі існує?. *NATO REVIEW*. URL: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2015/05/07/gbridna-vjna-chi-vona-vzagal-snu/index.html>
19. Вежель Л. *Дивіденд брехуна: як відбувається капіталізація фейків – CCS Center*. Центр комунікаційно-контентної безпеки. 2020. <https://ccs-center.com.ua/?p=409>
20. Вербицька А., Савченко В., Дзюба Т., & Кацалап В. (2017). Система стратегічних комунікацій Міністерства оборони України та Збройних Сил України. *Наука і оборона*. 2017. № 1. С. 9-12.
21. Верголяс О. Проблемні питання проведення спеціальних інформаційних операцій сектором безпеки і оборони України. *Юридичний Науковий Електронний Журнал*. 2019. № 28. С. 102-105. http://www.lsej.org.ua/4_2019/28.pdf
22. Владимиров В. Парадокси сучасної науки про масову комунікацію: монографія. Київ: Наукова столиця, 2020. 304 с.
23. Войтко О. Оцінювання ефективності функціонування системи стратегічних комунікацій Міністерства оборони та Збройних Сил України. *Системи управління, навігації та зв'язку. Рубрика інформаційні технології*. 2018. № 3. С. 97-99.
24. Войтко О., Кацалап В., & Бабій Ю. Обґрунтування елементів комунікативної моделі системи стратегічних комунікацій сил оборони. *Збірник наукових праць Національної академії Державної Прикордонної Служби України. Серія: Військові та технічні науки*. 2019. С. 61-72.
25. Волобуєв О. В. Українські миротворці у дзеркалі ЗМІ: особливості репрезентації. *Вісник КНУКіМ. Серія: Журналістика*. 2008. № 11. С. 70-78.
26. Гай-Нижник П. Російсько-українська війна – Війна за Життя (2014-2022 рр.): періодизація. *Українознавство*. 2022. №1. С. 51-76.

27. Гарькавий Є. М. Використання підходів програмно-проектного менеджменту в реалізації стратегічних комунікацій. *Політичне життя: наук. журнал*. 2024, № 1. С. 88-93. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.1.13>
28. Гарькавий Є. М. Організація стратегічних комунікацій відповідно до стандартів НАТО. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Вінниця, 2023. Вип. 8. С. 60-66. DOI: <https://doi.org/10.31558/2617-0248.2023.8.9>
29. Гарькавий Є. М. Підходи НАТО до формування наративів. *Політичне життя: наук. журнал*. 2023, № 4. С. 102-107. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2023.4.14>
30. Гарькавий Є. М., Чумак О. І. Формування стратегічних наративів у системі реалізації державної гуманітарної політики. *Держава і право*. Київ, 2024. № 95. С. 243-250. DOI: <https://doi.org/10.33663/1563-3349-2024-95-243>
31. Геополітична суб'єктність України в контексті глобальних викликів: монографія / Грабовська І., Грабовський С., Додонов Р., Кагамлик С., Марутян Р., Настояща К., Турпак Н., Чупрій Л. Київ: НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка, «Міленіум», 2024. 331 с.
32. Гетьманчук А. Формула безпеки «НАТО плюс»: що так і не так з безпековими моделями для України. *Дзеркало тижня*. 2023, 18 грудня. *Mirror Weekly*. <https://zn.ua/ukr/WORLD/formula-bezpeki-nato-pljus-shcho-tak-i-ne-tak-z-bezpekovimi-modeljami-dlja-ukrajini.html>
33. Гетьманчук А., Літра, Л., Бутирська, Н., Солодкий, С. Формула безпеки «НАТО Плюс». Центр «Нова Європа». 2023, 18 грудня. <http://neweurope.org.ua/analytcs/formula-bezpeky-nato-plyus/>
34. Горбатенко В. П. Визначальні характеристики рашизму як квазіідеології і практики неототалітаризму. *Політологічний вісник: збірник наукових праць* / голов. ред. О. В. Батрименко; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ: ТОВ «Вадекс», 2024. Вип. 92. С. 65 – 80.

35. Горбатенко В. П. Європейський вибір України в умовах російсько-української війни. *Правова держава: Щорічник наукових праць Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України*. Випуск 36. Київ, 2025. С. 319–331.
36. Горбатенко В. Російська модель «безмежної» гібридної війни: основні характеристики. *Політичне життя*. 2024. № 2. С. 5-11.
37. Горбатенко В. П. Стратегічне партнерство Україна – Польща: виклики і здобутки воєнного часу. *Правова держава*. Випуск 34. Київ: Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2023. С. 634-644.
38. Горбач О. Розбудова стратегічних комунікацій в Державній прикордонній службі України. *Науково-Публіцистичне Видання «STRATCOM»*. 2020. № 1. С. 11-15. http://stratcom.nuou.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/STRATCOM_2020_1-1.pdf
39. Горбулін В., Бадрак В. Над прірвою. 200 днів російської війни. Київ: Вид-во «Брайт Букс», 2022. 280 с.
40. Городенко, Л. Засоби масової комунікації у контексті громадської думки: формування, функціонування, жанрові прийоми. (Дис. канд. філол. наук). Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики, Київ, 2003. 228 арк.
41. Городенко Л. Мережева комунікація: теорії, моделі, технології. (Дис. д-ра наук із соц. комунікацій). Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики, Київ, 2012. 442 арк.
42. Городенко Л. Поняття «масова свідомість»: принципи формування і демасифікації. *Українське журналістикознавство*. 2013. № 14. С. 62-66. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uzhz_2013_14_13
43. Городенко Л. Деструктивні (інмутаційні) процеси у мережевій комунікації. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2014. № 57. С. 175-178. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2014_57_35
44. Городенко, Л., Цимбаленко Є. & Гащенко, І. Соціально-комунікаційні технології розбалансування у соціальних мережах.

Європейський політико-правовий дискурс. 2018. № 5(1). С. 210-216.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2018_5_1_32

45. Гребенюк, М. *Основи стратегічних комунікацій за стандартами НАТО: навч. посіб.* Київ: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2017. 184 с.

46. Гридчина В. В. Порівняльний аналіз системи зв'язків з громадськістю збройних сил України та НАТО. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 33 (72). № 1. Ч. 3. 2022. С. 249-256. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/1_2022/part_3/40.pdf

47. Гридчина В. В. Використання військових медіа для підвищення політичної обізнаності українських військовослужбовців у системі формальної та неформальної освіти. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*. 2023. 3(55). С. 5–11. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2023.55.5-11>

48. Гридчина В. В. Впровадження стандартів НАТО у військову освіту. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*. 2024. 4(60). С. 5-9. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2024.60.5-9>

49. Гринько О. Українські медіа в умовах гібридної війни: трансформації та виклики. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2016. № 63. С. 84-91.

50. Грицяк Н. & Баровська, А. Інформаційні кампанії як механізм підвищення ефективності реалізації державної політики у сфері євроінтеграції. *Стратегічні пріоритети*. 2007. № 2. С 37-44.

51. Гуріна Н. Інформаційне протиборство – один з головних напрямків політики сучасних міжнародних відносин. *Всеукраїнська експертна мережа*. http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=13657

52. Гусаров, В. Сили інформаційних операцій Росії: яким має бути відповідь України? *ІАЦ РНБОУ*. 2014. <http://mediarnbo.org/2014/10/07/sili-informatsiynih-operatsiy-rosiyi-yak/>.

53. Даниленко С. І. Перспективи розвитку освітньої складової підготовки фахівців у сфері стратегічних комунікацій. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 4 (41). НІСД. С. 80-87.

54. Даниленко С., Убийконь К. (2024). Мова ворожнечі у месенджері telegram та соціальній мережі tiktok: форми прояву під час повномасштабного вторгнення росії в Україну. <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/39/5.pdf> / DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2024.39.3>

55. Двадцять п'яте загальнонаціональне опитування: Динаміка ставлення українців до міжнародних союзів. Соціологічна група «Рейтинг». (2023, 29 листопада). Соціологічна група «Рейтинг». (2023, 29 листопада). [ratinggroup.ua. https://ratinggroup.ua/research/ukraine/dvadcyat_piyate_zagalnacionalne_opituvanny_dinamska_stavlennya_ukrainciv_do_mizhnarodnih_soyuziv.html](https://ratinggroup.ua/research/ukraine/dvadcyat_piyate_zagalnacionalne_opituvanny_dinamska_stavlennya_ukrainciv_do_mizhnarodnih_soyuziv.html)

56. Дзьобак В. Національна ідентичність як складова національної стійкості (07.08.2023). URL: https://lb.ua/blog/volodymyr_dziobak/568987_natsionalna_identichnist_yak.html

57. Ділай А. Підготовка фахівців зі стратегічних комунікацій для Міністерства оборони України. *Держава та регіони. Серія Соціальні комунікації*. 2020. Вип. 3 (43). С. 78-85.

58. Ділай А. Проблема становлення стратегічних комунікацій української армії в контексті документів НАТО. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2019. Вип. 1 (74). С. 21–29.

59. Ділай А. Ю. Стратегічні комунікації оборонно-безпекового сектору в умовах інформаційного протистояння. Дис. д-ра наук із журналістики). Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики, Київ, 2021. 243 а.

60. Додонов, Р. Сучасна російсько-українська війна у дзеркалі геофілософської рефлексії. *Українознавчий альманах*. Випуск 34. Київ: «Міленіум», 2024. С.73–78.
61. Доктрина зі стратегічних комунікацій. ВКП 10-00(49).01 (2020). <http://stratcom.nuou.org.ua/wp-content/uploads/2020/10/Доктрина-зі-стратегічних-комунікацій.pdf>.
62. Доктрина інформаційної безпеки України. Указ Президента України № 47. 2017. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text>.
63. Дубов Д. Стратегічні комунікації: проблеми концептуалізації та практичної реалізації. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 4. С. 9–23.
64. Дубов Д. *Інформаційна політика: які стратегічні завдання стоять перед Україною? Експерт НІСД Дмитро Дубов надав коментар The Kyiv Review*. Національний інститут стратегічних досліджень. 2020. <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/informaciyna-politika-yaki-strategichni-zavdannya-stoyat-pered-ukrainouyu>
65. Дубов Д., Баровська А. (2017). Організаційно-правові проблеми впровадження системи стратегічних комунікацій в Україні. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2017. С. 10-17.
66. Дубов Д., Баровська А., Ісакова Т., Коваль І., Горбулін В. «Активні заходи» СРСР проти США: пролог до гібридної війни: аналіт. доп. (2-ге вид.). Д. Дубов (Ред.). Київ: НІСД, 2017. 112 с.
67. Євроатлантичне майбутнє України: шлях до миру та безпеки. Звіт Міжнародної робочої групи з безпекових питань та євроатлантичної інтеграції України (14.05.2024) URL: https://president.gov.ua/storage/j-files-storage/01/27/37/52a021824fa196bc1180d0d8ee96f103_1715679258.pdf
68. Жарков Я., Компанцева Л., Остроухов В., Петрик В., Присяжнюк М., & Скулиш Є. *Історія інформаційно-психологічного протиборства: підруч.* (Є. Скулиш, Ed.). К.: Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012.
69. Жернакова, М. *Ділові комунікації*. Юрайт. 2014. https://stud.com.ua/50403/menedzhment/efektivnist_komunikatsiy.

70. Запровадження освітньої програми «Стратегічні Комунікації» для профільної спеціалізованої підготовки державних службовців. URL: <https://goal-int.org/zaprovadzheniya-osvitnoyi-programi-strategichni-komunikatsiyi-dlya-profilnoyi-spetsializovanoyi-pidgotovki-derzhavnih-sluzhbovtsiv/>

71. Захарченко, А. Дослідження українського медіапростору в джерелах, що індексуються світовими наукометричними базами: огляд. *Актуальні проблеми масової комунікації*. 2018. № 24. С. 41-53. <https://www.researchgate.net/publication/332630109>

72. Значення членства в ЄС для українців, пріоритетність вступу до ЄС чи НАТО і сприйняття Росії як частини Європи: результати телефонного опитування, проведеного 29 вересня - 9 жовтня 2023 року. Київ: КМІС. <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1303&page=1>

73. Золотар, О. Пропаганда в соціальних мережах - загроза інформаційній безпеці держави. Матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави». 2019. С. 48-50. http://academy.ssu.gov.ua/upload/file/konf_04_04_2019.pdf

74. Золотухін Д. (Column) Наративне регулювання, або Як ми маємо скористатися методами Іллі Хржановського. 2020. detector.media. <https://detector.media/infospace/article/177031/2020-05-09-naratyvne-regulyuvannya-abo-yak-my-maiemo-skorystatysya-metodamy-illi-khrzhanovskogo/>

75. Іванов В. Визначення масової комунікації. Актуальні питання масової комунікації. 2008. № 9. С. 39-50.

76. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики. Київ: АУП; ЦВП, 2010.

77. Іванов В., Мелещенко О. Сучасні комп'ютерні технології і засоби масової комунікації: аспекти застосування. Київ: ІЗМН., 2006. 240 с.

78. Інформаційний спротив українського громадянського суспільства в умовах гібридної війни: генеза національної стійкості крізь призму наукових досліджень: монографія / за аг. ред. Б. Попкова, С. Петкова. Київ: Вид-во Ліра-К, 2024. 352 с.

79. Інформаційні виклики гібридної війни: контент, канали, механізми протидії: Аналіт. доп. Київ: НІСД, 2016. 109 с. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/375693/mod_resource/content/1/inform_vukluku.pdf

80. Іщук, Н. Демасифікація інформаційно-комунікаційних потоків українських мережових мас-медіа. (Дис. канд. наук із соц. комунікацій). Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики, Київ. 2014. 228 арк.

81. Калініченко Б. М. Інформаційне протиборство: ретроспективний аналіз світової історії. *Вісник Черкаського університету. Серія Історичні науки*. 2025. № 1. С. 14-18 . DOI: 10.31651/2076-5908-2025-1-14-18

82. Калініченко Б. М. Трансформація сучасної інформаційної парадигми глобальної цивілізації. *Політологічний вісник: збірник наукових праць*. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ: ТОВ «Вадекс», 2025. Вип. 96. С. 238-246. <https://doi.org/10.17721/2415-881x.2025.96.238-246>

83. Коаліції спроможностей: 34 країни ефективно підтримують оборону України (23.09.2024). <https://armyinform.com.ua/2024/09/23/koalicziyi-spromozhnostej-34-krayiny-efektyvno-pidtrymuuyut-oboronu-ukrayiny/>

84. Капштик О. Державні механізми стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України. (Дис. канд. наук із держ. управління). Хмельницький університет управління та права, Хмельницький, 2019. 234 арк.

85. Квіт С. Масові комунікації. Київ: Києво-Могилянська академія, 2018. 352 с.

86. Ковальов А. В. Військово-політична комунікація: вектори еволюції сучасного аналітичного дискурсу з урахуванням досвіду НАТО. *Політологічний вісник. Збірник наукових праць*. Київ: Вадекс, 2025. Вип. 96. С.143-145.
87. Ковальов А. В. Політичні пр в контексті розвитку військово-політичної комунікації. *Політичне життя*. 2025. Вип. 3. С. 109-113.
88. Компанцева, Л. (2017). Доктрина інформаційної безпеки України: теоретико-правові засади. *Інформація і право*. 2017. № 3(22). С. 5-12.
89. Комюніке Вільнюського саміту. <https://www.nato.int/>. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_217320.htm?selectedLocale=uk
90. Концепція стратегічних комунікацій Міністерства оборони України та Збройних Сил України. Наказ Міністерства оборони України № 612. 2017. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0612322-17#Text>.
91. Крисаченко В.С. Українознавство: гуманітарні виміри: навч. посіб. Київ Видавництво Ліра-К, 2025. 504 с.
92. Курбан О. В. Діагностика та моделювання PR-процесів: монографія. Київ: Українська конференція журналістів, 2012. 160 с.
93. Курбан О. Інноваційні вірусні технології в сучасних онлайн-мережових війнах. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації»*. 2018. № 11. С. 75-84
94. Кустовська О. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. Тернопіль: Економічна думка, 2005. 124 с.
95. Куц О. Стратегічні комунікації у сфері безпеки: український досвід. *Інформація і право*. 2019. № 3(30). С. 50-57.
96. Кушнір О. (2015). Поняття та сутність стратегічних комунікацій у сучасному українському державотворенні. *Право і суспільство*. 2015. № 6. С. 27-31. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_6_7.
97. Левенець Ю. А. Держава у просторі громадянського суспільства / НАН України. Інститут політичної і етнополітичних досліджень. Київ: Освітня книга, 2006. 272 с.

98. Лешик С. В. Особливості інформаційної політики в процесі євроінтеграції України. *Політологічний вісник: збірник наукових праць* / голов. ред. О. В. Батрименко; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К.: ТОВ «Вадекс». 2024. Вип. 92. С.198-211. DOI 10.17721/2415-88IX.2024.92.198-211.

99. Лешик С. В. Інституційно-правовий механізм інформаційної політики України в процесі євроінтеграції. *Політичне життя. Науковий журнал*; ДонНУ ім. Василя Стуса. Вінниця, 2024. № 3. С. 53-60. DOI 10.31558/2519-2949.2024.3.6

100. Лизанчук В. Психологія мас-медіа: підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 420 с.

101. Лисичкіна Ю. Обґрунтування впровадження лінгвістичного забезпечення в службово-бойову діяльність Національної гвардії України. *Честь і закон*. 2019. № 3 (70). С. 71-75.

102. Ліпкан, В. Завдання національної системи стратегічних комунікацій. *Цензор.нет*. 2016. http://censor.net.ua/blogs/3697/zavdannya_natsionalno_sistemi_strategchnih_komunkatsyi

103. Ліпкан В. (*Column*). Стратегічні комунікації та їх висвітлення в посланні Президента України. *Цензор.Нет*. https://m.censor.net.ua/ua/blogs/1103072/strategchn_komunkats_ta_h_visvtlennya_v_poslann_prezidenta_ukrani.

104. Ліпкан В (*Column*). Удосконалення системи стратегічних комунікацій. *Цензор.Нет*. 2016. https://censor.net.ua/blogs/1102963/udoskonalennya_sistemi_strategchnih_komunkatsyi

105. Любовець, Г, Король, В (Eds.) Комунікаційно-контентна безпека: гібридно-месіанські агресії. Україна: 2014-2017 рр.: Тренінговий посібник для фахівців з питань комунікаційно-контентної (інформаційної) протидії. Київ: ФОП Лопатіна. 2019.

106. Любовець, Г. Трансформація кризовості глобальних комунікаційних процесів в комунікаційно-контентні горизонти синергетичного партнерства. ArmyUA – аналітично-інформаційний портал. 2017. <https://www.armyua.com.ua/krizovist-komunikacijnix-procesiv-yak-faktor-stvorenniya-umov-dlya-perexodu-do-gorizontalnogo-partnerstva/>.

107. Магда Є. Гібридна війна. Вжити і перемогти: дослідження. Харків: Віват, 2015. 302 с.

108. Мазепа, О. Кризовість динамічних комунікаційно-контентних агресій дієво нейтралізується результативними командами фахівців. ArmyUA – аналітично-інформаційний портал. 2017. <https://www.armyua.com.ua/krizovist-dinamichnix-komunikacijno-kontentnix-agresij-diyevo-nejtralizuyetsya-rezultativnimi-komandami-faxivciv/>.

109. Макаренко Є. (2017). Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. *Міжнародні відносини Серія «Політичні науки»*. 2017. № 15. http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/viewFile/3117/2798

110. Медіацентр Україна. Вікіпедія: https://en.wikipedia.org/wiki/Media_Center_Ukraine

111. Меленко О. «Стратегічні комунікації як правова категорія». *Судова юстиція*. 2023. № 3, сторінки (PDF 15 с.) sulj.oduvs.od.ua

112. Міністерство інформаційної політики України (2017). Побудова системи державних стратегічних комунікацій. https://mip.gov.ua/files/documents/Stratcom_Report_2016_UKR_updated.pdf.

113. Мухін Ю. Стратегічні комунікації суду, або як досягти поставлених цілей. 2011. Київ, *Судова влада України*. https://court.gov.ua/userfiles/UROL_Strategic_Court_Communications_Manual_2_011_UKR.pdf.

114. Мушта А. А. Сучасні дискурси управління у секторі оборони і безпеки України: концептуальні та правові підстави, практики, психологічні бар'єри. URL: https://elib.amia.by/bitstream/docs/4984/1/2020_45.pdf

115. НАТО демонструє безпорадність у питанні відновлення безпекового порядку в Європі. *International Weekly, Foreign policy, international relations and security analysis*. 2023. №11. С. 3-5. URL: <https://www.fpri.kiev.ua/archives/INTERNATIONAL%20WEEKLY%20№11%2001.07.2023%20-%2015.07.2023.pdf>

116. НАТО та «російські несподіванки»: як війна в Україні змінює стратегію Альянсу (23.01.2024) URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3817085-nato-ta-rosijski-nespodivanki-ak-vijna-v-ukraini-zminue-strategiu-alansu.html>

117. Нетреба М. Діяльність прес-служби банківської установи в умовах інформаційної війни. (Дис. канд. наук із соц. комунікацій). Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики, Київ, 2014. 217 арк.

118. Опіола М. Нові види війни і нові засоби. *Польське Радіо*. 2017. <http://archiwum.polradio.pl/5/39/Artykul/330886>

119. Орлова Н., Майло, В. (2020). Розвиток стратегічних комунікацій в органах публічної влади. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2020. № 31 (70)(1). С. 63-68. http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_2020/13.pdf

120. Паршикова А. Міжнародний досвід протидії гібридним загрозам: законодавче регулювання та організації з питань стратегічних комунікацій. *Європейський інформаційно-дослідницький центр*. 2018. <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29377.pdf>.

121. Патрикаракос Д. (2019). *Війна у 140 знаках. Як соціальні медіа змінюють конфлікти у XXI столітті*. Київ: Yakaboo Publishing, 2019.

122. Пеетер Талі, заступник директора NATO StratCom COE: «Класична журналістика тане, як снігова баба у березні». *Укрінформ*. 31.07.2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2819096-peeter-tali-zastupnik-direktora-nato-stratcom-coe.html>

123. Петровська Ж. (2018). Ефект фреймінгу: пострадянський та західний досвід. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2018. № 44. С. 172-178.

124. Петрась М., Балюк В., Перепелиця Г., Даниленко С. Стан та перспективи стратегічного партнерства Польщі та України. Погляд з Польщі та України. Аналіт. доп. Люблін-Київ : Департамент поліграфії Вид-ва Сейму РП., 2021. 179 с.

125. Піскорська, Г. Український стратегічний наратив: пошук практичних рішень. *Міжнародні відносини Серія «Політичні науки»: матеріали конференції*. 2019. Вип. 21. http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3862.

126. Політична безпека України: проблеми політичного і державного правління. Прогнозна оцінка, механізми забезпечення: монографія / за ред. О.О. Рафальського, О.М. Майбороди. Київ: ІІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 304 с.

127. «Польская империя» – предатель и агрессор. Текущий российский дезинформационный посыл о Польше - СВWSB. *СВWSB*. URL: https://infowarfare.pl/2023/08/02/polskaya-imperija-rossija-propaganda/?fbclid=IwAR0chxk_aFzkaoc4Zzm8Na4-ObHJNfc8kz61qb26q5hQxJWtUkfGA8YppOM

128. Попова Т (*Column*). Війна і пропаганда. Як працюють війська інформаційних операцій Росії? *Радіо Свобода*. 2017. <https://www.radiosvoboda.org/a/28351969.html>.

129. Попова Т. (*Column*). До питання підготовки фахівців зі стратегічних комунікацій. *Радіо Свобода*. 2017. <https://www.radiosvoboda.org/a/28538557.html>.

130. Попова Т. (*Column*). Кадрове питання інформаційного фронту. *Українська правда*. 2018. <https://blogs.pravda.com.ua/authors/popova/5a793ee9a19c7/>.

131. Попова Т. Стратегічні комунікації у США: 80% реальних дій і лише 20% слів. *detector.media*. URL: <https://detector.media/infospace/article/130925/2017-10-13-strategichni-komunikatsii-u-ssha-80-realnykh-diy-i-lyshe-20-sliv/>

132. Попова, Т., & Ліпкан, В. Стратегічні комунікації: [словник]. Київ: ФОП О. С. Ліпкан, 2016.

133. Постанова Верховної Ради України Про Заяву Верховної Ради України «Про використання політичним режимом російської федерації ідеології рашизму, засудження засад і практик рашизму як тоталітарних і людиноненависницьких» від 2 травня 2023 р. № 3078-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3078-20#Text>

134. Почепцов Г. Гібридна війна: інформаційна складова. *ms.detector.media*. URL: <https://ms.detector.media/mediaanalitika/post/14501/2015-10-25-gibrydna-viyna-informatsiyna-skladova/>

135. Почепцов, Г. Сміслові та інформаційні війни: пошук відмінностей. Детектор медіа. 2013. <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/4569/2013-03-17-smyslovi-ta-informatsiyni-viyny-poshuk-vidminnostey/>.

136. Почепцов, Г. Сучасні інформаційні війни. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія». 2015.

137. Презентація колективної монографії «Світова гібридна війна: український фронт». *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/news/novini-nisd/prezentaciya-kolektivnoi-monografii-svitova-gibridna-viyna-ukrainskiy-front>

138. Присяжнюк М., Пампуха І., & Петрик В. (2014). Основні поняття та особливості проведення спеціальних інформаційних операцій. *Зб. наук. праць Військового інституту Київського нац. ун-ту ім. Т. Шевченка*. 2014. № 46. С. 112-120.

139. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору). № 2680-VIII. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#Text>.

140. Про внесення змін до Положення про Міністерство оборони України. № 466. 2020.

141. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України. Київ: НІСД, 2016.

142. Про Доктрину інформаційної безпеки України. Указ Президента України. *Указ № 47/2017. Офіційний вісник Президента України*, 2017. 14 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>

143. Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України. Указ Президента України №92/2016. 2016. <https://www.president.gov.ua/documents/922016-19832>. (втратив чинність 27.03.2021, підстава n0022525-21)

144. Про медіа. (2022, чинна редакція з 2025 р.). Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 156 р.

145. Про національну безпеку України. Закон України. № 2469-VIII. (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

146. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р., № 389-VIII, Дата оновлення : 09.07.2023. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/389-19>

147. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України» : Указ Президента України, 9 верес. 2015 р., № 555/2015 // Рада національної безпеки і оборони України. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Ukazy/410.html>

148. Про створення Центру протидії дезінформації. Указ Президента України № 106/2021 <https://www.preident.gov.ua>

149. Про Стратегію воєнної безпеки України. Указ Президента України № 121/2021. (2021). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0022525-21>.

150. Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України. Указ Президента України №448/2021 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>

151. Про Стратегію інформаційної безпеки України. Указ Президента України. *Указ № 685/2021. Офіційний вісник Президента України*, 2021. 24 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text>

152. Про Стратегію кібербезпеки України. Указ Президента України №447/2021. <https://www.president.gov.ua>

153. Про Стратегію комунікації з питань євроатлантичної інтеграції України на період до 2025 року: Указ Президента України від 11.08.2021 р. № 348/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348/2021#Text>

154. Про Стратегію національної безпеки України. Указ Президента України № 287/2015. 2015. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (втратив чинність 14.09.2020, підстава 392/2020)

155. Про Стратегію національної безпеки України. Указ Президента України 392/2020. 2020. <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>.

156. Рафальський О. Загрози Україні в нових геополітичних умовах: ризики та шляхи подолання. *Вісник НАН України*. 2023. №8. С. 36-48.

157. Резникова О. Щодо концепції забезпечення національної стійкості в Україні. *Аналіт. записка. Серія «Нац. безпека»*. 2020. № 8. С. 1-8. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-01/analit-resnikova-national-security-8-2020-1-1.pdf>

158. Резнік О. Євроінтеграційні прагнення українців: від амбівалентності до увиразнення. *ФДІ імені Ілька Кучеріва* (30.08.2023). URL: <https://dif.org.ua/article/evrointegratsiyni-pragnennya-ukraintsiv-vid-ambivalentnosti-do-uviraznennya>

159. Різун, В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій. *Психолінгвістика*. 2012. № 10. С. 305-314.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2012_10_44
160. Різун В. Соціальні комунікації як інженерне вчення, або соціальні комунікації в системі соціального інжинірингу (соціальної інженерії). *Комунікація: збірка з питань комунікації у суспільстві*. 2012. № 2. С. 8-19.
161. Різун В. Соціальнокомунікаційний підхід у науці та галузі соціальної інженерії. 2016. [Електронний ресурс].
http://journalib.univ.kiev.ua/Socialniy_pidhid.pdf
162. Різун В., Скотникова Т. Методи соціальнокомунікаційних досліджень. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2013. № 52. С. 49-53.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2013_52_8
163. Різун В., Цимбаленко Є. (2013). Медіакомунікації: до визначення понять. *Українське журналістичознавство*. 2013. № 14. С. 50-56.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uzhz_2013_14_11
164. Рік Рамштайну: як працює машина допомоги Україні. 21.04.2023.
URL: <https://hvylya.net/analytics/271209-god-ramshtayna-kak-rabotaet-mashina-pomoshchi-ukraine>
165. Річниця «Рамштайну»: як світ допомагав Україні ставати сильнішою. 27.04.2023. <https://armyinform.com.ua/2023/04/27/richnyczyu-ramshtajnu-yak-svit-dopomagav-ukrayini-stavaty-sylnishoyu/>
166. Романенко Є. Комунікативна політика держави: теоретико-методологічний аналіз : монографія. Київ : НАДУ, 2014. 400 с.
167. Російська війна проти України як тригер змін міжнародної безпеки: базові наративи: аналіт. доп. / Б.О. Парахонський, Г.М. Яворська. Київ : НІСД, 2024. 49 с.
168. Руснак, Ю. І., Приполова, Л. І., Стужук, Ю. П. Особливості здійснення партнерами контролю за наданням міжнародної військової допомоги. *Наука і оборона*. 2024. № 2. С. 29-36.

169. Сащук Г. М. Безпекові імперативи українського інформаційного простору. *Політичне життя*. 2023. Вип. 2. С. 89-95. DOI 10.31558/2519-2949.2023.2.11.

170. Сащук Г. М. Еволюція стратегічних комунікацій сектору безпеки та оборони України як інструменту протидії інформаційним загрозам. *Політичне життя*. 2025. Вип. 3. С. 103-108. DOI 10.31558/2519-2949.2025.3.13.

171. Сащук Г. М. Трансформація медіанаративів про євроатлантичну інтеграцію України. *Політологічний вісник: збірник наукових праць*. Київ: «Вадекс», 2025. Вип. 97. С. 263-277. DOI: 10.17721/2415–88IX.2025.97.263-277.

172. Сивак Т. Принципи стратегічних комунікацій у публічному управлінні. 2019. № 1. С. 4149. <http://www.e-ratr.academy.gov.ua/pages/dop/25/files/0806a467-8cb1-4b68-acd7-e93b05e728be.pdf>

173. Сивак Т. Розвиток спроможностей у сфері стратегічних комунікацій. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2019. №2 (66). С. 19-26.

174. Сидоренко І. Стратегічні комунікації України. *Європейський політико-правовий дискурс*. 2018. Вип. 2. С. 273-279.

175. Сидоренко С. (2023, 6 грудня). Україні пропонують «вступ до НАТО частинами». Пояснюємо, чому ця ідея – небезпечна. *Європейська правда*. <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/12/6/7175050/>

176. Соловійов С. (2016). Основні характеристики стратегічних комунікацій. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління*. 2016. № 1. С. 165-170.

177. Сом С. Комунікаційна стратегія. Навіщо і як створювати. *Executives*. 2020. <https://executives.com.ua/komunikatsiina-stratehiia-navishcho-i-yak-stvoriuvaty/>

178. Спільна декларація України та Грецької Республіки щодо євроатлантичної інтеграції України. 21.08.2023

<https://www.president.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-ukrayini-ta-greckoyi-respubliki-shodo-yev-85029>

179. Степико М. Т. Українська ідентичність у глобалізованому світі: монографія. Харків, 2020. 258 с.

180. Степико М., Черненко Т. Українська ідентичність як визначальна засада протидії російській агресії. *Стратегічні пріоритети*. 2017. № 3. С. 178-183.

181. Степко О. Використання інформаційно-комунікативних стратегій ООН для покращення іміджу організації. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 134 (7). Київ, 2018. 326 с.

182. Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця : монографія / [Азаров, В. та ін., за заг. ред. Л. Компанцевої]. Київ : Нац. академія СБУ, 2021, 500 с.

183. Стратегічні комунікації для безпекових і державних інституцій : практичний посібник / [Л. Компанцева, О. Заруба, С. Череватий, О. Акульшин; за заг. ред. О. Давліканової, Л. Компанцевої]. Київ : ТОВ «ВІСТКА», 2022. 278 с.

184. Стратегічні комунікації у фокусі співробітництва Україна - ЄС - НАТО в сучасних умовах». 2019.

https://geostrategy.org.ua/analityka/analitychna-zapyska/strategichni-komunikaciyi-u-fokusi-spivrobotnytva-ukrayina-yes-nato-v-suchasnyh-umovah/823?utm_source=chatgpt.com

185. Стратегія комунікації з питань євроатлантичної інтеграції України на період до 2025 року. Указ Президента України від 11 серпня 2021 року № 348/2021. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348/2021/card2#Card>

186. Стратегічні партнери України. (реалії та пріоритети в умовах війни). 2023. № 3-4 С. 193-194. URL: https://razumkov.org.ua/images/2023/10/11/NSD193-194_2023_ukr_all.pdf

187. Сунь-Дзи. (2015). Мистецтво війни. Львів: Вид-во «Старого Лева», 2015.
188. Тишкун, Ю., Троцько, Д. Російсько-українська війна в призмі сучасних критичних теорій міжнародних відносин. *Політичне життя*. 2022. № 2. С. 48-55.
189. Титаренко, М. В. «Сучасні завдання національної системи стратегічних комунікацій України в умовах російсько-української війни». *LSEJ – Львівський соціально-економічний журнал*. 2024. № 8. С. 148 с.
190. Тодоров, І.Я. Євроатлантична інтеграція України. Історія та сучасність: навчальний посібник. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2022. 376 с.
191. Трутненко І., Стеценко С. «Найяскравішим прикладом гібридної війни 21-го століття є війна в Україні» – чеський генерал. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29656992.html>
192. Угода про сторічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії. 16.01.2025. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-storichne-partnerstvo-mizh-ukrayinoyu-ta-spoluchen-95461>
193. Україна: духовно-практичні виміри євроінтеграції: Колективна монографія / Крисаченко В.С., Богданович Г.О., Бузаров А.І., Додонов Р.О., Сорочук Л.В. Київ: НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка, 2025. 215 с.
194. Українське суспільство в умовах війни. Рік 2023: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц. н. С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2023. 343 с.
195. У НАТО вперше прокоментували порушення кордону Польщі білоруськими гелікоптерами. *Європейська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/08/2/7166878/>

196. Феклістов А. (2010). Сучасні погляди на місце інформаційних операцій в системах інформаційної боротьби. Системи озброєння і військова техніка. 2010. № 2. С. 25-27.

197. Фінляндія офіційно стала членом НАТО. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3691469-finlandia-oficijno-stala-clenom-nato.html>

198. Фролов В., Саганюк Ф. (2017). Стратегія переходу в умовах гібридної війни до нового формату стратегічного керівництва сектором безпеки і оборони України. *Воєнна стратегія*. 2017. № 2 (60). С. 6-12.

199. Фролова, О. Сучасний інформаційний простір України: проблеми, досягнення та перспективи. Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»: Матеріали конференції. 2019. С. 21. http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/issue/view/229.

200. Хилько М.І. Вплив російської агресії на трансформацію комунікаційних стратегій у секторі безпеки та оборони. *Політичне життя*. 2025. №3. С. 92-97. DOI 10.31558/2519-2949.2025.3.11.

201. Хилько М.І. Стратегічні комунікації: теоретико-методологічні засади та дослідницький інструментарій. *Політологічний вісник. Збірник наукових праць*. 2025. Вип. 96. С. 129-142. DOI 10.17721/2415–88IX.2025.96.129-142.

202. Хилько М., Товмаш Д.А., Матвійчук А.В. Технології моделювання стратегічних комунікацій. *Міждисциплінарні дослідження складних систем*. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023. № 22. С. 65-74.

203. Холод О. (2012). Соціальнокомунікаційний інжиніринг як методологія дослідження соціальних комунікацій. *Світ соціальних комунікацій*. 2012. № 8. С. 7-12.

204. Холод О. Медіа й теорії соціальних комунікацій : монографія. Київ: Видавничий центр ПВНЗ «Інститут реклами», 2017.

205. Центр протидії дезінформації <https://cpd.gov.ua/en/docs/about-center-for-counteracting-disinformation/>

206. Центр Разумкова. Роль і місце України в перспективних Європейській та Євроатлантичній системах безпеки. 2022. URL: https://razumkov.org.ua/images/2022/11/16/2022_Rolj_i_mistce_Ukr.pdf

207. Центр Разумкова. Зовнішня політика України: здобутки, виклики, пріоритети. 2024. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2024/11/30/2024-PASHKOV-SOCIO-ZP-2.pdf>

208. Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. <https://spravdi.gov.ua/en/about-us/>

209. Центр стратегічних комунікацій: «Порушення білоруськими гелікоптерами повітряного простору Польщі – свідомо спроба втягнути НАТО у війну». *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/StratcomCentreUA/posts/611494597801192>

210. Цимбаленко Є. Інформатизація соціальних комунікацій: наукові концепції, правові складники та галузева структура. (Дис. канд. наук із соц. комунікацій). Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики, Київ, 2011. 229 арк.

211. Цимбаленко Є. Трансформаційні процеси у медіакомунікаціях: від глобальності і локальності до глокальності. *Current issues of mass communication*. 2013. № 14. С. 56-59. http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmk_2013_14_13

212. Шабліовський В. (2004). Війна 7-ого покоління (інформаційна зброя). *Волонтер*. 2004. № 5(31). С. 26-31.

213. Шабліовський В. (2006). Проблеми безпеки у сучасному світі: інформаційний спецназ проти інформаційного тероризму. *Інформаційне суспільство*. 2006. № 4. С. 69-73.

214. Шелест, Г. Стратегічне партнерство без стратегії. 29.11.2021. URL: https://prismua.org/strategic_partners/

215. Шклярчук, М. Особливості реалізації стратегічної комунікації у діяльності державних службовців. *Ефективність державного управління*. 2016. № 4. С. 250-256. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2016_4_30

216. Шклярчук М. Структура стратегічних комунікацій у системі демократичного державного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*,. 2018. № 1. http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/103.pdf

217. Юськів Б. Карпчук Н., Пелех О. Зміни стратегічних комунікацій України в час російсько-української війни (2022–2024 рр.). *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії* 2024. № 3(20). С. 99-112.

https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/291?utm_source=chatgpt.com

218. Яворська Г.М. Гібридна війна як дискурсивний конструкт. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 4 (41). С. 41. URL: <https://niss-priority.com/index.php/journal/article/view/115>

219. Як війна Росії проти України змінила світ (15.03.2023). URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/yak-viyna-rosiyi-proty-ukrayiny-zminy-la-svit>

220. Якубова Л. Д. Рашизм: Звір з безодні / НАН УКРАЇНИ. Інститут історії України. Київ: Академперіодика, 2023. 318 с.

221. Ястремська, Т. Наскільки важливий мовний фронт і чому російсько-українська війна є війна ідентичностей? *За Ідентичність і Незалежність. Війна Росії проти України: історичні передумови, геополітичні паралелі*. У 2х книгах. Друге видання / Відпов. Ред. Валерій Смолій. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2023. Книга 1. С. 159-163.

222. Allan, S., & Zelizer, B. (Eds.). (2004). *Reporting war: Journalism in wartime*. London: Routledge. 368 p.

223. Barthes, R. (1972). *Mythologies*. New York: Hill and Wang. 173 p.

224. Bennett, W. L., & Livingston, S. (2018). The disinformation order: Disruptive communication and the decline of democratic institutions. *European Journal of Communication*, 33(2), 122-139. <https://doi.org/10.1177/0267323118760317>
225. Benkler, Y., Faris, R., & Roberts, H. (2018). *Network propaganda: Manipulation, disinformation, and radicalization in American politics*. New York: Oxford University Press. 473 p.
226. Benson, R. (2013). *Shaping immigration news: A French-American comparison*. New York: Cambridge University Press. 286 p.
227. Bruner, J. (1991). The narrative construction of reality. *Critical Inquiry*, 18(1), 1-21. <https://doi.org/10.1086/448619>
228. Broersma, M., & Peters, C. (Eds.). (2017). *Rethinking journalism again: Societal role and public relevance in a digital age*. London: Routledge. 214 p.
229. Charteris-Black, J. (2011). *Politicians and rhetoric: The persuasive power of metaphor* (2nd ed.). Basingstoke: Palgrave Macmillan. 312 p.
230. Castells, M. (2009). *Communication power*. Oxford: Oxford University Press. 571 p.
231. Cushion, S. (2012). *The democratic value of news: Why public service media matter*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. 230 p.
232. Chilton, P. (2004). *Analysing political discourse: Theory and practice*. London: Routledge. 226 p.
233. Couldry, N. (2012). *Media, society, world: Social theory and digital media practice*. Cambridge: Polity Press. 311 p.
234. Council of Europe Platform for the Protection of Journalism. (2021, February 5). *TV channels 112 Ukraine, NewsOne and ZIK TV suspended by presidential decree*. Council of Europe. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom>
235. Cook, T. E. (2005). *Governing with the news: The news media as a political institution* (2nd ed.). Chicago: University of Chicago Press. 310 p.

236. Cottle, S. (2006). *Mediatized conflict: Developments in media and conflict studies*. Maidenhead: Open University Press. 214 p.
237. Dahlgren, P. (2009). *Media and political engagement: Citizens, communication, and democracy*. Cambridge: Cambridge University Press. 232 p.
238. Deuze, M. (2019). *Media work* (2nd ed.). Cambridge: Polity Press. 240 p.
239. de Vreese, C. H. (2007). The EU as a public sphere. *Living Reviews in European Governance*, 2(3), 1-21. <https://doi.org/10.12942/lreg-2007-3>
240. De Dreuzy, P., & Gilli, A. (2022, November 29). Russia's nuclear blackmail in Ukraine. *NATO Review*. <https://www.nato.int/docu/review/articles/2022/11/29/russias-nuclear-blackmail-in-ukraine/index.html>
241. Ekström, M., & Patrona, M. (Eds.). (2011). *Talking politics in broadcast media: Cross-cultural perspectives on political interviewing, journalism and accountability*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. 293 p.
242. European Commission. (2020). *European democracy action plan*. Brussels: European Commission. 21p.
243. European Commission. (2022). *Code of practice on disinformation*. Brussels: European Commission. 32 p.
244. European Parliament & Council of the European Union. (2022). Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a single market for digital services (Digital Services Act). *Official Journal of the European Union*, L 277, 1-102.
245. European Parliament & Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1083 establishing a common framework for media services in the internal market (European Media Freedom Act)*. Brussels: European Union. 47 p.
246. Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>

247. Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. London: Edward Arnold. 214 p.
248. Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. London: Longman. 265 p.
249. Fink, K., & Schudson, M. (2014). The rise of contextual journalism, 1950s–2000s. *Journalism*, 15(1), 3-20. <https://doi.org/10.1177/1464884913479015>
250. Fisher, W. R. (1987). *Human communication as narration: Toward a philosophy of reason, value, and action*. Columbia: University of South Carolina Press. 271 p.
251. Foucault, M. (1972). *The archaeology of knowledge* (A. M. Sheridan Smith, Trans.). New York: Pantheon Books. 245 p.
252. Freedman, L. (2017). *The future of war: A history*. Cambridge: Polity Press. 400 p.
253. Frost, M., & Michelsen, N. (2017). Strategic communications in international relations: Practical traps and ethical puzzles. *Defence Strategic Communications*, 2, 5-23.
254. Georgakopoulou, A. (2007). *Small stories, interaction and identities*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. 198 p.
255. Graves, L. (2016). *Deciding what's true: The rise of political fact-checking in American journalism*. New York, NY: Columbia University Press. 320 p.
256. Graves, L., & Cherubini, F. (2016). *The Rise of Fact-Checking Sites in Europe*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford. 48 p.
257. Graves, L., & Konieczna, M. (2015). Sharing the news: Journalistic collaboration as field repair. *International Journal of Communication*, 9, 1966-1984.
258. Habermas, J. (1989). *The structural transformation of the public sphere: An inquiry into a category of bourgeois society*. Cambridge, MA: MIT Press. 328 p.

259. Habermas, J. (2006). Political communication in media society: Does democracy still enjoy an epistemic dimension? The impact of normative theory on empirical research. *Communication Theory*, 16(4), 411-426. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2006.00280.x>
260. Hallin, D. C., & Mancini, P. (2004). *Comparing media systems: Three models of media and politics*. Cambridge: Cambridge University Press. 342 p.
261. Hanitzsch, T., & Vos, T. P. (2018). Journalism beyond democracy: A new look into journalistic roles in political and everyday life. *Journalism*, 19(2), 146-164. <https://doi.org/10.1177/1464884916673385>
262. Hardy, J. (2014). *Critical political economy of the media: An introduction*. London: Routledge. 266 p.
263. Hariman, R., & Lucaites, J. L. (2007). *No caption needed: Iconic photographs, public culture, and liberal democracy*. Chicago, IL: University of Chicago Press. 419 p.
264. Hoskins, A. (2013). *War and media*. Cambridge: Polity Press. 160 p.
265. Hoskins, A., & O'Loughlin, B. (2010). *War and media: The emergence of diffused war*. Cambridge: Polity Press. 225 p.
266. Hoskins, A., & O'Loughlin, B. (2015). Arrested war: The third phase of mediatization. *Information, Communication & Society*, 18(6), 701-715. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2015.1068350>
267. Human Rights Watch. (2021, February 11). In Ukraine, taking three pro-Russia channels off the air raises complex issues. <https://www.hrw.org/news/2021/02/11/ukraine-taking-three-pro-russia-channels-air-raises-complex-issues>
268. Independent Media Council. (2021). IMC position on the sanctions against 112 Ukraine, NewsOne and ZIK. <https://cedem.org.ua>
269. NATO. (n.d.). ISAF's mission in Afghanistan (2001-2014). https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69366.htm
270. Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications. 472 p.

271. Kovach, B., & Rosenstiel, T. (2021). *The elements of journalism: What newspeople should know and the public should expect* (4th ed.). New York, NY: Crown. 336 p.
272. Labov, W. (1972). *Language in the inner city: Studies in the Black English vernacular*. Philadelphia, PA: University of Pennsylvania Press. 412 p.
273. Lakoff, G. (2004). *Don't think of an elephant! Know your values and frame the debate*. White River Junction, VT: Chelsea Green Publishing. 124 p.
274. Leighty, M. (2021). The birth and development of NATO StratCom: A personal history. *Defence Strategic Communications*, 10, 11-32.
275. Le Masurier, M. (2015). What is slow journalism? *Journalism Practice*, 9(2), 138-152. <https://doi.org/10.1080/17512786.2014.916471>
276. Luhmann, N. (1979). *Trust and power*. Chichester: Wiley. 208 p.
277. Lowe, G. F., & Bardoel, J. (Eds.). (2007). *From public service broadcasting to public service media*. Göteborg: Nordicom. 266 p.
278. Mayring, P. (2022). *Qualitative content analysis: A step-by-step guide*. London: SAGE Publications. 152 p.
279. McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory* (6th ed.). London: Sage Publications. 621 p.
280. Mihelj, S., & Downey, J. (2019). *Media nations: Communicating belonging and exclusion in the modern world*. London: Palgrave Macmillan. 280 p.
281. Miskimmon, A., O'Loughlin, B., & Roselle, L. (2013). *Strategic narratives: Communication power and the new world order*. New York, NY: Routledge. 232 p.
282. Napoli, P. M. (2019). *Social media and the public interest: Media regulation in the disinformation age*. New York, NY: Columbia University Press. 352 p.
283. NATO. (2018). *NATO's support to Ukraine* (Factsheet). Brussels: NATO Public Diplomacy Division. 1-6 p.
284. NATO. (2022). *NATO's response to Russia's invasion of Ukraine*. Brussels: NATO Public Diplomacy Division. 12 p.

285. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. (2016). *Russian information campaign against the Ukrainian state and defence forces*. Riga: NATO StratCom COE. 92 p.
286. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. (2017). *Hybrid threats and the information environment*. Riga: NATO StratCom COE. 72 p.
287. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. (2018). *Strategic narrative as a tool of strategic communications*. Riga: NATO StratCom COE. 36 p.
288. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. (2024). *War on all fronts: How the Kremlin's media ecosystem broadcasts the war in Ukraine*. Riga: NATO StratCom COE. 97 p.
289. National Security Council. (2010). *National framework for strategic communication*. Washington, DC: The White House. 24 p.
290. Nielsen, R. K. (2016). *The business of news*. Oxford: Oxford University Press. 232 p.
291. Norris, P., Kern, M., & Just, M. (2003). *Framing terrorism: The news media, the government and the public*. New York, NY: Routledge. 336 p.
292. Olsen, J. P. (2002). The many faces of Europeanization. *Journal of Common Market Studies*, 40(5), 921-952. <https://doi.org/10.1111/1468-5965.00403>
293. Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N., & Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42(5), 533-544. <https://doi.org/10.1007/s10488-013-0528-y>
294. Patton, M. Q. (2022). *Qualitative research & evaluation methods* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications. 832 p.
295. Paul, C. (2011). *Strategic communication: Origins, concepts, and current debates*. Santa Barbara, CA: Praeger. 240 p.

296. Radaelli, C. M. (2003). The Europeanization of public policy. *European Integration Online Papers*, 7(16).
297. Reporters Without Borders (RSF). (2023). *Press freedom under siege in wartime Ukraine*. Paris: RSF. 18 p.
298. Ricoeur, P. (1984). *Time and narrative* (Vol. 1). Chicago, IL: University of Chicago Press. 274 p.
299. Ringmar, E. (1996). *Identity, interest and action: A cultural explanation of Sweden's intervention in the Thirty Years War*. Cambridge: Cambridge University Press. 255 p.
300. Risse, T. (2010). *A community of Europeans? Transnational identities and public spheres*. Ithaca, NY: Cornell University Press. 300 p.
301. Roselle, L., Miskimmon, A., & O'Loughlin, B. (2014). Strategic narrative: A new means to understand soft power. *Media, War & Conflict*, 7(1), 70-84. <https://doi.org/10.1177/1750635213516696>
302. Scheufele, D. A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of Communication*, 49(1), 103-122. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1999.tb02784.x>
303. Schudson, M. (2008). *Why democracies need an unlovable press*. Cambridge: Polity Press. 224 p.
304. Schudson, M. (2011). *The sociology of news* (2nd ed.). New York, NY: W. W. Norton & Company. 256 p.
305. Seeger, M. W., Sellnow, T. L., & Ulmer, R. R. (2018). *Communication and organizational crisis*. Cambridge: Polity Press. 240 p.
306. Somers, M. R. (1994). The narrative constitution of identity: A relational and network approach. *Theory and Society*, 23(5), 605-649. <https://doi.org/10.1007/BF00992905>
307. Starbird, K. (2019). Disinformation's spread: Bots, trolls and all of us. *Nature*, 571(7766), 449. <https://doi.org/10.1038/d41586-019-02235-x>

308. Steensen, S., & Ahva, L. (2015). Theories of journalism in a digital age: An exploration and introduction. *Digital Journalism*, 3(1), 1-18. <https://doi.org/10.1080/21670811.2014.927984>
309. Strömbäck, J., & Esser, F. (Eds.). (2014). *Mediatization of politics: Understanding the transformation of Western democracies*. London: Palgrave Macmillan. 256 p.
310. Tatham, S. (2008). *Strategic communication: A primer*. Shrivenham: Defence Academy of the United Kingdom. 102 p.
311. The Defense Science Board. (n.d.). *DSB history*. <https://dsb.cto.mil/history.htm>
312. Thussu, D. K. (2018). *International communication: Continuity and change* (3rd ed.). London: Bloomsbury Academic. 320 p.
313. Tumber, H., & Webster, F. (2006). *Journalists under fire: Information war and journalistic practices*. London: SAGE Publications. 212 p.
314. Tumber, H., & Waisbord, S. (Eds.). (2017). *The Routledge companion to media and humanitarian action*. London: Routledge. 432 p.
315. U.S. Department of Defense. (2010). *National framework for strategic communication*. Washington, DC: Department of Defense.
316. U.S. Government Publishing Office. (2017). *United States government glossary of interagency and associated terms*. Washington, DC. 884 p. <https://irp.fas.org/doddir/dod/usg-glossary.pdf>
317. van Dijk, T. A. (1988). *News as discourse*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates. 203 p.
318. Voltmer, K. (2013). *The media in transitional democracies*. Cambridge: Polity Press. 224 p.
319. Waisbord, S. (2013). *Reinventing professionalism: Journalism and news in global perspective*. Cambridge: Polity Press. 240 p.
320. Wardle, C., & Derakhshan, H. (2017). *Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making*. Strasbourg: Council of Europe. 107 p.

321. White House. (2010). *National Framework for Strategic Communication*. Washington, DC: The White House. 15 p.
322. Yost, D. S. (2014). *NATO's balancing act*. Washington, DC: United States Institute of Peace Press. 224 p.
323. Zelizer, B. (2004). *Remembering to forget: Holocaust memory through the camera's eye*. Chicago, IL: University of Chicago Press. 304 p.

Додаток А

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

**Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації
(статті у наукових фахових виданнях України, які входять до
міжнародних наукометричних баз):**

1. Братина З. О. Євроатлантичні стандарти стратегічних комунікацій: теоретичні засади та журналістські підходи до інтерпретації. *Наукові записки інституту журналістики*. Том 87 (2). 2025. С. 148- 157. <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2025.87.12>

2. Братина З. О. Журналістські практики і перспективи розвитку стратегічних комунікацій у контексті євроатлантичної інтеграції України. *Наукові праці Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського* / редкол.: Ю. Половинчай (голов. ред.), відп. ред. С. Закірова; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. Київ, 2025. Вип. 75. С. 527-548.

3. Братина З. О. Трансформація медіанаративів у висвітленні діяльності сектору безпеки та оборони України. *Актуальні питання масової комунікації*. Вип. 38. 2025. С. 84-93. <https://doi.org/10.17721/СІМС.2025.38.84-93>

4. Братина З. О. Комунікативна політика НАТО: базові теоретико-практичні засади. *Політологічний вісник: збірник наукових праць* / голов. ред. О. В. Батрименко; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ: ТОВ «Вадекс». 2023. Вип. 91. С. 252-270. DOI 10.17721/2415-88IX.2023.91.252-270.

5. Братина З. О. Роль стратегічних комунікацій у формуванні взаємодії Україна-НАТО. *Політологічний вісник: збірник наукових праць* / голов. ред. О. В. Батрименко; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Київ: ТОВ «Вадекс». 2024. Вип. 92. С. 398-412. DOI 10.17721/2415-88IX.2024.92.398-412.

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають отримані наукові результати:

6. Братина З. О. Стратком як інструмент силового протиборства. Матеріали наукової конференції: «Сучасні виміри національної безпеки» (21 листопада 2024 року, м. Київ). Спецвипуск : *Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць*. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Навчально-науковий інститут міжнародних відносин, 2024. С. 79-80 [131] с.

7. Братина З. О. Еволюція стратегічних комунікацій сектору безпеки та оборони як інструменту протидії інформаційним загрозам на шляху до НАТО. Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету-2025», 24-25 квіт. 2025р. Матеріали доповідей та виступів / редкол.: А. Є. Конверський [та ін.]. К.: ВПЦ «Київський університет», 2025. С. 818- 821 [1049 с.].

8. Братина З. О. Трансформація українського медіапростору до євроатлантичних структур. Філософсько-освітні студії: Збірник тез і доповідей. Частина 1: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (20-21 листопада, 2025 р., м. Херсон, м. Хмельницький) / за ред. Г. Д. Берегової та ін. Херсон: Книжкове вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2025. С. 36-37 [193 с.].